

گزیده‌ای از سخنرانی حجت‌الاسلام دکتر حسن روحانی
رئیس‌جمهور در جشن بزرگ کارگری هشتم اردیبهشت ۱۳۹۴

توسعه با شعار به وجود نمی‌آید

باید تولید رشد کند، باید اقتصاد نفتی به سمت اقتصاد مقاومتی حرکت کند. باید روی پای خودمان بایستیم و سرمایه در این کشور روی زمین مستقر شود، باید فناوری نوین در این سرزمین بتواند تبدیل به برند تجاری شود و بتواند علم، تولید به تجارت و اقتصاد شود، همه باید دست به دست هم دهیم، با شعار نمی‌توانیم در این کشور توسعه به وجود بیاوریم.

دولت و ملت همه باید همدلانه، همکارانه و در کنار یکدیگر فضای کار، اشتغال، توسعه و تولید را بالا ببریم. البته برای توسعه و تولید نیاز به اخلاق، فرهنگ و وجدان کار داریم، اما در کنار آن، نیاز به فناوری نو، مدیریت کارآمد، سرمایه‌گذاری و حضور کارآفرینان در این کشور داریم.

نبض نوآوری

محمد فطانت

رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار

البته با توجه به اینکه احتمال تاثیرگذاری قیمت‌ها در بازار آتی بر بازار نقدی وجود دارد، باید این بازار توسط بورس کالا به درستی نظارت و پالایش شود.

لازم به یادآوری است که در حوزه مورد اشاره، راه‌اندازی صندوق سرمایه‌گذاری مشترک سکه طلا در بازار سرمایه نیز یکی دیگر از اقدامات در دست بررسی است، به طوری که اوراق مشتقه سکه طلا در کنار معاملات نقدی سکه قرار گیرد و سهم مناسبی را در پرتفوی سرمایه‌گذاران تشکیل دهد.

اما از دیگر اقدامات خلاقانه این بورس که با حضور کشاورزان در بورس کالای ایران محقق می‌شود، می‌توان به اجرای سیاست قیمت تضمینی اشاره کرد.

اجرای سیاست قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی که سیاستی خلاقانه محسوب می‌شود، می‌تواند برای دولت، کشاورزان و بازار سرمایه بسیار مفید باشد.

راه‌اندازی و توسعه ابزارهای نوین مالی و اجرای سیاست‌هایی از قبیل سیاست قیمت تضمینی که بار مالی عظیم ناشی از هزینه فاسد شدن محصولات کشاورزی را از دوش دولت برمی‌دارد، همگی در راستای اهداف و وظایف اصلی بورس کالای ایران طی یک سال گذشته بوده است.

وظیفه ذاتی بورس کالای ایران را می‌توان ضمانت شفافیت در اقتصاد ملی دانست. از این‌روست که این دست اقدامات توسعه‌ای بورس کالای ایران در جهت گسترش وظیفه ذاتی این مجموعه معنا پیدا می‌کند و این‌گونه است که تلاش هر چه بیشتر ما باید نگاه توسعه‌ای به بورس کالا برای گسترش شفافیت در اقتصاد ملی باشد.

بنابراین از بورس کالای ایران انتظار می‌رود، با ساختار نیروی انسانی جوان و خبره‌ای که دارد همچون گذشته به دنبال اجرای برنامه‌های خلاقانه‌ای مانند سیاست قیمت تضمینی باشد.]

بورس کالای ایران در طراحی ابزارهای مالی نوین به گونه‌ای عمل کرده که طی سال‌های اخیر در این زمینه به پیشرو بازار سرمایه بدل شده است.

بورس کالای ایران طی یک سال گذشته با راه‌اندازی قرارداد سلف موازی استاندارد سنگ آهن و معاملات برخط آتی اهتمام به نوآوری را ادامه داده است.

راه‌اندازی قراردادهای سلف موازی استاندارد به عنوان یک ابزار تامین مالی نوین در بورس کالای ایران و توجه به توسعه آن یکی از اقدامات اخیر این بورس است، ابزاری که دارای پتانسیل بالایی است و توسعه و راه‌اندازی این شیوه تامین مالی بر پایه کالاهای مختلف می‌تواند با رفع مشکل تامین مالی برای بخش تولید به ویژه در دوره رکود اقتصادی بسیار راهگشا باشد.

از سوی دیگر طی سال گذشته، بورس کالای ایران با راه‌اندازی معاملات برخط آتی گام بعدی خود را در این مسیر برداشت.

شرکت بورس کالای ایران با راه‌اندازی معاملات برخط آتی، این ابزار معاملاتی را با هدف تسهیل سرمایه‌گذاری در بازار آتی در اختیار تمام مردم و سرمایه‌گذاران قرار داد که این امر از احتیاجات بازار سرمایه کشور بود.

چراکه یکی از مطالبات سرمایه‌گذاران از بازار سرمایه، ایجاد پرتفویی بود که فقط از جنس سهام نباشد و بورس کالای ایران با راه‌اندازی معاملات آنلاین در حوزه مشتقه، به بخش قابل توجهی از نیاز سرمایه‌گذاران پاسخ داده است.

رخدادی که باید آن را در حوزه بازار سرمایه به فال نیک گرفت چون از طریق پرتفوی مناسب -دارای اقلام متنوع و همچنین همبستگی بالا میان آن اقلام- است که سرمایه‌گذاران می‌توانند علاوه بر پوشش ریسک و تنوع در سرمایه‌گذاری، پتانسیل‌های مناسبی را برای افزایش بازدهی خود فراهم کنند.

پیش درآمد

سیر تکامل بورس کالا و آثار آن بر صنایع مرتبط
مقاومت بی پایان و سرمایه‌ای به عنوان اعتماد عمومی

پرونده ویژه

کارنامه

جایی در نقطه عطف
در تحریم یا پساتحریم
نمایی از رویدادهای مهم ۹۳

پرونده اول

بین المللی شدن

کانون رایزنی شرق و غرب
سوغات صادراتی تهران برای رم
کوچ سرمایه‌ها

پرونده دوم

پتروشیمی از نگاه نزدیک

رانت ممنوع
بازار یا نابازار
مزیت های یک بازار ملی
دلیلی برای اعتماد به یک صنعت

پرونده سوم

چشم‌انداز کشاورزی

قیمت تضمینی؛ کلید کارآیی بازار
رویکردی برای اصلاح نظام قیمت‌گذاری
سه محصول برای اصلاح نظام قیمت‌گذاری

پرونده چهارم

مقالات

بازاری به وسعت اقتصاد مقاومتی
توسعه‌آفرینی در برنامه ششم توسعه اقتصادی
زمانی برای اصلاح قیمت‌گذاری سیمان

سال اول
شماره سوم
خرداد ۱۳۹۴

صاحب امتیاز

شرکت بورس کالای ایران

مدیر مسئول

حسین پناهیان

زیر نظر شورای سیاست‌گذاری

سر دبیر

محسن ایلچی

مدیر اجرایی

شایان مصری

هیات تحریریه

امین افصحی، علی حق، مریم زمانیان، مژگان صانعی،

محمدرضا طهماسبی، ستار مرادی، محسن نعمتی، مریم

چهاربالش، جواد فلاح

همکاران این شماره

محبوبه اسکندری، شیمیا فرامرزیان،

سید هادی موسوی نیک، احمد محمدی، کامران ادیبی خو

گرافیک و صفحه‌آرایی:

سارا خریدار

ویراستار و نمونه‌خوان:

فرشید فرامرز، طیبه اخلاقی

نشانی: تهران- خیابان آیت الله طالقانی، بعد از تقاطع

ولی‌عصر(عج)، شماره ۳۵۱

تلفن: ۸۸۳۸۳۰۶۱

شماره پیامک: ۱۰۰۰۸۵۶۴ **نمابر:** ۸۸۳۸۳۰۶۱

■ مطالب مندرج در نشریه بیانگر دیدگاه‌های نویسندگان نیست و به هیچ وجه دیدگاه رسمی شرکت بورس کالای ایران نیست.

■ حق رد، جرح، تعدیل و اصلاح مطالب ارسالی برای مدیریت نشریه محفوظ است.

منصور یزدی‌زاده

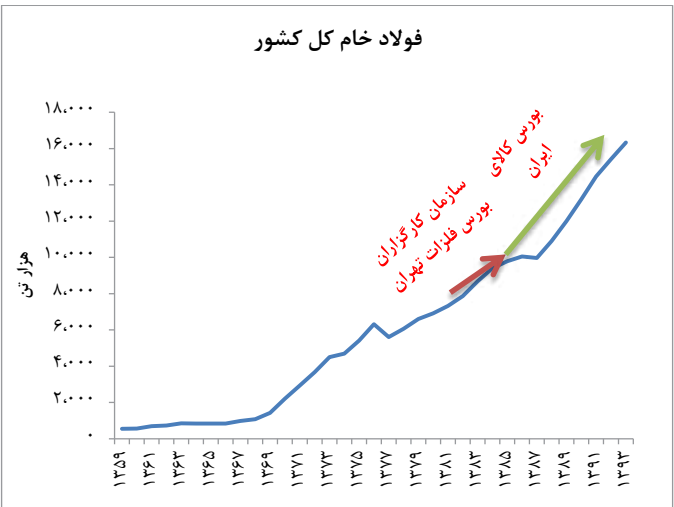
رئیس هیات مدیره شرکت بورس کالای ایران

بازار کالاها به ویژه محصولات صنعتی و معدنی در ایران همواره با محدودیت‌ها و دشواری‌های ساختاری زیادی همراه بوده که بخش عمده‌ای از این مشکلات مربوط به عدم استفاده از ابزارهای نوین اقتصادی و ساختار نامناسب و ناکارآمد بازار است. به همین دلیل نیاز به یک بازار نظام‌مند برای تقابل آزاد عرضه و تقاضا در اقتصاد، زمینه‌ساز راه‌اندازی بورس کالایی در ایران شد. اولین بورس کالایی کشور در شهریور ماه ۱۳۸۲ با عنوان سازمان کارگزاران بورس فلزات تهران تشکیل شد. در این بورس انواع فلزات نظیر فولاد، آلومینیوم و مس در قالب قراردادهای نقدی، سلف و نسبه معامله می‌شد و هدف آن همانند سایر بورس‌های مشابه در سایر نقاط دنیا ایجاد بازاری شفاف، قانونمند، رقابتی و متصفانه بود که قیمت کالاها در آن برپایه ساز و کار عرضه و تقاضا تعیین شود. دومین بورس کالایی در شهریور ماه ۱۳۸۳ به نام سازمان کارگزاران بورس کالای کشاورزی ایران تشکیل شد. این بورس با ساختاری مشابه بورس فلزات اقدام به پذیرش کالاهای کشاورزی از قبیل گندم، جو، ذرت، کنجاله و خرما در قالب قراردادهای نقدی، سلف و نسبه می‌کرد. با تصویب قانون جدید بازار اوراق بهادار در سال ۱۳۸۴ و تصمیم شورای عالی بورس، سرانجام بورس‌های فلزات و کشاورزی در یکدیگر ادغام و بورس واحدی با عنوان بورس کالای ایران تشکیل شد و پس از آن رینگ فرآورده‌های نفتی و محصولات شیمیایی نیز در همین بورس آغاز به کار کرد. ادغام بورس‌ها و تشکیل بورس کالای ایران که هم اکنون به عنوان تنها بورس کالایی کشور مشغول فعالیت است، در واقع همسو با تجربه جهانی بورس‌ها بود؛ چرا که با ادغام بورس‌ها، فعالان بازار به راحتی می‌توانند با مراجعه به یک بورس، کلیه کالاهای مورد نیاز خود را در گروه‌های مختلف کالایی نظیر محصولات کشاورزی، فلزات،

فرآورده‌های نفتی، محصولات پتروشیمی و... معامله کنند و این کار سبب کاهش هزینه‌های معاملاتی به کمترین مقدار ممکن می‌شود. بورس کالای ایران در حال حاضر با تجربه‌ای نزدیک به ۱۲ سال و پذیرش حدود ۱۷۰ کالا، به دادوستد انواع محصولات صنعتی و معدنی، فرآورده‌های نفتی و محصولات پتروشیمی و نیز محصولات کشاورزی در قالب معاملات نقد، نسبه و سلف و معاملات ابزارهای مشتقه مشغول است و تاکنون گام‌های مهمی در مسیر نیل به پویایی اقتصادی کشور برداشته است.

یکی از قدیمی‌ترین کالاهای مورد معامله در بورس کالای ایران فولاد و محصولات آن است که قبل از شکل‌گیری بورس کالا نیز در سازمان کارگزاران بورس فلزات تهران از سال ۱۳۸۲ مورد دادوستد قرار می‌گرفت. این کالا یکی از محصولات استراتژیک کشور به شمار رفته و به دلیل پیوندی که با بخش مسکن و سازندگی دارد، همواره در کانون توجه فعالان اقتصادی و نهادهای حاکمیتی و نظارتی کشور قرار می‌گیرد.

پیش از تاسیس سازمان کارگزاران بورس فلزات تهران، مشکلات عدیده‌ای در صنعت فولاد وجود داشت. به گونه‌ای که افزایش قیمت محصولات فولادی

نمودار ۱- روند تولید فولاد خام در کشور از سال ۱۳۵۹ تا ۱۳۹۳

سیر تکامل بورس کالا و آثار آن بر صنایع مرتبط

نیازمند دریافت مجوز از کمیسیون تنظیم فولاد بود که فرآیندی زمان‌بر و پیچیده محسوب می‌شد. از طرفی با توجه به مشکلات سیستم فروش، حواله‌ها بیشتر در اختیار واسطه‌ها قرار می‌گرفت که این موضوع باعث تحمیل هزینه‌های سنگین به مصرف‌کنندگان این بازار می‌شد. با تاسیس بورس و ورود تولیدکنندگان فولاد به آن، کشف نرخ از شمول قیمت‌گذاری خارج شد و بر پایه مکانیزم عرضه و تقاضا انجام گرفت، که با این حساب تمام فعالان و متقاضیان واجد شرایط توانستند نسبت به خرید محصولات فولادی اقدام کنند و به این ترتیب بخشی از سود واسطه‌ها به شرکت‌های تولیدکننده و مصرف‌کننده بازگشت. این کار منجر به سوددهی بسیاری از شرکت‌های عرضه‌کننده محصولات فولادی شده که با ورود نقدینگی به چرخه تولید، این شرکت‌ها توانستند بسیاری از طرح‌های توسعه‌ای خود را راه‌اندازی کنند و در نهایت میزان تولید فولاد و محصولات فولادی در کشور افزایش یابد.

نمودار شماره ۱ و ۲ روند تولید فولاد خام و محصولات فولادی را نشان می‌دهد. همزمان با تاسیس بورس کالای ایران و بهره‌مندی صنعت فولاد از کارکردهای این نهاد در حذف رانت، کاهش قابل توجه حضور واسطه‌ها منجر به سود بیشتر تولیدکنندگان فولادی شد، ضمن اینکه امکان تامین منابع مالی کوتاه‌مدت به صورت سلف و افزایش امنیت معاملات با کاهش نکول در معاملات(که در صنعت فولاد قابل توجه بود) زمینه‌ساز جذب قابل توجه سرمایه‌های بخش دولتی و خصوصی در این صنعت و افزایش میزان تولید فولاد خام و به ویژه محصولات فولادی در کشور شد.

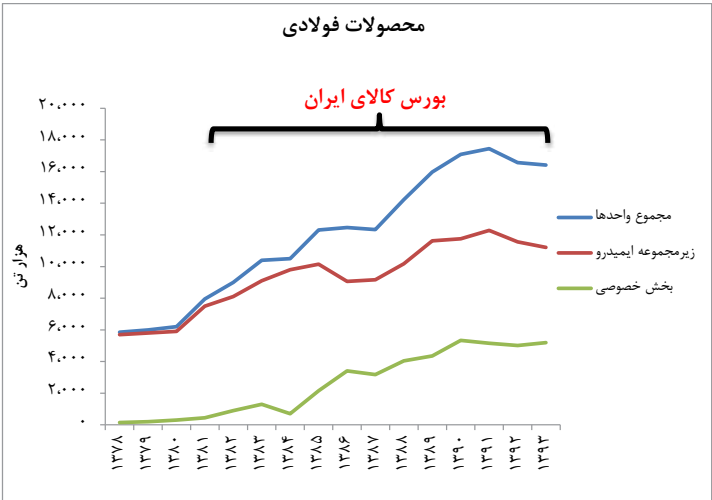
در واقع تاسیس بورس کالای ایران و انجام معاملات در آن، چرخه کاملی از تولید تا مصرف را بدون حضور واسطه فراهم کرد. به این معنا که این اقدام باعث شد متقاضیان محصولات نهایی فولاد بتوانند بدون

واسطه محصولاتی مانند میلگرد و تیرآهن را از بورس کالا تهیه کنند؛ این کار علاوه بر کاهش هزینه برای مصرف‌کننده، زمینه افزایش تقاضا در صنعت فولاد، هم در بخش بالادستی(تولیدکننده محصولات اولیه) و هم در صنعت پایین‌دستی(محصول نهایی) را فراهم کرد که علاوه بر ایجاد تعادل در بازار و کاستن از نگرانی‌های تولیدکنندگان فولادی، از اختلال در عرضه و تقاضای این محصول نیز کاست. با این اوصاف باید تأثیرات بلندمدت ورود فولاد به بورس را در بهبود جریان قانونمند معاملات فولاد، کاهش واسطه‌ها و افزایش حجم تولید کارخانه‌های فولادی را بسیار پررنگ و موثر قلمداد کرد که با گذشت زمان اثرات آن برای فعالان بازار و صنعت فولاد بیشتر نمایان شده است.

با توجه به سهم قابل توجه معاملات فولاد در بورس کالای ایران از کل معاملات این کالا در کشور، بورس کالای ایران هم اکنون مرجع اصلی تعیین قیمت فولاد و محصولات آن در کشور به شمار می‌رود و قیمت فولاد در بازارهای ثانویه بر پایه نرخ‌های کشف شده در بورس کالای ایران تعیین می‌شود.در عین حال مکانیزم دقیق، شفاف و مطمئن بورس کالای ایران برای معاملات انواع کالاها از جمله فولاد که مبتنی بر حراج حضوری و تقابل مستقیم عرضه و تقاضا است، این اطمینان را به بازار می‌بخشد که قیمت این کالا – با فرض عدم دخالت دولت در مکانیزم کشف قیمت – در کل، بهینه تعیین می‌شود.با توجه به عدم کفایت منابع بانکی و تجربه جهانی در خصوص حرکت به سمت تامین مالی با محوریت بازار سرمایه و بورس‌های کالایی، برقراری امکان مدیریت ریسک و تامین مالی از طریق ابزارهای مالی نوین در بورس کالا، بستر مناسبی را برای رشد و توسعه پایدار در بخش تولید، هدایت منابع به سمت فعالیت‌های مولد و بنگاه‌های تولیدی، جلوگیری از حرکت منابع به سمت سفته بازی و تخصیص بهینه منابع فراهم می‌سازد.

طی سال ۹۳ در پی معامله سلف حدود ۶/۸ میلیون تن در رینگ محصولات صنعتی و معدنی، تامین مالی کوتاه‌مدت به ارزش تقریبی ۱۴۲ هزار میلیارد ریال از طریق قراردادهای سلف در بورس کالای ایران صورت پذیرفته است که ۱۰۰ درصد آن به گروه فولاد تعلق داشته است. همچنین با انتشار اوراق سلف موازی استاندارد سنگ آهن گل گهر برای اولین بار در کشور، تامین مالی برای این مجتمع معدنی به ارزش بیش از ۸۳۴ میلیارد ریال صورت گرفت. ضمن آنکه در بازار ثانویه نیز تاکنون ارزش معاملات اوراق سلف استاندارد سنگ آهن به بیش از ۱,۹۶۸

نتایج محاسبات تقریبی منافع و هزینه‌های یادشده(به غیر از میزان تامین مالی سلف) برای سال ۱۳۹۳ و تنها برای ۶ شرکت بزرگ عرضه‌کننده محصولات فولادی (فولاد مبارکه، ذوب‌آهن، فولاد خوزستان، فولاد هرمزگان، فولاد خراسان و فولاد آلیاژی) در بورس کالای ایران حاکی از آن بوده است که عرضه در بورس کالای ایران به طور تقریبی در مجموع بالغ بر ۶۰۰ میلیارد ریال منفعت برای این شرکت‌ها در طول مدت مورد بررسی در پی داشته است. از این رو در دو سال اخیر که بازار فولاد روزه‌های معاملاتی خود را با رکود معناداری پشت سر می‌گذارد و حجم دادوستدها در بازارهای رسمی و غیررسمی این محصول به ارقام بسیار پایینی کاهش یافته است، تأثیرات بلندمدت ورود فولاد به بورس را در بهبود جریان قانونمند معاملات فولاد، کاهش واسطه‌ها و نقش قابل توجه آن در تامین مالی شرکت‌های فولادی را باید ستود. این شرکت همچنین امکان ارتقای جایگاه صنعت فولاد به عنوان مرجع قیمت‌گذاری کالاهایی که در آن‌ها مزیت تولید وجود دارد و افزایش حجم صادرات و بازاریابی برای جذب فعالان و سرمایه‌گذاران بین‌المللی از طریق تالار صادراتی را دارد و با ایجاد زیرساخت‌های لازم برای راه‌اندازی معاملات اوراق بهادار مبتنی بر کالا از جمله گواهی سپرده کالایی، امکان تامین مالی، مدیریت ریسک، برنامه‌ریزی میان‌مدت و بلندمدت بنگاه‌ها را به همراه توسعه زیرساخت‌های بازار و تکمیل زنجیره تولید، توزیع و مصرف محصولات را فراهم خواهدکرد. شایان یادآوری است که تمامی آثار و مزایای شمرده شده شرکت بورس کالای ایران، در خصوص سایر محصولات صنعتی و معدنی، محصولات کشاورزی و فرآورده‌های نفتی و محصولات پتروشیمی نیز قابل تعمیم است. بدیهی است اگرچه این بازار منسجم منافع پیدا و پنهان فراوانی دارد که در این‌تنها به بخشی از آن اشاره شد، ولی با توجه به ویژگی جوان بودن آن، برخی ایرادهای قابل رفع آن نیز به اندازه‌ای نیست که ماهیت وجودی آن را زیر سوال برده و برخی فشارهای ناآگاهانه در برچیدن این نعمت را توجیه کند.

نمودار ۲- روند تولید محصولات فولادی در کشور از سال ۱۳۷۸ تا ۱۳۹۳

مستقیم عرضه در بورس کالای ایران، مربوط به کارمزد شامل کارمزد کارگزاری، کارمزد سازمان بورس و اوراق بهادار و کارمزد بورس کالای ایران است. نتایج محاسبات تقریبی منافع و هزینه‌های یادشده(به غیر از میزان تامین مالی سلف) برای سال ۱۳۹۳ و تنها برای ۶ شرکت بزرگ عرضه‌کننده محصولات فولادی (فولاد مبارکه، ذوب‌آهن، فولاد خوزستان، فولاد هرمزگان، فولاد خراسان و فولاد آلیاژی) در بورس کالای ایران حاکی از آن بوده است که عرضه در بورس کالای ایران به طور تقریبی در مجموع بالغ بر ۶۰۰ میلیارد ریال منفعت برای این شرکت‌ها در طول مدت مورد بررسی در پی داشته است. از این رو در دو سال اخیر که بازار فولاد روزه‌های معاملاتی خود را با رکود معناداری پشت سر می‌گذارد و حجم دادوستدها در بازارهای رسمی و غیررسمی این محصول به ارقام بسیار پایینی کاهش یافته است، تأثیرات بلندمدت ورود فولاد به بورس را در بهبود جریان قانونمند معاملات فولاد، کاهش واسطه‌ها و نقش قابل توجه آن در تامین مالی شرکت‌های فولادی را باید ستود. این شرکت همچنین امکان ارتقای جایگاه صنعت فولاد به عنوان مرجع قیمت‌گذاری کالاهایی که در آن‌ها مزیت تولید وجود دارد و افزایش حجم صادرات و بازاریابی برای جذب فعالان و سرمایه‌گذاران بین‌المللی از طریق تالار صادراتی را دارد و با ایجاد زیرساخت‌های لازم برای راه‌اندازی معاملات اوراق بهادار مبتنی بر کالا از جمله گواهی سپرده کالایی، امکان تامین مالی، مدیریت ریسک، برنامه‌ریزی میان‌مدت و بلندمدت بنگاه‌ها را به همراه توسعه زیرساخت‌های بازار و تکمیل زنجیره تولید، توزیع و مصرف محصولات را فراهم خواهدکرد. شایان یادآوری است که تمامی آثار و مزایای شمرده شده شرکت بورس کالای ایران، در خصوص سایر محصولات صنعتی و معدنی، محصولات کشاورزی و فرآورده‌های نفتی و محصولات پتروشیمی نیز قابل تعمیم است. بدیهی است اگرچه این بازار منسجم منافع پیدا و پنهان فراوانی دارد که در این‌تنها به بخشی از آن اشاره شد، ولی با توجه به ویژگی جوان بودن آن، برخی ایرادهای قابل رفع آن نیز به اندازه‌ای نیست که ماهیت وجودی آن را زیر سوال برده و برخی فشارهای ناآگاهانه در برچیدن این نعمت را توجیه کند.

مقاومت بی پایان و سرمایه‌ای به عنوان اعتماد عمومی

محمد مهدی امینی

قائم مقام مدیرعامل بورس کالای ایران

از روزی که سنگ بنای بورس کالای ایران نهاده شد، توسعه این بازار ملی، همواره با مقاومت‌هایی از ناحیه فعالان اقتصادی ایران مواجه بوده است.

وقتی سخن از فعالان اقتصادی به میان می‌آید، منظور صرفاً فعالان در بازارهای کالایی سنتی ایران نیست، چه بسا در بستر زمان و در سایه تعاملات، بسیاری از سوءتفاهم‌ها در این بخش از بین رفته است و طیف گسترده‌ای از فعالان بازارهای سنتی - با وجود مقاومت در سال‌های ابتدایی فعالیت بورس کالا- امروز همراه و همدل با بورس کالای ایران هستند.

شاید در ابتدای فعالیت بورس کالا، این فعالان سنتی بازارهای کالایی بودند که تولد و توسعه یک بازار متشکل با سازوکارهای تخصصی را مغایر با گستره منافع‌شان می‌پنداشتند، اما به مرور مشخص شد، بازاری که زمینه‌ساز کشف واقعی و عادلانه قیمت‌ها است، رانت‌ها را محدود می‌کند، گذرگاهی برای تغییر رفتار کلان اقتصادی بخش‌های مختلف است، شکاف اطلاعات یا عدم تقارن اطلاعاتی را از میان می‌برد و سبب کارایی و اثربخشی معاملات و محدود کردن هزینه مبادلات میان طرفین معاملات می‌شود و مخالفان سنتی یا مدرن نمی‌شناسد.

با گذشت زمان، هنگامی که قوانین و مقررات دولت درخصوص بورس کالا، به منظور افزایش شفافیت اقتصادی به سایر بخش‌ها تسری پیدا کرد، بسیاری از بخش‌های سنتی یا غیرسنتی کشور که باید از الگوهای مدرن و روز اقتصاد جهانی تبعیت کنند در برابر گسترش حوزه فعالیت بورس کالا از خود مقاومت‌های غیرقابل برآورد، نشان داده‌اند.

اینجاست که می‌توان عنوان کرد، مقاومت در برابر شفافیت و رانت‌زدایی، دیگر بخش سنتی یا غیرسنتی، تحصیلکرده یا دانش‌نیاموخته نمی‌شناسد، بلکه خاستگاه مقاومت‌های دیرپوز و امروز یکسان است و حلقه پیونددهنده همه آنها، فقط انگیزه کسب منافع حداکثری دور از شفافیت اطلاعاتی و رصد یا نظارت کارآست.

بنابراین طبیعی است که در هیچ محکمه‌ای، ادله‌ای که کنه آن مغایر

با اهداف دولت درحوزه شفافیت‌زایی و کاهش وابستگی بودجه دولت به منافع نفت و گاز است، رای نخواهد آورد.

بورس کالای ایران، نهادی است که کارکردهای کلان آن در اقتصادملی محصور به زمان نیست. یعنی شرکت بورس کالای ایران، یک نهاد با ماموریت‌های حاکمیتی محدود به دوره گذار اقتصاد از مرحله سنتی به مرحله مدرن نیست، بلکه نهادی است که کارکردهای آن در پهنای زمان معنای می‌یابد.

بر همین اساس، سیاست‌گذاران کلان کشور با اتکا به ظرفیت‌های ذاتی در مجموعه نهادهای بازار سرمایه، جایگاه بورس کالای ایران را در مجموعه اسناد بالادستی، مجموعه قوانین موضوعه کلان و سیاست‌های راهبردی مورد توجه قرار داده‌اند.

از این رو، هرگونه تصمیمی که منجر به کاهش اثربخشی مجموعه نهادهای بازار سرمایه و بورس کالای ایران شود، در عمل، مغایر با آن نقش و جایگاهی است که قانون‌گذار و سیاست‌گذار برای این بازار متصور شده است.

با بررسی فرامینی که در قالب اقتصاد مقاومتی، لایحه خروج از رکود و لایحه بهبود فضای کسب و کار خطاب به بورس کالا ابلاغ شده است، به آسانی می‌توان دریافت که سیاست‌گذاران به دلایل متعدد برای بورس کالای ایران، ماموریت زیر را طراحی کرده‌اند.

■ اصلاح نظام مبادلات تجاری کشور از وضعیت سنتی به اشکال نوین و روزآمد(مدرن)

■ اصلاح نظام قیمت‌گذاری از شیوه دستوری و بخشنامه‌ای با سازوکار کشف قیمت با رویکرد منصفانه

■ اصلاح روش‌های معاملات از سبک و سیاق سنتی(دارای مخاطره و...)

■ تسهیل در نظام دادوستد بازارهای کالایی و به دنبال آن اصلاح شبکه عرضه کالا

نیم‌نگاهی به ماموریت‌های فوق، نشان می‌دهد شرکت بورس کالای ایران، نهادی با ماموریت‌های غیرشرکتی و ملی است، دارای یک سیستم با تعامل نامحدود است که با تمامی بخش‌های اقتصادی ایران سروکار دارد و تمامی ارکان اقتصادی کشور و تمامی دستگاه‌های دولتی می‌توانند از سازوکارهای آن بهره‌مند شوند؛ از نظام بانکی، نظام کشاورزی و بخش بازرگانی کشور گرفته تا تمامی بخش‌های صنعتی و حتی دستگاه دیپلماسی کشور.

بنابراین هیچ‌گاه نباید از زاویه منافع صنفی، شرکتی و درون‌بخشی به سازوکارها و ماموریت‌های ملی بورس کالا نگریست. چرا که سطح‌بندی ماموریت بورس کالای ایران، با چنین رهیافت‌هایی همخوانی ندارد.

به طور مصداقی بیان می‌شود؛ اگر تعداد معدودی از فعالان یک صنعت یا صنف، به دلیل وجود تعارض منافع، عرضه محصولات‌شان در بورس کالای ایران موافق نیستند، نباید کارکرد یک بازار ملی را مورد پرسش قرار دهند، چرا که به آسانی، توجه آنان به منافع ملی یا منافع فردی و صنفی‌شان کاملاً برای افکار عمومی قابل تشخیص است. ما این واقعیت را می‌پذیریم که تلاش برای شفافیت، به

با گذشت زمان، هنگامی که قوانین و مقررات دولت درخصوص بورس کالا، به منظور افزایش شفافیت اقتصادی به سایر بخش‌ها تسری پیدا کرد، بسیاری از بخش‌های صنعتی یا غیر سنتی کشور که باید از الگوهای مدرن و روز اقتصاد جهانی تبعیت کنند، در برابر گسترش حوزه فعالیت بورس کالا از خود مقاومت های غیر قابل برآورد، نشان داده اند. مقاومت در برابر شفافیت و رانت زدایی، دیگر بخش سنتی یا غیر سنتی، تحصیلکرده یا دانش آموخته نمی‌شناسد، بلکه خاستگاه مقاومت های دیرپوز و امروز یکسان است

صورت متوازی، مقاومت ذی‌نفعان سنتی را به همراه دارد. بنابراین مقاومت‌ها از ابتدا در برابر شکل‌گیری هر بازار متشکلی وجود داشته است؛ «از ابتدا».مقاومت در برابر تغییر یا اصلاح قیمت‌ها، مقررات، بازارها و ساختارها امری بدیهی است. مطالعات نشان می‌دهد در تمام کشورهای در حال توسعه، تمامی مراحل فعالیت بورس‌های کالایی از مرحله ایده تا اجرا، با مقاومت نیروهای سنتی اقتصاد همراه بوده است. بنابراین کشاکش تاریخی در ذات توسعه بازارهای کالایی است. فرهنگ فردی و اجتماعی در تمامی جوامع انسانی در برابر تغییرات هدفگذاری شده‌ای که به نفع و مصلحت کشورها است، از خود مقاومت بروز می‌دهد. بنابراین تاکید می‌کنیم ما این واقعیت را پذیرفته‌ایم.

در سال‌های اخیر که بورس کالای ایران، به همت کارکنانش، رشد کمی و کیفی شتابانی

داشته است، در هیچ وادی نبوده است که پا نگذاریم و همه امور به آسانی صورت گیرد، همواره «مقاومت در برابر اصلاح امور» به استقبال و پیشواز ما آمده است.

به همین دلیل است که «تحلیل و انتخاب راهکار بهینه در برابر مقاومت‌های برون‌سازمانی یا ساختاری و کارکردی»، با توجه به ماموریت‌های فراسازمانی و ملی که برای بورس کالای ایران، طراحی و تعیین شده است، به بخش غیرقابل تغییری از یک «فرهنگ سازمانی توسعه آفرین» برای بورس کالای ایران تبدیل شده است.

کارکنان این سازمان، به عنوان پیشقراولان اصلاح نظام اقتصادی کشور، همچون بسیاری از سازمان‌هایی که در حوزه شفافیت نظام‌های پولی، مالی و مالیاتی و بازرگانی کشور فعالیت می‌کنند، در این حوزه گام برمی‌دارند.

در این وادی، هیچ چیزی جز کسب و ارتقای سطح اعتماد عمومی ذی‌نفعان بازار به عنوان دارایی یا سرمایه اجتماعی، برای بورس کالای ایران اهمیت نداشته است، چرا که «اعتماد به بورس کالای ایران»، ثروت یا مایملک عمومی همیشگی و دائمی است که امکان مرجعیت یک بازار کالایی، درگستره ملی را فراهم می‌سازد.

«آی ای یو» بستری برای تفاهم سه جانبه داخلی

عقد تفاهم‌نامه اتحادیه الکترونیکی بین بورسی (IEU)، زمینه جدی برای انعقاد یک تفاهم‌نامه همکاری سه‌جانبه داخلی شد. به گزارش خبرنگار دو ماهنامه «پیام اقتصادی بورس کالا»، در مسیر همکاری‌های مشترک میان بورس کالای ایران و صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری تعاون، به منظور استفاده بهینه از ظرفیت صندوق در ضمانت تعهدات شرکت‌های تعاونی در معاملات این شرکت‌ها در بورس کالا، تفاهم‌نامه سه جانبه‌ای بین بورس کالای ایران، صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری تعاون و شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه امضا و منعقد شد. همکاری طرفین به منظور تسهیل فرآیند عرضه کالاها توسط شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی در بورس، تسهیل فرآیند خرید کالاها توسط شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی،

نام نویسی اینترنتی برای آزمون معاملات برخط

سامانه اینترنتی ثبت نام آزمون‌های شرکت بورس کالای ایران به منظور تسهیل فرآیند ثبت نام متقاضیان اخذ مجوز دسترسی به سامانه معاملات برخط راهاندازی شد.

سامانه ثبت نام آزمون‌های شرکت بورس کالای ایران به مشتریان حق انتخاب می‌دهد تا روز، ساعت و مکان برگزاری آزمون را از میان گزینه‌هایی که در این سامانه به ثبت رسیده است انتخاب کنند. این سامانه به صورت سایت اینترنتی و به آدرس reg.ime.co.ir طراحی شده و به همین جهت محدودیت جغرافیایی برای مشتریان ندارد و مشتریان می‌توانند از هر مکانی پیشرفت کار خود را در این سامانه پیگیری کنند و نیاز به مراجعه حضوری به محل شرکت نیست. گفتنی است، در صورت احراز هویت مشتری توسط بورس کالا، اطلاعات مربوط به وی در این سامانه ثبت شده و پیغام متناسب با پیشرفت کار به وی نمایش داده می‌شود.

شایان ذکر است بورس کالای ایران در حال اندیشیدن تدابیری برای برگزاری این آزمون‌ها در شهرهای مختلف است.

صدور فرمان اجرای قیمت تضمینی

با تصویب هیات دولت، اجرای سیاست قیمت تضمینی با دو کالای ذرت و جو در بورس کالای ایران عملیاتی می‌شود. این مهم که از زمان دولت قبل، از سوی بورس کالا مورد پیگیری قرار گرفته است، در نهایت در دولت یازدهم و در سال ۱۳۹۴ محقق شد. براساس این گزارش، طی جلسات مشترک بورس کالای ایران و مسئولان وزارت جهاد کشاورزی و سازمان‌های ذی‌ربط به ویژه سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران، جهت اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۴، پنج محصول زراعی و دو محصول حوزه طیور به عنوان محصولات منتخب برای اجرای آزمایشی سیاست قیمت تضمینی در نظر گرفته شدند. در ادامه جلسات و بررسی‌های متعدد، این موضوع در کمیسیون اقتصادی دولت طرح شد که در نهایت با تصمیم این کمیسیون، دو محصول جو در استان کرمانشاه و ذرت در استان خوزستان برای اجرای سیاست قیمت تضمینی در سال ۱۳۹۴ انتخاب شدند که در ادامه، تصمیم کمیسیون اقتصادی نیز با طرح در هیات دولت، تصویب شد. برای آگاهی از جزئیات بیشتر، مشروح روند اجرای این مصوبه در بورس کالا در پرونده بخش کشاورزی همین شماره مطالعه کنید.

آغاز معاملات آتی کنگاله سویا

با آغاز به کار معاملات کنگاله سویا به صورت قرارداد آتی در بورس کالای ایران؛ تنوع بخشی دارایی‌های پایه در بازار مشتقه که یکی از رویکردهای اساسی بورس کالای ایران برای توسعه بازار در سال‌های اخیر بود، محقق شد. بورس کالا با هدف پوشش ریسک قیمت معاملات کنگاله سویا در ایران و به تبع آن دادن امکان برنامه‌ریزی و مدیریت بلندمدت عرضه و تقاضا به فعالان این بازار و همچنین دولت و نیز توسعه معاملات ابزارهای مشتقه که یکی از ستون‌های اصلی توسعه بازار سرمایه کشور به شمار می‌رود، راه‌اندازی قراردادهای آتی کنگاله سویا را در دستور کار قرار داد.

با توجه به اینکه این محصول، در کنار ذرت، بخش عمده خوراک طیور را در کشور تشکیل می‌دهد، امروز تصور بازار محصولات کشاورزی ایران بدون وجود کنگاله سویا تقریباً محال است. هم اکنون سالانه نزدیک به ۲٫۵ میلیون تن کنگاله سویا در کشور مورد استفاده قرار می‌گیرد که بخش قابل توجه آن در بخش خوراک طیور و دام به کار گرفته می‌شود.

میزبانی ۱۱ کشور خارجی

شرکت‌کنندگان در هفتمین دوره بازار سرمایه اسلامی از کشورهای پاکستان، عمان، اندونزی، هند، آلمان، گامبیا، بنگلادش، آذربایجان، افغانستان، سودان و ترکیه از بورس کالای ایران بازدید کردند. شرکت‌کنندگان در هفتمین دوره بازار سرمایه اسلامی از بورس کالای ایران که عمدتاً از فعالان بازار سرمایه در کشورهای اسلامی و اروپایی بودند، در نشست مشترک برگزار شده، از نزدیک با کارکردهای بورس کالای ایران در بازار سرمایه و اقتصاد ملی، نحوه انجام معاملات، انواع قراردادهای قابل معامله در بازارهای فیزیکی، فرعی و مشتقه و تالار صادراتی این بورس آشنا شدند.

بر اساس این گزارش، اعضای این هیات برای همکاری در زمینه‌های مختلف از جمله آموزش، فناوری معاملات و پذیرش متقابل کالاها با بورس کالای ایران رایزنی کردند.

افتتاح تالار نمایندگی در تبریز

با راهاندازی تالار نمایندگی کارگزاران بورس کالای ایران در تبریز، بورس کالای ایران بستر تأمین مالی و پوشش ریسک صنایع شمال غرب کشور می‌شود. تالار نمایندگی کارگزاران بورس کالای ایران ۲۰ اسفند با حضور مدیران ارشد بورسی، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، استاندارده، مدیر کل امور اقتصادی و دارایی و جمعی از مسئولان ارشد استان آذربایجان شرقی به طور رسمی افتتاح شد.

بورس کالای ایران چهارمین تالار نمایندگی کارگزاران بورس کالای ایران را طبق دستورالعمل ضوابط مجوز تأسیس و فعالیت دفاتر پذیرش و تالار معاملات کارگزاری جهت دسترسی فعالان بازار به ویژه تولیدکنندگان به ابزارهای معاملاتی بورس راهاندازی کرد. این بورس پیش از این در استان‌های خراسان رضوی، گیلان و گلستان دفاتر نمایندگی کارگزاران را راهاندازی کرده است.

حضور در اشتوتگارت

نمایشگاه سرمایه‌گذاری اشتوتگارت آلمان (Invest ۲۰۱۵)، با حضور نمایندگان بازار سرمایه ایران آغاز به کار کرد. این گزارش حاکی است، در این نمایشگاه دو روزه که از روز جمعه آغاز به کار کرده است، نمایندگان بورس‌ها، بانک‌ها و نهادهای سرمایه‌گذاری کشورهای اروپایی از جمله فرانسه، آلمان و انگلیس و نیز شرکت‌هایی از ایالات متحده آمریکا با هدف جذب سرمایه‌گذاران خارجی به ارائه توانمندی‌های خود می‌پردازند. بر اساس این گزارش، بورس کالای ایران که در سومین حضور خود در این نمایشگاه با شعار «بورس کالای ایران دروازه تجارت خاورمیانه» شرکت کرده بود، با ارائه مزیت‌های خرید و فروش کالای‌های صنعتی، فلزی، فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی و نیز محصولات کشاورزی در این بورس، شرکت‌های خارجی فعال در این حوزه‌ها را برای بهره‌گیری از مزیت‌های این بازار متشکل کالایی در منطقه خاورمیانه دعوت کرد.

این گزارش حاکی است، در حاشیه روز اول برگزاری این نمایشگاه، نمایندگان نهاد ناظر بازار سرمایه آلمان (Bafin) ضمن استقبال از حضور بورس کالای ایران، آمادگی خود را برای توسعه همکاری بازار سرمایه آلمان با این بورس اعلام کرد.

نمایندگان بورس اشتوتگارت، شرکت تجارت کالایی (Commodity Trade)، شرکت فعال در حوزه نرم‌افزار و سخت‌افزارهای مالی XECURIS، شرکت خدمات مالی بین‌المللی استرازبورگ و گروه نشریات مالی Weimer و روزنامه Euro am Sonntag چاپ آلمان و از شرکای وال استریت ژورنال، با نمایندگان بورس کالای ایران دیدار و گفت‌وگو کردند. در همین حال، شماری از فعالان بازارهای مالی بین‌المللی با حضور در مقابل غرفه بورس کالای ایران شاهد ارائه نمایندگان بورس کالای ایران در خصوص زمینه‌های فعالیت در این بازار متشکل کالایی بودند.

گفتنی است نمایشگاه سرمایه‌گذاری اشتوتگارت از سابقه‌ای ۱۶ ساله برخوردار است و در رویداد سال ۲۰۱۵ این نمایشگاه، افزون بر ۱۰۰ بانک، بورس و نهاد سرمایه‌گذاری بین‌المللی شرکت کرده‌اند. همچنین این بار کتاب نمایشگاه اینوست ۲۰۱۵ به معرفی بورس کالای ایران به عنوان یکی از شرکت‌کنندگان در کنار موسسات مالی بزرگی همچون بورس‌های فرانکفورت، اشتوتگارت و بانک‌های اچ اس بی سی و کامرز بانک اقدام کرده است.

کارنامه

در کارنامه می‌خوانید:

«در تحریم یا پساتحریم، ما برنامه داریم
«خط زمانی رویدادهای بورس کالا در سال ۹۳»

جایی در نقطه عطف

خبرگان اقتصادی
کارنامه بورس کالای ایران
را ارزیابی می‌کنند

پس از روی کارآمدن «دولت تدبیر و امید» و تلاش مستمر دولتمردان برای رفع موانع اقتصادی و جبران سیاست‌های اقتصادی نادرست پیشین، در حوزه‌های مختلف، بسیاری از کارشناسان با زدن عینک بدبینی اعلام می‌کردند که شعارهایی از قبیل کاهش نرخ تورم به زیر ۲۰ درصد و قرارگرفتن نرخ رشد اقتصادی در مدار رشد، در حد همان شعار باقی می‌ماند و این موارد بیشتر جنبه تبلیغاتی و انتخاباتی دارد اما امروز که حدود دو سال از فعالیت دولت می‌گذرد، آمارها نشان می‌دهد وعده‌های اقتصادی دولت یکی پس از دیگری در حال تحقق بوده و رونق‌های بازگشت رونق به اقتصاد بیمار کشور نیز در حال نمایان شدن است.

براساس گزارش مرکز آمار ایران نرخ تورم در سال گذشته روی عدد ۱۴/۸ درصد قرار گرفت و نرخ رشد اقتصادی نیز بنا بر آخرین برآوردها، از منفی بیش از ۵

درصد - در پایان دولت دهم- بر مدار رشد قرار گرفته است. به باور تحلیلگران اقتصادی، یکی از نمره‌های قابل قبول در کارنامه دوساله دولت، جدیت و پیگیری مسئولان بخش‌های مختلف در اجرای قوانین است؛ اتفاقی که مدیران دولت پیشین اعتقاد خاصی به آن نداشتند. به عبارت دیگر، در دولت قبل موارد و موضوعات زیادی در هیات دولت تصویب و ابلاغ می‌شد، اما قانون‌های زیادی روی زمین می‌ماند؛ چراکه چندین و چند قانون حمایتی از بازار سرمایه که قرار بود در سال‌های قبل اجرایی شود، به ارجاع قیمت‌گذاری نرخ خوراک پتروشیمی‌ها به مجلس، ابهام در نرخ بهره مالکانه معادن، بلاتکلیفی نرخ گاز پالایشگاه‌ها، اجرایی نکردن سهام عدالت و... که بخشی از آنها به تازگی در حال نهایی شدن است- قوانینی نیز به بورس کالای ایران مربوط می‌شود.

در خصوص مواردی که در دولت قبل، در راستای توسعه بورس کالای ایران مصوب شد، اما به مرحله اجرا نرسید، همین بس که مدیرعامل بورس کالای ایران در کنفرانس خبری خود - اسفند سال ۹۲ در جزیره کیش- از حمایت‌های دولت با عنوان «حمایت‌های کاغذی» نام برد تا عمق بی‌توجهی به اجرای قوانین از سوی مسئولان نمایان شود.

افزون براین، به اعتقاد کارشناسان بازار سرمایه، اعمال رفتارهای سلیقه‌ای و متضاد با ذات بورس کالای ایران از جمله گلچین کردن خریداران و گذاشتن سقف و کف قیمت از دستاوردهای بارز دولت قبل در حوزه بورس کالا بوده است.

بورس کالا در کانون توجه دولت

همین سابقه در دولت قبل باعث شد تا وقتی سال گذشته دولت یازدهم در چندین مصوبه، وظایف مهمی در قبال آزادسازی قیمت کالاهای استراتژیک و تنظیم بازار کالای کشور را به بورس کالای ایران واگذار کرد و حتی در سیاست‌های خود در «بسته خروج از رکود غیرتورمی»، به طور مستقیم پنج ماموریت ویژه را برای بورس کالا در نظر گرفت، بازهم شماری از کارشناسان از تکرار سناریوی قبلی سخن گفتند، اما این بار هم پیش‌بینی کارشناسان درست از آب درنیامد. نگاهی به رویدادهای بورس کالا در سال گذشته بیانگر حمایت عملی دولتمردان از این رکن بازار سرمایه است، به طوری که فعالان صنایع مختلف از جمله فولاد و پتروشیمی با اعلام آزادسازی قیمت محصولات مورد معامله در بورس کالا -از ارز مبادله‌ای به ارز آزاد- و حذف رانت قیمتی در بورس و بازار به آرزوی دیرینه خود، یعنی کشف واقعی قیمت‌ها در بورس رسیدند.

کشف نرخ در بورس کالا

دولت نیز به طور رسمی اعلام کرد که کلیه کالاهای

غیر انحصاری باید از طریق بورس کالا و انرژی کشف قیمت شوند و نقش دولت نیز از تعیین‌کننده سقف قیمت‌ها، به پالایش‌کننده بازار تغییر کند که این موضوع نیز عملیاتی شده است. علاوه بر این، سیاست‌های دولت در بسته خروج از رکود نیز که به تعبیر برخی تحلیلگران، دارای بندهای رویایی و غیر اجرایی بود، از ابتدای امسال در تالار معاملات بورس کالا اجرایی شده که بارزترین آن، درج قیمت تضمینی ذرت به جای خرید تضمینی است که این موضوع به ماده ۳۳ قانون بهره‌وری کشاورزی برمی‌گردد.

دولتمردان آشنا به بازار

فعالان بازار سرمایه و صنایع مختلف معتقدند، آشنایی دولتمردان به مزیت‌های وجود و توسعه بورس کالا در اقتصاد باعث شده دولت تدبیر و امید توجه ویژه‌ای به این بازار داشته باشد و به بورس کالا به عنوان نهادی در راستای تحقق منافع ملی نگاه کند تا یک شرکت سهامی عام. همچنین با توجه به اینکه برخی از مسئولان عالی‌رتبه کشور همچون اسحاق جهانگیری، معاون اول رئیس‌جمهور و محمود حجتی، وزیر جهاد کشاورزی به ترتیب در تاسیس بورس فلزات تهران در سال ۸۲ و بورس کشاورزی در سال ۸۳ نقش داشته‌اند، به طور حتم این موضوع نیز بر رویکرد منطقی و مثبت دولت به بورس کالا اثرگذار بوده است. «پیام اقتصادی بورس کالا» در این گزارش، نظر فعالان صنایع، نمایندگان مجلس و کارشناسان را در خصوص چرایی اعتماد و اعتقاد دولت به بورس کالا، دستاوردهای این بورس در سال‌های اخیر و اینکه امروز فعالان اقتصادی چه انتظاری از بورس کالا دارند را جویا شده است.

پایانی بر صادرات بی‌رویه پتروشیمی‌ها

احمد مهدوی، دبیر کل انجمن صنفی کارفرمایان صنعت پتروشیمی نخستین فردی است که در گفت‌وگو با «پیام اقتصادی بورس کالا» دستاوردهای این بورس

و انتظار فعالان و شرکت‌های صنعت پتروشیمی را مورد بررسی قرار داده است. به گفته مهدوی، نقطه عطف فعالیت و دستاورد بورس کالا برای صنعت پتروشیمی به اعتماد دولت برای آزادسازی قیمت محصولات به خصوص مواد پتروشیمی به این بازار برمی‌گردد که این اتفاق، ثمرات زیادی را برای فعالان بازار به دنبال داشت.

وی افزود: تیرماه سال گذشته وقتی وزارت صنعت، معدن و تجارت مصوبه احتساب نرخ محصولات پتروشیمی از ارز مبادله‌ای به ارز آزاد را ابلاغ کرد، خیلی از فعالان بازار از رشد یکباره قیمت‌ها و به هم ریختن نظم معاملات سخن گفتند اما بنده همان زمان اعلام کردم، به دلیل آنکه با واقعی شدن قیمت‌ها، تقاضای کاذب از بازار حذف می‌شود، مکانیزم معاملاتی بورس کالا تعادل را به بازار برمی‌گرداند که همین طور هم شد.

دبیر کل انجمن صنفی کارفرمایان صنعت پتروشیمی به دستاوردهای آزادسازی قیمت‌ها از طریق بورس کالا اشاره کرد و گفت: در سال‌های گذشته افزایش نرخ ارز باعث شده بود بازارهای صادراتی به عنوان اهداف مهم فروش محصولات پتروشیمی شناسایی شده و عرضه محصولات در بازار داخلی با کمبود مواجه شود. این موضوع با توجه به عرضه محصولات در بورس کالا بر مبنای ارز مبادله‌ای، مشکلات را دوچندان کرده بود تا جایی که واحدهای تولیدی همیشه از حجم کم عرضه محصولات در بورس کالا به داشتند؛ به این ترتیب اختلاف فاحش قیمت کالاها بین بازار آزاد و بورس کالا، موجب جذب بیشتر واسطه‌گران به سمت بازار محصولات پتروشیمی شده بود.

بازار رانت‌زدا

مهدوی تصریح کرد: اما فروش محصولات پتروشیمی در بورس کالا بر مبنای ارز آزاد، علاوه بر پایان دادن به رانت قیمتی و جولان واسطه‌ها در بازار، مانع از صادرات

نظرخواهی

دبیر کل انجمن صنفی کارفرمایان صنعت پتروشیمی

فروش محصولات پتروشیمی در بورس کالا بر مبنای ارز آزاد، علاوه بر پایان دادن به رانت قیمتی و جولان واسطه‌ها در بازار، مانع از صادرات بی‌رویه محصولات پتروشیمی، تامین نیاز آسان واحدهای پایین دست از بورس و در نتیجه رشد تولید شد

عضو کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی

اگر بورس کالا بتواند در درج قیمت تضمینی محصولات کشاورزی به جای خرید تضمینی موفق عمل کند، شک نکنید که از سال‌های آینده کل فعالان بخش کشاورزی در سراسر کشور با بورس کالا و مزایای آن آشنا می‌شوند

کشاورزی را از طریق بورس کالا تصویب کرده است.

وی افزود: اگر بورس کالا بتواند در درج قیمت تضمینی محصولات کشاورزی به جای خرید تضمینی موفق عمل کند، شک نکنید که از سال‌های آینده کل فعالان بخش کشاورزی در سراسر کشور با بورس کالا و مزایای آن آشنا می‌شوند.

توکلی در خصوص نحوه اجرای درج قیمت تضمینی محصولات در بورس کالا گفت: براساس ماده ۳۳ قانون بهره‌وری، تولیدکنندگان محصولات کشاورزی قادر خواهند بود محصولات خود را در شرایطی در بورس کالای ایران عرضه کنند که در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام شده از سوی دولت، مابه‌التفاوت آن توسط دولت به تولیدکنندگان پرداخت شود، بنابراین اجرای درست این قانون می‌تواند هزینه‌های سنگین دولت در خرید تضمینی را به میزان قابل توجهی کاهش دهد.

عضو کمیسیون کشاورزی مجلس ادامه داد: حال حاضر یکی از مشکلات بزرگ کشاورزان، فروش محصولات در زمان برداشت به دلالتان است که این کار با قیمت‌های بسیار پایینی صورت می‌گیرد؛ اما با اجرای کامل ماده ۳۳ قانون بهره‌وری کشاورزی، کشاورزان می‌توانند محصولات‌شان را از طریق تعاونی‌ها روی تابلوی بورس ببرند تا با این کار عملا دلالتان از بازار حذف شوند.

همچنین سود واقعی از فروش محصولات نیز به کشاورز می‌رسد در این امر در نهایت به رشد تولید کالاهای کشاورزی در کشور منجر می‌شود.

این نماینده مجلس معتقد است، اگر دولت به طور جدی حمایت‌های لازم را برای اجرای این ماده قانونی از طریق بورس کالا انجام دهد، قطعا در سال‌های آینده دیگر مشکلی در زمینه خرید تضمینی محصولات کشاورزی باقی نمی‌ماند چراکه هم کشاورزان به طور کامل با نحوه معاملات بورس و چگونگی فروش محصولات‌شان آشنا می‌شوند و هم انگیزه برای تولید بیشتر میان تولیدکنندگان بالا می‌رود.

رئیس هیات عامل سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران

دولت در راستای برنامه‌های خود برای خروج از رکود، بورس کالا را بازوی خود برای شفاف‌سازی قیمت‌ها قرار داده است، در واقع بورس کالا کم کم نقش دولت را در قیمت‌گذاری کالاها می‌گیرد تا به سمت آزادسازی قیمت‌ها و اقتصاد رقابتی حرکت کنیم

آزادسازی قیمت‌ها و اقتصاد رقابتی

رئیس سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران نیز با اشاره به عملکرد قابل قبول بورس کالا در سال‌های اخیر به «پیام اقتصادی بورس کالا» گفت: بورس کالا باعث شده تعادل بر بازار کالاهای مختلف حاکم شود و خریداران و فروشندگان در بستری رقابتی به معامله بپردازند.

مهدی کرباسیان اظهار کرد: عملکرد شفاف و موثر بورس کالا باعث شد دولت در راستای برنامه‌های خود برای خروج از رکود، بورس کالا را بازوی خود برای شفاف‌سازی قیمت‌ها قرار دهد، در واقع بورس کالا کم کم نقش دولت را در قیمت‌گذاری کالاها می‌گیرد تا به سمت آزادسازی قیمت‌ها و اقتصاد رقابتی حرکت کنیم.

رئیس ایپیدرو تاکید کرد: در بازاری که براساس معاملات آزاد و کشف قیمت محصولات براساس عرضه و تقاضا بنا شده است، نباید دخالت‌های سلیقه‌ای انجام شود، از این رو از دولت و دستگاه‌های اجرایی انتظار داریم بورس کالا را حمایت کنند، اما دخالتی در روند معاملات آزاد این بازار انجام ندهند.

وی در پاسخ به این پرسش که اصلی‌ترین دستاورد بورس کالا در سال‌های اخیر چه بوده است؟ گفت: به اعتقاد بنده، سروسامان دادن به بازار فولادی که عمده آن در دست دلالتان بود، از دستاوردهای بزرگ بورس کالا در سال‌های اخیر محسوب می‌شود. در همین راستا می‌توان با استفاده از ظرفیت‌های بورس کالا به اصلاح ساختار سایر بازارهای کالایی نیز رسید.

اقدامی تحسین برانگیز

محمد آزاد، رئیس اتحادیه کشوری آهن با اشاره به رکود سنگین بازار آهن و فولاد به «پیام اقتصادی بورس کالا» گفت: این روزها همه سرمایه‌گذاران از جمله سازندگان مسکن ترجیح می‌دهند به جای قبول ریسک و زحمت در ساخت و ساز، سرمایه‌های خود را روانه بانک‌ها کنند تا با خیال راحت حدود ۲۰ درصد سود به دست آورند؛ به این ترتیب بازار معاملات محصولات فولادی هم در نبود

رئیس اتحادیه کشوری صنف فروشندگان آهن و فولاد

همیشه یکی از انتقادهای دائمی که فعالان بازار فولاد به بورس کالا داشتند، فروش سبدهای ۱۰۰ هزار تنی فولاد بود، اما با آغاز معاملات خرد فولاد در بورس، آینده روشنی در انتظار معاملات این محصولات در صورت بازگشت رونق به بازار است

پروژه‌های عمرانی دولتی نیز در سکوت کامل به سر می‌برد و چشم‌انداز مثبتی هم حداقل در کوتاه مدت برای این بازار پیش‌بینی نمی‌شود.

رئیس اتحادیه کشوری آهن، راه‌اندازی معاملات خرد فولاد در بورس کالا را اقدامی تحسین برانگیز و لازم برای بازار عنوان کرد و گفت: همیشه یکی از انتقادهای فعالان بازار فولاد به بورس کالا، فروش سبدهای ۱۰۰ هزار تنی فولاد به تجار و سرمایه‌گذاران بود اما به تازگی با آغاز معاملات خرد فولاد در بورس، آینده روشنی در انتظار معاملات این محصولات در صورت بازگشت رونق به بازار است.

وی افزود: وقتی محموله‌های سنگین در بورس کالا عرضه می‌شد و برای مثال در مجموع ۵ نفر توان خرید آن محموله‌ها را داشتند، کشف قیمت واقعی در بورس صورت نمی‌گرفت، اما اکنون که سبدهایی در حجم یک تریلی هم در بورس به فروش می‌رسد و شمار خریداران بالا رفته است، کشف واقعی و منطقی قیمت‌ها رخ می‌دهد.

وی گفت: اگر در زمانی که رونق به معاملات محصولات فولادی هم برمی‌گردد، بخش قابل توجهی از عرضه محصولات در بورس کالا نیز به صورت خرد باشد، شاهد پویایی بازار فولاد و شفافیت قیمتی خواهیم بود.

ضوابط به جای روابط

حمید حسینی، عضو هیات رئیسه انجمن صادرکنندگان محصولات پتروشیمی نیز با اشاره به رویکرد مناسب دولت به بورس کالای ایران به «پیام اقتصادی بورس کالا» می‌گوید: مسئولان دولت قبل از سال ۸۹ به هر شیوه ممکن سازوکار معاملات بورس کالا را برهم زدند به طوری که آنقدر در معاملات بورس محدودیت اعمال شد که کارکرد مناسب این بازار کاهش یافت و بورس عملا به محلی برای دادوستد کالاها با ضوابط و شرایطی از پیش تعیین شده، تبدیل شد.

وی افزود: اما در دولت فعلی نگاه به بورس کالا منطقی‌تر شده و وظایفی همچون آزادسازی و کشف قیمت

نظرخواهی

عضو هیات مدیره انجمن تولیدکنندگان فولاد

راه‌اندازی قرارداد سلف موازی استاندارد در بورس کالا در سال گذشته موجب خوشحالی ما در صنعت فولاد شد. لازم است تا با فرهنگ‌سازی مناسب و برگزاری جلسات آموزشی و هم‌اندیشی، این گونه ابزارهای تامین مالی به تولیدکنندگان معرفی شود

عضو هیات رئیسه انجمن صادرکنندگان محصولات پتروشیمی

بورس کالا به چند دلیل به سود منافع ملی و خود شرکت‌های پتروشیمی است، چراکه هر چه بورس بیشتر تقویت شود، هزینه‌های بالای شرکت‌ها از قبیل هزینه بازاریابی و تبلیغات در سراسر کشور به دلیل شناخته بودن برند بورس در میان فعالان صنایع کاهش می‌یابد

محصولات به این بازار واگذار شده است که این اتفاق نشان دهنده آشنایی دولتمردان با مزایای وجود بورس کالا برای کشور است. حسینی به دستاوردهای بورس کالا در صنعت پتروشیمی اشاره کرد و گفت: عرضه محصولات پتروشیمی و کشف قیمت‌ها در بورس کالا، توانست به دادوستدهای سنتی و حواله‌ای پتروشیمی، چارچوبی مشخص و نظام‌مند دهد، به طوری که یکی از اصلی‌ترین مزیت‌های بورس کالا برای بازار پتروشیمی کشور این است که دیگر محصولات براساس رابطه و آشنایی مورد معامله قرار نمی‌گیرد و این مانیتور و تابلوی معاملات است که به صورت شفاف سهم خریداران را مشخص می‌کند.

عضو هیات رئیسه انجمن صادرکنندگان محصولات پتروشیمی اظهار کرد: بورس کالا به چند دلیل به سود منافع ملی و خود شرکت‌های پتروشیمی است، چراکه هر چه بورس بیشتر تقویت شود، هزینه‌های بالای شرکت‌ها از قبیل هزینه بازاریابی و تبلیغات در سراسر کشور به دلیل شناخته بودن برند بورس در میان فعالان صنایع کاهش می‌یابد، همچنین دریافت سریع و به موقع وجه محصولات، تحویل سر موعد کالاها، کاهش ریسک نکول معاملات و تعیین نرخ براساس قیمت‌های جهانی و عرضه و تقاضا از مزایای بورس کالا برای واحدهای تولیدی و اقتصاد کشور است.وی در ادامه به برخی اخبار منتشر شده در خصوص

احتمال خروج محصولات پتروشیمی از بورس کالا اشاره کرد و گفت: این موارد از سوی افرادی مطرح می‌شود که معاملات شفاف بورس کالا را به نفع خود – نه منافع ملی– نمی‌بینند، از این رو تلاش می‌کنند تا مواد مورد نیازشان را طبق روال گذشته تهیه کنند که بعید است موفق شوند.

حسینی با بیان اینکه بورس کالا تازه در ابتدای مسیر خود قرار دارد، تصریح کرد: بورس‌های معتبر دنیا به سمت معاملات کاغذی و طراحی ابزارهای مالی رفته‌اند که بورس کالا نیز رفته رفته باید به این سمت حرکت کند تا روز به روز جذابیت این بازار برای ورود معامله‌گران و سرمایه‌گذاران افزوده شود.

راه‌های نرفته بورس کالا

بهادر احرامیان، عضو هیات مدیره انجمن تولیدکنندگان فولاد با بیان اینکه مکانیزم بورس کالا در سال‌های گذشته موجب شفافیت در روند معاملات محصولات فولادی شده است، به «پیام اقتصادی بورس کالا» گفت: رویکرد بورس کالا باید به سمت طراحی ابزارهای نوین مالی برای کنترل ریسک تولیدکنندگان تغییر کند تا در سال‌های آینده،

بورسی پویا و قابل اتکا داشته باشیم.

وی تاکید کرد: کمبود نقدینگی و مشکلات تامین مالی از معضلات اصلی تولیدکنندگان کشور است که این موضوع می‌تواند برگ برنده بورس کالا برای جذب فعالان صنایع به سمت خود باشد. راه‌اندازی قرارداد سلف موازی استاندارد در بورس کالا طی سال گذشته موجب خوشحالی ما در صنعت فولاد شد، اما لازم است تا با فرهنگ‌سازی مناسب و برگزاری جلسات آموزشی و هم‌اندیشی، این گونه ابزارهای تامین مالی به تولیدکنندگان معرفی شود.

به گفته مدیرعامل شرکت نورد فولاد صنعتی و ساختمانی یزد، معاملات فیزیکی تنها بخش کوچکی از رسالت بورس کالا در اقتصاد ملی است و ما توقع داریم معاملات و ابزارهای جذابی در این بورس طراحی شود تا خود دست‌اندرکاران صنایع مختلف برای حضور در بورس از هم سبقت بگیرند.

از این رو به نظر می‌رسد که بورس کالا جای کار زیادی در کشورمان دارد و باید با برنامه‌ریزی دقیق به سمت توسعه بازارهای مختلف این بورس پرداخت؛ البته ناگفته نماند که ساختار دولتی و غیرشفاف اقتصاد ما، پیشرفت بورس کالا را به عنوان نهادی شفاف و قابل پیگیری کند می‌کند اما با این وجود چشم‌انداز این بازار روشن است.

بسیاری از تحلیل‌گران، بورس کالای ایران را نقطه عطفی برای آزاد سازی اقتصادی می‌دانند، فرآیندی که قبل از خصوصی‌سازی معنی پیدا می‌کند و می‌تواند نقش موثری در افزایش کارآیی سیاست‌گذاری‌های اقتصادی کشور داشته باشد.

در تحریم یا پساتحریم پناهیان: ما برنامه داریم

اشاره:

سال ۹۳ برای بورس کالای ایران سال پرمشغله و پرترددی بود؛ در این سال و همزمان با مذاکرات هسته‌ای رفت و آمدهای بین‌المللی در این بورس جلوه تازه‌تری به خود گرفت و بورس کالای ایران بین‌المللی شد. همچنین این بورس طی سال ۹۳ دشواری‌های زیادی را متحمل شد و کارهای مهمی را کلید زد. خبرنگار دوماهنامه «پیام اقتصادی بورس کالا» در گفت‌وگو با مدیرعامل بورس کالای ایران عملکرد و فراز و نشیب‌های این بورس را در سال ۹۳ مورد بررسی قرار داده است. «حسین پناهیان» از برخی عملکردهای سال ۹۳، اولویتهای این بورس برای سال ۹۴ و برخی اتفاقات مهم در سال گذشته سخن گفته است.

برنامه های بورس کالای ایران در سال ۱۳۹۴

تکمیل و ارتقای سامانه جامع معاملاتی • گسترش معاملات تالار چند کالایی • بهسازی بانک‌های اطلاعاتی • ارتقای سطح امنیت مراکز داده بیرونی • تولید سامانه معاملات خارج از تالار • انتقال و اتصال سامانه‌های بورس کالای ایران با سامانه‌های شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار • تسویه وجوه را در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات • رونق‌بخشی به معاملات دارایی‌های پایه پذیرش شده در بازار قراردادهای مشتقه • تدوین سند راهبردی توسعه‌ای بورس کالای ایران در حوزه بازار مشتقه • استقرار سازوکار کارگزار محوری در معاملات قراردادهای آتی • انجام معاملات قراردادهای آتی به صورت ۲۴ ساعته • ایجاد امکان انجام معاملات مجازی قراردادهای آتی • راه‌اندازی معاملات قراردادهای آتی روی دارایی‌های پایه جدید • راه‌اندازی معاملات سلف موازی استاندارد روی دارایی‌های پایه جدید • راه‌اندازی معاملات قراردادهای اختیار معامله و...

□ در ابتدا عملکرد بورس کالای ایران را در آینه آمار و ارقام بررسی کنیم. عملکرد این بورس در سال گذشته در بازارهای مختلف چگونه بوده است؟

طی ۲۴۱ روز کاری در سال ۱۳۹۳ مقدار ۲۳ میلیون و ۸۰۰ هزار تن انواع محصولات صنعتی و معدنی، پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی و کشاورزی با ارزشی بالغ بر ۴۰۱ هزار و ۹۰۰ میلیارد ریال در بورس کالای ایران مورد معامله قرار گرفت که از نظر حجم و ارزش نسبت به سال ۱۳۹۲ به ترتیب افت دو و شش درصدی را نشان می‌دهد. در این دوره، روزانه به طور متوسط مقدار ۹۸ هزار و ۸۰۰ تن محصول در قالب قراردادهای نقد، نسبه و سلف با ارزشی حدود یک هزار و ۷۰۰ میلیارد ریال در بورس کالای ایران معامله شده است.

معاملات محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی به لحاظ ثبت ارزش ۲۰۳ هزار میلیارد ریالی نسبت به دو گروه کالایی کشاورزی و صنعتی و معدنی در جایگاه نخست قرار گرفت. پس از آن محصولات صنعتی و معدنی با ارزشی معادل ۱۹۷ هزار و ۱۰۰ میلیارد ریال و

محصولات کشاورزی با ارزشی بالغ بر یک هزار و ۶۰۰ میلیارد ریال جایگاه‌های دوم و سوم را به خود اختصاص دادند. همچنین مقایسه این ارقام با سال قبل حاکی از این است که محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی رشد دو درصدی در ارزش معاملات داشته‌اند و دو گروه صنعتی و معدنی و کشاورزی به ترتیب افت ۱۳ و ۴۱ درصدی در ارزش معاملات را نسبت به سال ۱۳۹۲ تجربه کرده‌اند.

در سال ۱۳۹۳، گروه محصولات صنعتی و معدنی با معاملاتی به وزن بالغ بر ۱۲ میلیون و ۲۰۰ هزار تن بیشترین مقدار معاملات در میان گروه‌های کالایی را به خود اختصاص داد؛ با این وجود میزان معاملات این گروه بالطبع از وضعیت رکودی حاکم بر اقتصاد کشور نسبت به سال ماقبل با کاهش ۱۰ درصدی مواجه بود.

محصولات فولادی نیز با سهم ۷۵ درصدی از ارزش معاملات گروه محصولات صنعتی و معدنی، مهم‌ترین کالای این گروه محسوب می‌شود؛ در این سال افت ۱۳ درصدی در مقدار و ارزش معاملات را ثبت کرد. این امر ناشی از فضای رکودی جهانی محصولات فولادی و نیز کاهش تقاضا و نقدینگی در داخل کشور بوده است.

بیشترین آمار میزان معاملات در این گروه معاملاتی به ترتیب به فولاد، سنگ آهن و مس و بیشترین ارزش معاملات این گروه به فولاد، مس و آلومینیوم تعلق داشت. نکته قابل توجه در این سال، آغاز معاملات قراضه آهن به عنوان ماده اولیه و راهبردی صنعت فولاد، در بازار فرعی بورس کالای ایران بود.

محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی در حالی سال ۱۳۹۳ را پشت‌سر گذاشتند که رشد هشت درصدی در مقدار معاملات آنها به وقوع پیوست. علت اصلی این رشد در مقدار معاملات را می‌توان رشد ۱۷ درصدی مقدار معاملات فرآورده‌های نفتی در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال ۱۳۹۲ عنوان کرد. لوب‌کات با اختصاص رشد ۳۰ درصدی در مقدار معامله، بیشترین نقش در افزایش نرخ رشد مقدار کل فرآورده‌های نفتی معامله شده را داشت. پس از آن و کیوم‌باتوم، گوگرد و قیر به ترتیب در جایگاه‌های پایین‌تری قرار گرفتند. این در حالی است که محصولات پلیمری و شیمیایی به ترتیب با افت ۶ و ۱۲ درصدی در حجم معاملات همراه بودند.

طی سال ۱۳۹۳ محصولات کشاورزی در قالب ۱۱

گفت و گو

گروه کالایی در بورس کالای ایران معاملاتی به میزان تقریبی ۱۲۶ هزار تن به ارزش بیش از یک هزار و ششصد میلیارد ریال را به ثبت رساندند. در این میان ذرت دانه‌ای محصولی بود که با بیش از ۸۷ هزار تن معامله بیشترین مقدار معاملات را به خود اختصاص داده و پس از آن محصولاتی همچون برنج، شکر، مرغ منجمد و جو دامی قرار دارند. در مجموع در این سال در مقایسه با سال ۱۳۹۲، مقدار و ارزش معاملات این گروه کالایی به ترتیب کاهش ۵۳ و ۴۱ درصدی را تجربه کردند. با استناد به آمار می‌توان گفت عمده‌ترین عامل اثرگذار بر این روند، کاهش قابل توجه مقدار معاملات گندم در بورس کالای ایران بوده که از سیاست‌گذاری وزارت جهاد کشاورزی برای ذخیره‌سازی و خرید محصول و حرکت در مسیر کاهش واردات آن ناشی شده است.

صادرات کالا از طریق رینگ صادراتی، در سال ۱۳۹۳ حدود پنج میلیون و ۵۰۰ هزار تن بوده که کاهش سه درصدی نسبت به سال ۱۳۹۲ را نشان می‌دهد. مهم‌ترین اقلام صادراتی در این بازار قیر، سنگ آهن دانه‌بندی، گوگرد و عایق رطوبتی بودند که مقدار صادرات قیر با افزایش چهار درصدی همراه بوده است. عایق رطوبتی در سال ۱۳۹۳ برای اولین بار در بورس کالای ایران و در رینگ صادراتی مورد عرضه و معامله قرار گرفت.

❑ کارنامه بورس کالای ایران در بازار مشتقه به چه صورت بوده است؟

در سال ۱۳۹۳ برای اولین بار در بازار سرمایه ایران، قراردادهای سلف موازی استاندارد به عنوان یکی دیگر از ابزارهای تأمین مالی در کنار قراردادهای سلف در اختیار عرضه‌کنندگان کالا قرار گرفت. شرکت معدنی و صنعتی گل‌گهر اولین اوراق سلف موازی استاندارد روی سنگ‌آهن دانه‌بندی شده را به مقدار ۵۰۰ هزار تن در بازار اولیه عرضه کرد. ارزش معاملات این اوراق در بازار اولیه ۸۳۴ میلیارد ریال بود که با ادامه معاملات آن در بازار ثانویه، ارزش معاملات این اوراق بالغ بر ۲۸۰۲ میلیارد ریال شد. همچنین در این سال، صنایع فولادی و پتروشیمی بیشترین سهم در تأمین مالی از طریق معاملات سلف را داشتند. به طوری که قریب به ۹ میلیون و ۵۰۰ هزار تن کالا به ارزش بیش از ۱۶۸ هزار میلیارد و ۴۰۰ میلیون ریال در قالب قراردادهای سلف مورد معامله قرار گرفتند.

تعداد معاملات قراردادهای آتی روی سکه طلا بهار آزادی در سال ۱۳۹۳ با توجه به نبود نوسانات محسوس در بازار نقدی سکه و ارز با افت ۱۶ درصدی از یک میلیون و ۹۰۰ هزار قرارداد به یک میلیون و ۶۰۰ هزار قرارداد رسید. به همین ترتیب ارزش معاملات قراردادهای مذکور با کاهش ۱۹ درصدی نسبت به سال قبل به ۱۷۰ هزار میلیارد و ۲۰۰ میلیون ریال رسید.

لازم به ذکر است قرارداد آتی زیره سبز در تاریخ ۲۸ اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۳ راهاندازی شد. حجم معاملات انجام شده در سال ۱۳۹۳ روی این قرارداد با توجه به نبود نوسانات محسوس دلار و خشکسالی حاکم بر نواحی کشت این محصول، ۴۱۲ قرارداد به ارزش ۳۳ میلیارد ریال بود.

❑ افتتاح بازار فرعی یکی از اقدامات قابل تامل بورس کالا درسال ۹۳ بوده؛ عملکرد این بورس در این بازار به چه شکل بوده است؟
در نیمه دوم سال ۱۳۹۳، بازار فرعی بورس کالای ایران

دیدگاه بخش خصوصی

حسن خسروچردی

اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی

بورس به عنوان یک ابزار مدرن، نقش بسزایی در کسب و کار مدرن دارد. در این بین اگر بخواهیم به مهم‌ترین مزیت‌های بورس کالا اشاره کنیم، رقابتی شدن فضای کسب و کار یکی از مهم‌ترین مزیت‌ها خواهد بود. این موضوع به ویژه در بخش محصولات و مشتقات نفتی بسیار واضح است. با ارائه یک مثال، این موضوع را می‌توان شفاف‌تر کرد. به صورت سنتی در کشور ما تولیدکنندگان قیر دو، سه بنگاه بیشتر نبودند که جایگاه انحصاری داشتند و بخش مهمی از محصولات آنها هم به وسیله واسطه‌ها معامله می‌شد و به همین دلیل مصرف‌کنندگان اصلی همواره با محدودیت روبه‌رو بودند، این در حالی است که بورس کالا با فراهم کردن شرایط مناسب موجب رقابتی شدن فضا شد تا جایی که امروز حدود ۱۵تولیدکننده قیر در کشور داریم. یکی از مهم‌ترین دلایلی که موجب این موفقیت برای بورس کالا شد، جایگاه درست قیمت‌گذاری بود. بورس کالا توانست به عنوان یک نهاد واسطه‌ای بی‌طرف هم منافع تولیدکننده

مهم ترین تاثیر بورس کالا

بورس کالا، بازار مناسبی برای تامین نیازهای کشور است.

و هم مصرف‌کننده اصلی را لحاظ کند و با قیمت‌گذاری مناسب منافع همه طرف‌ها را تأمین کند. علاوه بر این مزیت‌ها، بورس کالا به صورت غیرمستقیم روی کیفیت کالاها نیز تاثیر گذاشت. ذکر این نکته ضروری است که بورس کالا مسئولیتی در برابر کیفیت محصولات ندارد، ولی به دلیل همین شفافیتی که ایجاد شد در نهایت بسیاری از تولیدکنندگان در شرایط رقابتی چون نتوانستند کیفیت مناسب را تأمین کنند، از بازار حذف شدند که این امر از مزایای مکمل بورس کالااست. در نهایت اینکه امید می‌رود این شرایط تداوم داشته باشد، تولیدکنندگان فارغ از حضور دلالتان بتوانند با عرضه‌کنندگان ارتباط داشته باشند و با قیمت‌های رقابتی محصولات‌شان را خرید کنند، شاید از دید برخی حضور بنکداران و دلالتان مانع بازار نباشد، اما در عمل شاهد بوده‌ایم که حضور این افراد لطمه‌های زیادی را به تولیدکنندگان ما زده است و امید می‌رود که بورس کالا با تداوم فعالیت‌هایش بتواند فضای بهتری برای کسب و کار فراهم بیاورد.

بورس کالا، بازار مناسبی برای تامین نیازهای کشور است.

با معاملات ضایعات و قراضه آهنی شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران به طور رسمی فعالیت خود را آغاز کرد. در این بازار سه هزار و ۵۰۰ تن انواع ضایعات با ارزشی بالغ بر ۳۵ میلیارد ریال معامله شد. امیدواریم در سال جدید، این بازار را در حوزه‌های کالایی دیگر توسعه دهیم.

❑ چه تعداد کالا در سال ۱۳۹۳ در بورس کالای ایران مورد پذیرش قرار گرفته است؟

طی این سال در مجموع ۷۶ کالای مشابه، مشتمل بر ۶۵ کالای تولید داخلی و ۱۱ کالای وارداتی، در بازار معاملات کالای فیزیکی پذیرفته شد؛ در بخش تولید داخلی، ۳۰ شرکت تولیدی قیر، ۲۴ شرکت تولیدی عایق رطوبتی و ۱۱ شرکت پتروشیمی، صنعتی و معدنی مورد پذیرش قرار گرفت که برای محصولات وارداتی این عدد معادل ۱۱ کالای خارجی بوده است.

همچنین طی این سال مالی سه کالای جدید که توسط دو شرکت داخلی تولید می‌شوند در بورس کالای ایران پذیرش شدند که شامل انیدرید فتالیک و تولوئن تولیدی شرکت پتروشیمی اصفهان و مسباره تولیدی شرکت معدنی مدوار. با توسعه بازار فرعی بورس کالای ایران در سال مالی مزبور نیز هشت گروه کالایی از هشت شرکت داخلی در این بازار پذیرش شدند که شامل ضایعات فلزی و غیرفلزی راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران، ضایعات فلزی شرکت آماذ فلز خاورمیانه، ضایعات فلزی شرکت بازرگانی ایده تجارت سیروان، کنسرو گوجه فرنگی اتحادیه مرکزی تعاونی‌های روستایی و کشاورزی ایران، کود ارگانیک پالایش کود کاشان، خرفه زرین گستر رامجرد، لنت ترمز شرکت لنت صغه صنعت صبا و کربن فعال شرکت کربن فعال پارس رفسنجان است.

❑ سود هر سهم برای سال منتهی به ۲۹ اسفندماه ۱۳۹۳ چقدر محاسبه شده است؟

مجموع تعداد سهام بورس کالا در پایان سال مالی گذشته ، برابر ۴۵۰ میلیون سهم است. در این سال پیش‌بینی سود هر سهم (تعدیل شده)، معادل ۶۲۷ ریال بوده و خوشبختانه سود هر سهم (EPS) به میزان ۶۶۱ ریال پوشش داده شده که امیدواریم با تقسیم مجمع امسال همچون سال‌های گذشته بتوانیم تقسیم سود مناسب و پایداری را داشته باشیم.

❑ آنچه گفته شد، عملکرد آماری بورس کالای ایران در سال ۱۳۹۳ بوده است، عملکرد کیفی و توسعه این بورس در سال گذشته چگونه بوده است؟

مهم‌ترین برنامه توسعه‌ای بورس کالا در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات، شامل تولید نرم‌افزار جامع معاملاتی به عنوان جایگزین سامانه‌های معاملاتی حراج تک کالایی، حراج چندکالایی و رینگ صادراتی کیش، راهاندازی مراکز «داده مرکزی» و «داده خاموش» بورس کالای ایران، راهاندازی مرکز کنترل عملیات شبکه (NOC) بورس کالای ایران و راهاندازی تالار نظارت بر معاملات چند کالایی بوده است.

حذف اسناد کاغذی اتاق پایاپای، اتصال به سامانه تبادل الکترونیکی بین بانکی (ستاب)، تولید سامانه کنترل تضامین،

گفت و گو

همچنین جهت گسترش قراردادهای آتی روی دارایی‌های پایه جدید، معاملات قرارداد آتی زیره سبز راهاندازی شد که امیدواریم این مهم را در حوزه معاملات قراردادهای آتی کنتجاله سویا، ذرت، زعفران و میگرد نیز در سال جاری به سرانجام برسانیم.

بورس کالا همچنین گام‌هایی برای راهاندازی معاملات قراردادهای اختیار معامله برداشته که در سال جاری عملیاتی خواهد شد.

❑ آقای دکتر، آمارهای کمی و کیفی بورس کالا در سال گذشته را ارائه دادید؛ این بورس در سال گذشته با فراز و نشیب‌هایی نیز در بخش‌های پتروشیمی، کشاورزی و فولاد دست و پنجه نرم کرد. در بخش پتروشیمی بارها از خروج این محصولات از بورس کالا خبر داده شد، مدیران و مجموعه بورس کالا چه میزان انرژی را صرف توضیح مزیت‌های عرضه در این بورس کردند؟

درخصوص بحث خروج محصولات پتروشیمی از بورس کالا باید گفت که ادعا نداریم هیچ مشکلی وجود ندارد، اما حذف کردن بورس به معنای حل و فصل مشکلات نیست. نهایتاً باید به جرات گفت که در جمع‌بندی مسئولان کشور به این نتیجه رسیده‌ایم که کماکان باید از بورس کالا حمایت کرد. این وضعیت باعث شد تا در آخرین جلسه ستاد تنظیم بازار به‌عنوان دستور کار بر مصوبه سال ۹۰این ستاد صحه گذاشته شود و کلیه مجتمع‌های پتروشیمی ملزم به عرضه کالاهای خود در این بورس شدند. ما قبول داریم که در کشور نسبت به کالاهای پتروشیمی حساسیت وجود دارد ولی مسئولان ارشد دولت یازدهم به این جمع‌بندی رسیده‌اند که کارکرد بورس کالا، کارکرد قابل قبولی دارد. ما انتظار داریم که نهادهای نظارتی نیز به نقش خود عمل کنند.

❑ در حوزه محصولات کشاورزی نیز چندین سال است بورس کالا در تلاش است که زمینه اجرایی شدن ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری را در این بورس فراهم کند؛ در سال ۹۳ تب و تاب رایزنی برای عملیاتی شدن این مهم در بورس کالا به وضوح دیده می‌شد و جلسات زیادی با دولت، مجلس و اتحادیه‌ها و صنوف بخش کشاورزی داشته‌اید؛ این مهم چه زمانی عملیاتی می‌شود؟

این موضوع در سال جاری یا دو کالای ذرت و جو عملیاتی می‌شود. هیات دولت، اخیراً اجرای سیاست قیمت تضمینی را تصویب کرد. عملیاتی شدن سیاست قیمت تضمینی در بورس کالا، به واسطه اعتقاد دولت یازدهم به این بورس و به خصوص شخص وزیر جهاد کشاورزی محقق شد. بورس کالا از زمان دولت قبل، پیگیر موضوع سیاست قیمت تضمینی بوده و تلاش‌های زیادی برای اجرای آن و کمک به بازرگانی کشاورزی کشور داشته است که در نهایت این مهم در دولت یازدهم و در سال ۱۳۹۴ محقق شد.

طی جلسات مشترک بورس کالای ایران و مسئولان وزارت جهاد کشاورزی و سازمان‌های ذی‌ربط به ویژه سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران، جهت اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی در سال

ایجاد امکان انتشار اطلاعات بازار با استفاده از سرویس، اصلاح سامانه ثبت سفارش به منظور پوشش معاملات رینگ صادراتی، توسعه و تکمیل سامانه بازرسی و امور اعضا، اصلاح ارتباطات WAN بر بستر رادیو و ماهواره، توسعه سامانه نظارت بر بازار فیزیکی، توسعه سامانه معايرت‌گیری بانک‌های عامل و توسعه سامانه‌های ارتباط با سهامداران از دیگر اقدامات بورس کالای ایران در سال ۱۳۹۳ بوده است.

حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات بورس کالا همچنین شرایطی را جهت نظارت و شناسایی پولشویی، مدیریت مشتریان و تحویل کالا، توسعه نرم‌افزارهای تلفن همراه، قوانین و مقررات بورس کالای ایران و تلفن همراه اطلاعات بازار آتی (سپا) و ثبت سامانه معاملات بازار آتی فراهم کرده است.

❑ در حوزه بازار فیزیکی چه اقدامات توسعه‌ای صورت گرفته است؟

راه‌اندازی معاملات بازار فرعی بورس کالای ایران، نهایی کردن مراحل راهاندازی نظام انبارداری و صدور قبض انبار به منظور تأمین مالی و تسهیل تحویل کالاها، پذیرش ۶۵ عرضه‌کننده جدید، گسترش شعب و نمایندگی‌های منطقه‌ای کارگزاران بورس کالای ایران در مشهد، انزلی و تبریز، عضویت بورس کالای ایران در اتحادیه الکترونیکی بین بورسی (IEU) و نهایی کردن مراحل راهاندازی معاملات محصولات کشاورزی مشمول قیمت تضمینی در قالب ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، از اهم اقدامات در بازار فیزیکی بورس کالا در سال ۹۳ بوده است.

در این سال همچنین زمینه‌های اصلاح مکانیزم‌های کشف قیمت‌های رقابتی در حوزه معاملات محصولات پتروشیمی فراهم شد و ورود اشخاص حقیقی به بازار معاملات کالاهای فیزیکی نیز تسهیل شد.

این بورس در سال گذشته تعاملات خود را با نهادهای عمومی و خصوصی فعال در بازار کالایی نظیر ستاد تنظیم بازار، سازمان تعاون روستایی، وزارت جهاد کشاورزی، سازمان مناطق آزاد و انجمن تولیدکنندگان فولاد ایران گسترش داد و تفاهم‌نامه‌ای با صندوق ضمانت تعاون جهت تسهیل تضمین تعهدات شرکت‌های تعاونی در معاملات بورس کالای ایران به امضا رسید.

تنوع‌بخشی به معاملات محصولات کشاورزی با معامله ۱۱ نوع کالا در گریدهای مختلف و فراهم کردن زمینه ورود سنگ آهن داخلی و سیمان از دیگر اقدامات قابل تامل بورس کالا در حوزه بازار فیزیکی بوده است.

❑ چه اقدامات توسعه‌ای در بازار معاملات مشتقه صورت گرفته است؟

راهاندازی معاملات قرارداد سلف موازی استاندارد روی سنگ‌آهن که موجب تأمین مالی ۸۳۴ میلیارد ریالی برای شرکت گل گهر شد، از موفق‌ترین اقدامات در حوزه بازار مشتقه در سال گذشته بود که تلاش داریم در سال جاری این قرارداد را به منظور تأمین مالی عرضه‌کنندگان شمش فولاد نیز عملیاتی کنیم.

ما در بورس کالا جهت توسعه و تسهیل معاملات روی قراردادهای آتی، سیستم معاملات برخط را راهاندازی کردیم و

دیدگاه بخش خصوصی

بورس کالا، بازار مناسبی برای تامین نیازهای کشور است.

مانعی برای خام فروشی

بورس کالا، بازار مناسبی برای تامین نیازهای کشور است.

رئیس اتحادیه سراسری تعاونی های تامین نیاز صنعت پلاستیک کشور

یکی از مهم‌ترین مزیت‌های بورس کالا، شفاف‌سازی اطلاعات است. این اطلاعات شفاف یک چتر حمایتی گسترده برای تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان فراهم می‌آورد، ضمن اینکه این نکته را نیز نمی‌توان فراموش کرد که بر مبنای این اطلاعات می‌توان نظام تصمیم‌سازی مناسبی را برای مسئولان فراهم کرد.

در همین ارتباط قابل ذکر است که تا پیش از این هیچ نظام مستندی از نیاز بخش‌های مختلف صنعتی وجود نداشت، اما با فعالیت بورس کالا این نظام حاصل آمد و بی‌تردید حاصل آنچه به دست آمده است هم در مدیریت دوره تحریم کارآمدی داشته است و هم در دوره پساتحریم می‌تواند موثر باشد.

در کنار این شفافیت، بورس کالا کمک زیادی به جلوگیری از خام‌فروشی کرده است، نکته‌ای که بارها مورد تأکید رهبری نظام و مسئولان ارشد اجرایی کشور قرار گرفته است. در تبیین این موضوع اشاره به این نکته ضروری است که متأسفانه بیشتر واحدهای فعال صنایع

گفت و گو

۱۳۹۴، پنج محصول زراعی و دو محصول حوزه طيور به عنوان محصولات منتخب برای اجرای آزمایشی سیاست قیمت تضمینی در نظر گرفته شدند. در ادامه جلسات و بررسی‌های متعدد، این موضوع در کمیسیون اقتصادی دولت طرح شد که در نهایت با تصمیم این کمیسیون، دو محصول جو در استان کرمانشاه و ذرت در استان خوزستان برای اجرای سیاست قیمت تضمینی در سال ۱۳۹۴ انتخاب شدند که در ادامه، تصمیم کمیسیون اقتصادی نیز با طرح در هیات دولت، تصویب شد.

امسال اولین سال اجرای سیاست قیمت تضمینی است؛ برای توسعه و موفقیت این سیاست نیازمند حمایت و پشتیبانی دولت و بخش کشاورزی کشور هستیم.

❑ **عرضه محصولات کشاورزی در بورس**

کالا را چطور ارزیابی می‌کنید؟

در سال ۹۳ حجم معاملات کشاورزی از کل معاملات ما تنها نیم درصد بود البته به دلیل پراکندگی و ساختار سنتی بخش کشاورزی زحمت بیشتری را هم می‌طلبد. سال ۹۴ را از لحاظ محصولات کشاورزی روی ذرت و جو متمرکز خواهیم شد؛ زیرا در هیات دولت برای تخصیص بودجه قیمت تضمینی آن تصویب شده است که روی این دو محصول کار خاص انجام خواهیم داد.

به عنوان مثال یکسری انبارهای تحت نظارت بورس کالا را راه‌اندازی خواهیم کرد و در دو استان کرمانشاه و خوزستان این انبارها راه‌اندازی و الکترونیکی خواهند شد. همچنین امکان راه‌اندازی و معامله گواهی سپرده کالایی یا قبض انبار برای محصولات کشاورزی نیز فراهم می‌شود. از این اوراق می‌توان به عنوان پشتوانه و گواهی سپرده تامین مالی استفاده کرد تا قابلیت معاملات سهل‌تر شود یعنی خود قبض‌ها اوراق بهادار محسوب می‌شوند. البته برنامه اصلی ما برای بخش کشاورزی در سال ۹۵ است که خرید تضمینی گندم را به عنوان کالایی قابل معامله در بورس کالا عرضه کنیم و قیمت تضمینی را به جای خرید تضمینی ارائه خواهیم کرد.

❑ **فولادی‌ها در سال گذشته نیز راضی نبودند و کاهش معاملات این گروه را در بورس کالا مشاهده کردیم. دلیل چه بود؟**

رکود در صنعت ساختمان باعث شد در بخش ماقبل ساختمان هم رکود ایجاد شود و فولاد هم سرنوشت مسکن را پیدا کند. بر اساس آمارها حجم معاملات این دوره فولادی‌ها نسبت به دوره قبل ۲۴ درصد کاهش داشت که شامل فولاد، آلومینیوم و سنگ آهن و روی شد. ما راه حل‌های جایگزینی هم داریم که شامل ابزارهایی است که مطرح شده، یکی از آنها ابزار سلف موازی استاندارد بورس است که برای فولادی‌ها مثل فولاد خوزستان که برای پوشش و مدیریت کردن بازار است استفاده می‌شود.

❑ **طبق گفته‌های شما به نظر می‌رسد که جایگاه بورس کالا در اقتصاد ملی در حال پررنگ تر شدن است. جایگاه این بورس را در روند کلی حرکت اقتصادی کشور چگونه ارزیابی می‌کنید؟**

بورس کالا در تصمیمات کلان اقتصادی در کشور از یک جایگاه استراتژیک برخوردار است، ولی با غفلت به این چهره شفاف نگاه کرده‌اند. نقش این نهاد در حمایت از تولید واقعی، حمایت از صنایع بالادستی و پایین‌دستی و

توسعه صادرات تا حدودی به اشتباه تعبیر شده است. در شرایط روز بازار جهانی این موارد توسعه‌ای با جهت‌گیری مثبت برای کل جامعه در یک جهت واحد قرار داشته و نقش بورس کالا در تجمیع این توانمندی‌ها با عدد و رقم که اشاره کردم قابل اثبات است. باید بخش‌های مختلف به این نتیجه می‌رسیدند که منافع اقتصادی صنایع بالادستی و پایین‌دستی در بورس کالا هم‌راستای یکدیگر توسعه می‌یابند، اما شاهد القای نقش مداخله‌گرانه‌ای برای کارکرد این نهاد مهم و شفاف اقتصادی بوده‌ایم. البته خوشبختانه با روی کار آمدن دولت یازدهم شرایط تا حد زیادی تغییر کرده است. سیستم توزیع و کشف قیمت تنها پس از بازار فیزیکی در ساختار بورس کالا متمرکز می‌شود؛ زیرا این نهاد بیشتر نقش غیرانتفاعی داشته و شکل نگرفته است که کسب سود کند. از سویی کارمزدها در این نهاد دارای سقف مشخصی است که در نهایت صرف توسعه زیرساخت‌های این بورس خواهد شد. به‌عنوان مثال تنها در بخش پتروشیمی ۱۵ میلیارد و ۵۰۰ میلیون تومان کارمزد اخذ شده در حالی که کل چرخش مالی این قبیل معاملات برابر با ۱۹ هزار میلیارد تومان بوده و این یعنی کل کارمزد معاملات پتروشیمی چیزی کمتر از یک در هزار بوده است. رقمی که به معنای واقعی محلی از اعراب ندارد.

نکته دیگری که شاید اهمیت بیشتری داشته باشد را باید میزان معافیت مالیاتی به میزان ۱۰ درصد بر مبنای قانون برشمرد که جمعا به ۲۶۵ میلیارد تومان بالغ شده است. البته اهمیت دیگر این مطلب را باید در این نکته برشمرد که تنها کالاهایی که در این بورس معامله می‌شوند

❑ **بورس‌های کالایی نه تنها ابزار و کمک دست دولت‌ها برای استراتژی توسعه بوده‌اند بلکه باعث شفافیت در بازار شده اند. همچنین ساز و کار بورس کالا موجب پیش‌بینی‌پذیر شدن اقتصاد، بهبود ساز و کار پرداخت مالیات، حذف رانت و فساد، تضمین کیفیت، کمیت و تحویل به موقع کالاها و امکان مدیریت ریسک می‌شود. مجموعه اینها از مشخصه‌های اصلی تاکید شده توسط مقام معظم رهبری در خصوص چارچوب‌ها و اهداف برای اقتصاد مقاومتی است، از این رو به اعتقاد ما تقویت بورس کالا می‌تواند حصول به اهداف این مدل پیشرو را بیش از پیش دست‌یافتنی کند. دولت نیز به این واقعیت واقف است و در جهت استفاده از مکانیزم بورس کالای ایران در راستای منافع اقتصاد ملی است.**

بورس‌های کالایی نه تنها ابزار و کمک دست دولت‌ها برای استراتژی توسعه بوده‌اند بلکه سطح بنگاه داری را افزایش داده است.

بورس‌های کالایی رقابت‌پذیری در اقتصاد را تقویت کرده و باعث شفافیت در بازار شده اند. همچنین ساز و کار بورس کالا موجب پیش‌بینی‌پذیر شدن اقتصاد، بهبود ساز و کار پرداخت مالیات، حذف رانت و فساد، تضمین کیفیت، کمیت و تحویل به موقع کالاها و امکان مدیریت ریسک می‌شود

❑ **بورس‌های کالایی نه تنها ابزار و کمک دست دولت‌ها برای استراتژی توسعه بوده‌اند بلکه سطح بنگاه داری را افزایش داده است.**

شامل این معافیت‌ها خواهد بود، زیرا گزارش این موارد به‌صورت مکتوب در صورت درخواست نهادهای ذی‌صلاح در اختیار آنها قرار می‌گیرد.

❑ **دولت در مصوبه‌ای اخیرا ابلاغ کرده کلیه کالاهای غیرانحصاری و غیراساسی باید از طریق بورس کالای ایران مورد معامله قرار گیرد؛ چرا دولت یازدهم تا این حد به بورس کالا بها داده است و ترجیح می‌دهد کالاها را از طریق این بورس عرضه کند؟**

دولت به دنبال بهترین و مناسب‌ترین مکانیزم برای منطقی و متعادل کردن قیمت کالاها است تا بتواند به مناسب‌ترین شکل کار تنظیم بازار را انجام دهد. باید توجه داشته باشیم اقتصادهای رو به رشد به ویژه آنهایی که زمانی ساختار شرکت‌داری دولتی داشته‌اند برای آنکه به سمت نظام عرضه و تقاضا یا بهتر بگوییم بازار محور حرکت کنند از بورس‌های کالایی بهره گرفته‌اند. آنکتاد که مرجع کاملا مستقلی است در رابطه با آثار توسعه‌ای بورس‌های کالایی در بازارهای نوظهور کتابی را نوشته است؛ در این پنج کشور شامل برزیل، مالزی، چین، هند و آفریقای جنوبی که اقتصادهای رو به رشد دارند، نقش بورس‌های کالایی مورد بررسی قرار گرفته است.

همچنین کتاب مزبور با شواهد آماری اثبات کرده که بورس‌های کالایی نه تنها ابزار و کمک دست دولت‌ها برای استراتژی توسعه بوده‌اند بلکه سطح بنگاهداری را افزایش داده است. بورس‌های کالایی رقابت‌پذیری در اقتصاد را تقویت کرده و باعث شفافیت در بازار شده‌اند. همچنین ساز و کار بورس کالا موجب پیش‌بینی‌پذیر شدن اقتصاد، بهبود ساز و کار پرداخت مالیات، حذف رانت و فساد، تضمین کیفیت، کمیت و تحویل به موقع کالاها و امکان مدیریت ریسک می‌شود. مجموعه اینها از مشخصه‌های اصلی تاکید شده توسط مقام معظم رهبری در خصوص چارچوب‌ها و اهداف برای اقتصاد مقاومتی است، از این رو به اعتقاد ما تقویت بورس کالا می‌تواند حصول به اهداف این مدل پیشرو را بیش از پیش دست‌یافتنی کند. دولت نیز به این واقعیت واقف است و در جهت استفاده از مکانیزم بورس کالای ایران در راستای منافع اقتصاد ملی است.

خوشبختانه طی یک سال اخیر در اقتصاد ما نیز اهمیت بورس کالا در توسعه، شفاف‌سازی و رقابت‌پذیری بنگاه‌ها نمایان شده است؛ به طوری که دیگر مانند گذشته در بورس کالا به شکل دستوری قیمت‌ها تعیین نمی‌شوند. از طرفی برخی فشارها روی بورس کالا وجود داشت تا هویت و نقش اصلی بورس کالا گرفته شود. خوشبختانه این دولت حمایت لازم از بورس کالا را انجام می‌دهد اما لازم است بیشتر به این بازار بها دهد. اگر بورس کالا توسعه پیدا کند و در بین عموم بیشتر شناخته شود قطعا می‌تواند جایگاه تعیین‌کننده در کشف قیمت کالاها نه تنها در داخل کشور بلکه در منطقه و حتی دنیا داشته باشد؛ یعنی ما می‌توانیم از طریق تعامل با بورس‌های کالایی دنیا قدرت کشف قیمت پیدا کنیم. دیگر طرف مقابل در معاملات بین‌المللی تعیین‌کننده قیمت نیست و ما می‌توانیم از این طریق قیمت کالا‌های تولیدی‌مان را تعیین کنیم. اتفاقا در همین کتاب به تجربیات کشوری چون مالزی در کشف قیمت از طریق بورس کالا در دنیا اشاره شده است؛ به طورمثال، روغن پالم مالزی که امروز موفق شده ۷۰ درصد بازار آمریکا را در

اختیار بگیرد، موفقیتش مدیون بورس کالا بوده است. ما نیز برای موفقیت در این زمینه باید سازوکارهای توسعه بورس کالا را فراهم کنیم و مرجعیت این بورس در کشف قیمت را برای کالاهای رقابتی و غیرانحصاری به رسمیت بشناسیم. خوشبختانه دولت یازدهم در جهت توسعه بورس کالا مصوبات قابل توجهی را تصویب کرده است و مهم‌ترین آن کشف قیمت کالاهای رقابتی در بورس کالاست. اگر در اقتصادمان پذیرفته شود که کالاهای رقابتی در بورس کالا کشف قیمت شوند قطعا با ایجاد تعادل در بازار، بسیاری از مشکلات در این زمینه رفع می‌شود. بگذارید برای نشان دادن اهمیت بیشتر جایگاه بورس کالا به کتاب دیگری با عنوان «از آدم اسمیت به مایکل پورتر» اشاره کنم. هر زمان بحث رقابت‌پذیری و توسعه در بنگاه‌ها از طریق بورس کالا مطرح می‌شود من ناخودآگاه یاد این کتاب می‌افتم چراکه سوالی را که آدم اسمیت در قرن ۱۸ میلادی مطرح کرد و گفت چرا برخی ملت‌ها ثروتمند هستند و برخی دیگر از کشورها ثروتمند نیستند؟ پورتر بعدها به این سوال پاسخ داد و گفت راز ثروت ملل آدم اسمیت در رقابت‌پذیری بنگاه‌هاست. اکنون در دنیای امروز رقابت‌پذیری در اقتصاد از طریق بورس کالا فراهم می‌شود. معتقدم بورس‌های کالایی می‌توانند ابزار قدرتمندی برای کمک به دولت‌ها در جهت رقابت‌پذیری باشند.

❑ **باتوجه به نگاه خاصی که دولت یازدهم به بورس کالا دارد، مهم‌ترین اقدام بورس کالا در این دولت چه خواهد بود؟**

تعهد اصلی بورس کالا تامین مالی بخش تولید کشور است که با ابزارهای متعدد و متنوع می‌تواند به بخش‌های صنعتی و کشاورزی کمک کند. ما در زمینه توسعه ابزارهایی که به تامین مالی بیشتر کمک کند استراتژی‌هایی در دست داریم که در یک دوره معین و با هدف‌هایی مشخص به آن دست یابیم. معتقدیم یکسری قابلیت‌ها در ذات بورس کالا وجود دارد و در سطح بین المللی روی کالاهایی که مزیت نسبی دارند با کشف قیمت می‌توان بهتر عمل کرد.

❑ **بدون شک اولویت‌های بورس کالا در سال ۱۳۹۴ نیز معطوف به جایگاه بورس کالا در اقتصاد ملی خواهد بود؛ اولویت‌های شما برای سال جاری چه خواهد بود؟**

شرکت بورس کالای ایران سال ۱۳۹۴ را سال تحقق بخشیدن به شاخص‌های راهبردی در چارچوب سند استراتژیک قرار داده است. این بورس در راستای استراتژی‌های هشت‌گانه اولویت‌هایی در حوزه‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات، توسعه قراردادهای مشتقه، توسعه بازار فیزیکی و تعاملات و ارتباطات در برنامه خود دارد.

راه‌اندازی معاملات قراردادهای آتی روی دارایی‌های پایه جدید راه‌اندازی معاملات سلف موازی استاندارد روی دارایی‌های پایه جدید و راه‌اندازی معاملات قراردادهای اختیار معامله از مهم‌ترین برنامه‌های حوزه توسعه قراردادهای مشتقه در سال جاری است. رونق‌بخشی به معاملات دارایی‌های پایه پذیرش شده در بازار قراردادهای مشتقه، تدوین سند راهبردی توسعه‌ای بورس کالای ایران در حوزه بازار مشتقه، استقرار سازوکار کارگزار محوری در معاملات قراردادهای آتی، انجام معاملات قراردادهای آتی به صورت ۲۴ ساعته و ایجاد امکان انجام معاملات مجازی قراردادهای آتی از دیگر اولویت‌های بورس کالا در حوزه

گفت و گو

بازار مشتقه است.ما در حوزه توسعه بازار فیزیکی تلاش داریم که نرم‌افزار نظارتی بازار معاملات کالای فیزیکی را تکمیل و استاندارد انبارها و کالاهای پذیرفته شده را تدوین و به‌روزرسانی کنیم. سیستمی کردن فرآیند پذیرش کالاها در بازار فیزیکی و فرعی و سیستمی کردن فرآیند پذیرش انبارها از دیگر اولویت‌های بورس کالا در حوزه بازار فیزیکی است. همچنین سهی بر این است که تالارهای منطقه‌ای کارگزاران در مناطق مختلف کشور گسترش یابد و معاملات در بازار فرعی نیز توسعه یابد. بورس کالا همچنین تکمیل و ارتقای سامانه جامع معاملاتی، گسترش معاملات تالار چندکالایی، بهسازی بانک‌های اطلاعاتی، تولید سامانه مدیریت انتقال پیام، بازنویسی سامانه عرضه، ارتقای سطح امنیت مراکز داده بیرونی، تولید سامانه معاملات خارج از تالار، تکمیل و به‌روزرسانی سامانه مدیریت مشتریان و جداسازی، انتقال و اتصال سامانه‌های بورس کالای ایران با سامانه‌های شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق‌بهدار و تسویه وجوه را در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات در برنامه خود داردامیدوریم که در سال ۱۳۹۴، بتوانیم ارتباطات شرکت بورس کالای ایران با ذی‌نفعان را مکانیزه کنیم و تعاملات بین‌المللی‌مان را در قالب برگزاری نشست بورس‌های کالایی کشورهای عضو اکو در تهران و عملیاتی کردن توسعه تعاملات با اتحادیه الکترونیکی بین بورسی (IEU) توسعه دهیم. سمینار شناسایی فرصت‌ها و الزامات اجرایی آیین‌نامه‌های مصوب هیات وزیران از دیگر اولویت‌های بورس کالا در سال جاری است.

❑ **بورس کالای ایران همانند دیگر ارکان اقتصادی کشور بدون شک متاثر از مذاکرات هسته‌ای خواهد بود؛ در صورت توافق هسته‌ای معاملات در بورس کالا چه تغییری خواهد کرد؟**
دو فاکتور نوسانات قیمت جهانی کالا (کالای فیزیکی) و نوسان‌پذیری نرخ ارز است که بر متغیرهای بورس کالا و حجم عرضه و تقاضا موثر است و تغییراتی به همراه خواهند داشت. وظیفه ما تحلیل بازار نیست اما تحلیلگران روی این دو فاکتور خیلی نظر می‌دهند و بررسی می‌کنند.

نوسانات جهانی قیمت کالاها بسیار موثر است و یکی از کالاهایی که در بورس کالا عرضه می‌شود کالاهای اساسی است که حجم واردات، صادرات و حجم عرضه و تقاضا و همچنین اعتصاب‌هایی که در کشورهای مختلف به وجود می‌آید این نقش‌آفرینی را مشخص می‌کند. مطمئنا در شرایط بعد از تحریم نقش ما پررنگ‌تر می‌شود زیرا دروازه‌های صادراتی و وارداتی باز خواهند شد و کارکرد بورس کالا بیشتر هویدا می‌شود.

❑ **و در پایان پیش‌بینی امسال شما برای بورس کالا چگونه است؟**

چشم‌انداز سال ۹۴ بورس کالای ایران را با توجه به عنایت دولت در جهت حمایت و توسعه این بورس بسیار روشن می‌بینیم. توسعه فعالیت‌هایمان در اتحادیه الکترونیکی بین بورسی (IEU) از جمله برنامه‌های بین‌المللی بورس کالای ایران است که در سال جدید پیگیری خواهیم کرد تا با بازگشایی مسیرهای بین‌المللی، سرمایه‌های خارجی به بازار سرمایه کشور راه یابد. پیش‌بینی می‌شود امسال رشد هشت درصدی را در معاملات بورس کالا شاهد باشیم.]

بورس کالا، تکمیل و ارتقای سامانه‌جامع‌معاملاتی،گسترش معاملات‌تالارچندکالایی،بهسازی بانک‌های‌اطلاعاتی، تولید سامانه مدیریت انتقال پیام، بازنویسی سامانه عرضه، ارتقای سطح امنیت مراکز داده بیرونی، تولید سامانه معاملات خارج از تالار، تکمیل و به روزرسانی سامانه مدیریت مشتریان و جداسازی، انتقال و اتصال سامانه های بورس کالای ایران با سامانه های شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه را در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات در برنامه خود دارد

❑ **بورس کالا، تکمیل و ارتقای سامانه‌جامع‌معاملاتی،گسترش معاملات‌تالارچندکالایی،بهسازی بانک‌های‌اطلاعاتی، تولید سامانه مدیریت انتقال پیام، بازنویسی سامانه عرضه، ارتقای سطح امنیت مراکز داده بیرونی، تولید سامانه معاملات خارج از تالار، تکمیل و به روزرسانی سامانه مدیریت مشتریان و جداسازی، انتقال و اتصال سامانه های بورس کالای ایران با سامانه های شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه را در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات در برنامه خود دارد**

❑ **بورس کالا، تکمیل و ارتقای سامانه‌جامع‌معاملاتی،گسترش معاملات‌تالارچندکالایی،بهسازی بانک‌های‌اطلاعاتی، تولید سامانه مدیریت انتقال پیام، بازنویسی سامانه عرضه، ارتقای سطح امنیت مراکز داده بیرونی، تولید سامانه معاملات خارج از تالار، تکمیل و به روزرسانی سامانه مدیریت مشتریان و جداسازی، انتقال و اتصال سامانه های بورس کالای ایران با سامانه های شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه را در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات در برنامه خود دارد**

نمایی از رویدادهای مهم ۹۳

بورس کالا در سال گذشته شاهد رویدادهای و تحولات بسیاری بود که هر یک سهم بسزایی در توسعه فعالیت های این بازار داشته است. تمام رخدادهای زیر با مشارکت و درایت یک یک کارکنان این سازمان صورت گرفته است. برخی از این رخدادهای در انفوگرافی زیر آمده است:

۱

۲

۳

۴

۵

۶

۱۳ اسفند ۹۳
رونمایی از پایگاه خبری بورس کالا ایران به نشانی: Imereport.ir

بازدید ۱۰۰ خبرنگار رسانه های داخلی و بین المللی از تالار صادراتی بورس کالای ایران در منطقه آزاد کیش و برگزاری کنفرانس مطبوعاتی مدیرعامل

۲۵

۲۰ بهمن ۹۳
راه اندازی سامانه معاملات برخط بازار مشتقه کالایی در بورس کالای ایران

۲۳

۷ بهمن ۹۳
حضور بورس کالای ایران در پنجمین همایش بین المللی چشم انداز صنعت فولاد و معدن ایران

۲۱

۲۴ دی ۹۳
حضور هیات بورس کالا در کنفرانس بین المللی قراردادهای اختیار معامله در بورس دالبیان چین

۱۹

۲۹ آذر ۹۳
انتشار کتاب «آثار توسعه ای بورس های کالایی در بازارهای نوظهور» توسط بورس کالای ایران

۱۶

۲۴ آبان ۹۳
برگزاری دومین مجمع سالانه اتحادیه الکترونیکی بین بورسی (IEU) به میزبانی بورس کالای ایران در تهران

۲۵ آذر ۹۳
ثبت رکورد بیشترین ارزش معاملات روزانه در بازار مشتقه به ارزش بیش از ۲۲۳۹ میلیارد ریال

۲۳

۲۸ آبان ۹۳
حضور مدیران ارشد بورس کالا در نشست سالانه فدراسیون بورس های آسیایی و اروپایی (FEAS) در زاگرب کرواسی

۱۳

۱۵ مهر ماه ۹۳
افتتاح بازار فرعی بورس کالای ایران با عرضه براده فلزی شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران

۱۲

۲۳ شهریور ۹۳
عضویت بورس کالای ایران در کمیته ایرانی اتاق بازرگانی بین المللی (ICC)

۱۶ شهریور ۹۳
بازدید مدیران ارشد شرکت سپرده گذاری و تسویه وجوه کره جنوبی از بورس کالای ایران

۹

۱۰ شهریور ۹۳
راه اندازی مرکز مشاوره و اطلاع رسانی ذی نفعان بورس کالای ایران

۲۵ مرداد ۹۳

افتتاح تالار نمایندگی کارگزاران بورس کالای ایران در منطقه آزاد انزلی

۷

۲۸ اردیبهشت ۹۳
افتتاح معاملات زیره سبز در بورس کالای ایران و افتتاح تالار نمایندگی کارگزاران بورس کالای ایران در مشهد

۱۸ خرداد ۹۳
حضور در هشتمین نمایشگاه بین المللی بورس، بانک و بیمه

۵

۳۱ فروردین ۹۳
بازدید رایزن اقتصادی سفارت کوبا از بورس کالای ایران

۱۴ فروردین ۹۳
حضور فعال بورس کالای ایران در نمایشگاه صنعت سرمایه گذاری آلمان (INVEST ۲۰۱۴)

۲ اردیبهشت ۹۳
ثبت رکورد بیشترین ارزش معاملات فیزیکی بورس کالای ایران به ارزش بیش از ۵۷۶۰ میلیارد ریال

۳

نماد بورس کالا

رویدادهای مهم بورس کالای ایران در سال ۱۳۹۳

نایب رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی

قیمت‌ها متعادل می شود

محمدرضا پورابراهیمی، نایب رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با باشگاه خبرنگاران جوان، با بیان تأثیرپذیری بازار سرمایه از شرایط اقتصادی گفت: بازار سرمایه به دلیل تبعیت از ماهیت اقتصادی و رویکرد واقعی اقتصاد همواره متناسب با شرایط دچار تغییرات می‌شود.پورابراهیمی با بیان اهمیت بورس کالا در مکانیزم عرضه و تقاضا تصریح کرد: بورس کالا می تواند مکانی برای مکانیزم عرضه و تقاضا ایجاد کند و تعادل را در قیمت‌ها فراهم آورد.نایب رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس در پایان خاطرنشان کرد: بورس کالا در حوزه تعادل، کشف قیمت و رسیدن به منطق اقتصادی نقش بسزایی ایفا می‌کند.

باشگاه خبرنگاران جوان / ۴ اردیبهشت ۱۳۹۴

عضو شورای عالی بورس

مانعی برای دستکاری قیمت‌ها

عضو شورای عالی بورس معتقد است، دولت سعی دارد از طریق بازار رقابتی و شفافیت معاملاتی بورس کالا به مکانیزم عرضه و تقاضا برای کشف قیمت محصولات روی آورد و از دستکاری قیمت‌ها جلوگیری کند که این اتفاق به میزان قابل‌توجهی بر کارآمدی بازار کالا می‌افزاید. حسین عبده تبریزی، عضو شورای عالی بورس و مشاور وزیر راه و شهرسازی درخصوص چرایی توجه دولت به مکانیزم بورس کالای ایران و اعطای وظایف مهم به این بازار به روزنامه تعادل گفت: بورس کالای ایران باوجود عمر کوتاه حضورش در صحنه اقتصاد کشور عملکرد مطلوبی داشته، اما باید قبول کنیم این بورس راه طولانی در پیش داشته و هنوز با اهداف بزرگ خود فاصله دارد. عضو شورای عالی بورس بااشاره به اینکه اقتصاد آزاد و بازار رقابتی در حوزه کالاها از اهداف اصلی دولت است، اظهار کرد: دولت با اعتقاد به اینکه بورس کالا قیمت‌ها را در رقابت کامل و نقطه تعادلی تعیین می‌کند و می‌تواند از دستکاری قیمت‌ها جلوگیری کند به این سازو کار روی آورده است. مقامات بورس نیز از گذشته علاقه‌مند بودند که قیمت کالاهای اساسی و آنچه دولت می‌خواهد عرضه کند در بورس کالا تعیین شود که این اتفاق هم کارآمدی بازار کالا را بیشتر می‌کند و هم بر حجم و عمق معاملات بورس کالا می‌افزاید.

روزنامه تعادل / ۵ بهمن ۱۳۹۳

عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس

تعادل و شفافیت ارمغان بازار

عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی در بهمن‌ماه سال گذشته در گفت‌وگو با ایرنا به موضوع ایجاد شفافیت و تعادل در بازار پتروشیمی با مصوبه وزارت صنعت، معدن و تجارت در خصوص حمایت از عرضه‌های کامل پتروشیمی‌ها در بورس کالای ایران تاکید کرد. عبدالکریم هاشمی نخل‌ابراهیمی گفت: در تیرماه امسال پتروشیمی‌ها مجوز احتساب نرخ محصولات‌شان از ارز مبادله‌ای به آزاد را به شرطی دریافت کردند که کل کالاهایشان را در بورس کالا و برای واحدهای تولیدی عرضه کنند، در این بین گزارش‌ها از فروش بخشی از محصولات در بازار آزاد حکایت دارد که دولت باید با این کوتاهی پتروشیمی‌ها برخورد کند.

وی افزود: مصوبه وزارت صنعت، معدن و تجارت که تیرماه برای عرضه کامل محصولات پتروشیمی در بورس کالای ایران آن هم با نرخ های واقعی ابلاغ شد، موجب شفافیت و تعادل بازار پتروشیمی شد.

ایرنا / ۲۴ بهمن ۱۳۹۳

دبیر کل کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار

قراردادهای آتی ریسک را پوشش می‌دهد

دبیر کل کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار می‌گوید: قراردادهای آتی با هدف پوشش ریسک قیمت و دادن امکان برنامه‌ریزی و مدیریت بلندمدت عرضه و تقاضا به فعالان بازار کالایی و دولت از چندین سال پیش در دستور کار بورس کالای ایران قرار گرفته است که ورود محصولات جدید به بازار قراردادهای آتی از برنامه‌های این بورس است. سید روح الله میرصانعی در گفت‌وگو با «پایگاه خبری بورس کالای ایران» به قراردادهای آتی سکه در بورس کالا اشاره کرد و گفت: فعالیت در یک بازار حرفه‌ای مانند بازار آتی سکه، نیازمند افراد متخصص است به طوری که این افراد برای پر بارده بودن در این بازار باید قواعد بازی و نحوه استفاده از ابزارهای بازار را به خوبی بشناسند.

Imereport.ir / ۱۴ اردیبهشت

عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس

قیمت‌گذاری که به نفع خودروسازان است

عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس و هیات تحقیق و تفحص از صنعت خودرو گفت: براساس قانون، محصولات داخلی فقط از طریق دو کانال قابل قیمت‌گذاری هستند، کالاهای انحصاری در شورای رقابت و کالاهای غیرانحصاری در بورس کالای ایران، به این ترتیب اگر خودرو از سوی مسئولان مربوطه کالاهای غیرانحصاری تلقی شود، باید در بورس کالا قیمت‌گذاری شده که این کار به نفع صنعت خودرو خواهد بود.

محمد بیاتیان در گفت‌وگو با ایرنا افزود: این روزها بحث آزادسازی قیمت خودرو مطرح است، اتفاقی که باید زودتر از این رخ می‌داد تا مردم طی دو سال گذشته با بلاتکلیفی روبه‌رو نشوند.

ایرنا / ۱۲ بهمن ۱۳۹۳

عضو کمیسیون اقتصادی مجلس

حمایت در راستای توسعه صنعت پتروشیمی

ابوذر ندیمی، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس به بولتن نیوز گفت: وقتی سال گذشته دولت در مصوبه ای عرضه کلیه محصولات غیر انحصاری در بورس کالا را به دستگاه های مختلف ابلاغ کرده است، خروج مبادلات پتروشیمی از بورس کالا کار منطقی نبود. ندیمی با اشاره به اینکه شفافیت در معاملات و قابل رصد بودن خرید و فروش ها از مزیت های بزرگ بورس کالا در اقتصاد غیر شفاف ما به شمار می رود گفت: در بورس کالا خریداران و فروشندگان مشخص هستند و با کشف عادلانه قیمت‌ها، حقوق مشتری و تولیدکنندگان حفظ می شود. وی تاکید کرد: بازگشت به معاملات حواله‌ای و مستقیم در صنعت پتروشیمی تنها ما را چندین سال به عقب و معاملات غیر شفاف می‌رساند از این رو باید برای توسعه صنعت پتروشیمی از معاملات شفاف بورس کالا حمایت کرد.

بولتن نیوز / ۲۰ اردیبهشت

رئیس انجمن تولیدکنندگان فولاد

تامین مالی فولاد سازان از طریق سلف موازی استاندارد

رئیس انجمن تولیدکنندگان فولاد در گفت‌وگو با ماین نیوز گفت: بورس کالای ایران از طریق ابزار اوراق سلف موازی استاندارد می‌تواند به تامین مالی واحدهای فولادی کمک کند.

بهرام سبحانی تصریح کرد: بورس کالا، بازاری شفاف برای کشف قیمت محصولات براساس مکانیزم عرضه و تقاضاست به طوری که تولیدکنندگان بزرگ کشور هر هفته کالاهای‌شان را در بورس کالا به فروش می‌رسانند و تابلوی بورس به مرجع اصلی قیمت‌ها تبدیل شده است. رئیس انجمن تولیدکنندگان فولاد به آغاز معاملات قراضه آهن در تالار فرعی بورس کالا اشاره کرد و گفت: هر کالایی می‌تواند با ایجاد شرایط لازم و قرارگرفتن در مقررات بورس، روی تابلوی معاملات رود که قراضه آهن نیز از این قاعده مستثنا نیست.

ماین نیوز / ۱۰ بهمن ۱۳۹۳

معاون سابق شرکت بورس

دولت به مکانیزم این بازار اعتقاد دارد

معاون سابق شرکت بورس به چشم‌انداز بورس کالا در سال آینده اشاره کرد و گفت: با توجه به موارد ذکر شده می‌توان روزهای روشنی برای بورس کالا در سال آینده متصور بود، زیرا همزمان با توسعه عملیاتی شدن برنامه‌های بورس کالا در حوزه معاملات فیزیکی و مشتقه، مصوبات دولت نیز اجرایی خواهد شد، به این ترتیب فعالان بورس کالا باید در انتظار سالی پرکار و شلوغ باشند.

علی سنگینیان در این باره اظهار کرد: از برنامه‌های دولت تدبیر و امید این گونه برمی‌آید که به ساختار و مکانیزم عرضه و تقاضا برای کشف قیمت کالاهای مختلف از طریق بورس کالا اعتقاد دارد که این موضوع می‌تواند جایگاه و اثرات بورس کالا در اقتصاد ملی را تقویت کند.

سنا / ۱۸فروردین ۱۳۹۴

رئیس هیات مدیره انجمن صنایع نساجی

دسترسی آسان به مواد اولیه

محمد مروج‌حسینی تصریح کرد: واحدهای تولیدی صنعت نساجی، اکنون به راحتی مواد اولیه مورد نیازشان را از بورس کالا فراهم می‌کنند که این موضوع در کنار بهبود اقتصادی از سال آینده، چرخ تولید را در این صنعت به حرکت در می‌آورد.

به گزارش پایگاه اطلاع رسانی بازار سرمایه (سنا)، به نقل از پایگاه خبری بورس کالای ایران، رئیس هیات مدیره انجمن صنایع نساجی با بیان اینکه بورس کالا رفته‌رفته جایگاه ثابتی در میان برنامه‌های کلان اقتصادی پیدا می‌کند به «پایگاه خبری بورس کالای ایران» گفت: سال گذشته با درخواست‌های مکرر صنایع پایین‌دستی از وزارت صنعت، معدن و تجارت برای حل معضلات کمبود مواد اولیه، سرانجام وزیر صنعت با عرضه همه‌جانبه مواد پتروشیمی در بورس و آزادسازی قیمت‌ها موافقت کرد که امروز ثمرات آن اتفاق به وضوح نمایان شده است.

سنا / ۹ فروردین ۱۳۹۴

رئیس سازمان امور اقتصادی و دارایی استان آذربایجان شرقی

نقطه آغاز صادرات به روسیه

رئیس سازمان امور اقتصادی و دارایی استان آذربایجان شرقی در افتتاحیه تالار نمایندگی کارگزاران بورس کالای ایران گفت: روسیه درصدد است بخش عمده مواد غذایی مورد نیاز را از ایران تامین کند، ولی بازار ایران تا به حال قادر به تامین این بازار ۴۶ میلیارد دلاری روسیه نشده است. به گزارش فارس، رئیس سازمان امور اقتصادی و دارایی استان آذربایجان شرقی امروز در مراسم افتتاح تالار نمایندگی کارگزاران بورس کالای ایران گفت: کشور روسیه درصدد است بخش اعظمی از مواد غذایی مورد نیازش را از ایران تامین کند، ولی بازار ایران تا به حال قادر به تامین این بازار ۴۶ میلیارد دلاری روسیه نشده و کشورهای همسایه و برخی کشورهای اروپایی جای ما را گرفته‌اند که در این بین می‌توانیم با بها دادن به بورس کالای ایران، صادرات مواد غذایی را به روسیه شروع کنیم.

فارس / ۲۰ اسفند ۱۳۹۳

عضو هیات مدیره اتحادیه تولیدکنندگان

و صادرکنندگان سنگ آهن

شفاف‌سازی قیمت‌ها

توسعه ابزارهای نوین مالی در بورس کالا علاوه بر اینکه موجب جذب مشتری می‌شود بلکه شفاف‌سازی قیمت‌ها و توسعه فضای رقابتی در بازار سنگ آهن را به دنبال دارد.

عضو هیات مدیره اتحادیه تولیدکنندگان و صادرکنندگان سنگ آهن به «پایگاه خبری بورس کالای ایران» گفت: بورس کالا تاکنون در صادرات سنگ آهن موفق عمل کرده است، همچنین این بورس می‌تواند برای ارتقای سطح کمی و کیفی بازار سنگ آهن، ابزارهایی را همچون اوراق سلف موازی در نظر بگیرد تا در توسعه این بازار نیز نقش مهمی ایفا کند.

پایگاه خبری بورس کالا / ۲۴ اردیبهشت

استاندار آذربایجان‌شرقی

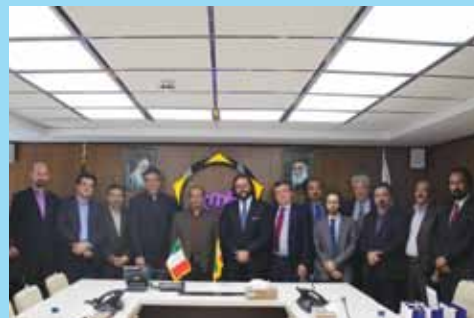
بازاری در مسیر اقتصاد مقاومتی

اصلاح ساختار اقتصاد کشور از جمله شفاف و روان‌سازی نظام توزیع، کشف قیمت و شیوه‌های نظارت بر بازار در سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی توسط مقام معظم رهبری تاکید شده است از این رو توسعه منطقه‌ای بورس کالا در راستای تحقق اقتصاد مقاومتی است. به گزارش گروه اقتصادی باشگاه خبرنگاران، اسماعیل جبارزاده، استاندار آذربایجان‌شرقی با بیان مطلب فوق و با اشاره به راهاندازی تالار نمایندگی کارگزاران بورس کالای ایران در تبریز گفت: راهاندازی تالار نمایندگی و توسعه بورس کالا در کشور دارای مزایایی همچون حاکم کردن و رسمیت بخشیدن به ساز و کار نظام عرضه و تقاضا، فراهم کردن اطلاعات کامل، شفاف و به روز است.

باشگاه خبرنگاران / ۲۳ اسفندماه

بین‌المللی شدن

در پرونده اول می‌خوانید:

«سوغات صادراتی تهران برای رم
کوچ سرمایه‌ها»

دیدار هیات ایتالیایی

بازدید رایزن اقتصادی کوبا

حضور در نمایشگاه اشتوتگارت آلمان

حضور کارشناسان در دالیان چین

میزبانی از مقامات کره جنوبی

مذاکرات کارشناسی برای توافق با IEU

مذاکرات در بلاروس

نشست سالانه فیاس در زاگرب کرواسی

بین‌المللی شدن با اتکا به راهبردهای اقتصاد مقاومتی

بورس کالا

کانون رایزنی شرق و غرب

سید امین افصحی

کارشناس امور بین‌الملل

بورس کالای ایران، به عنوان یک نهاد دانش‌بنیان فعال در بخش خصوصی، اما با شکل مالکیت مردمی در مجموعه بازار سرمایه ایران، به منظور توسعه یک بازار کارآمد و متنشکل کالایی کشور، در حالی طی سال‌های اخیر در مسیر بین‌المللی شدن گام برداشته است که به گمان بسیاری از تحلیلگران اقتصاد بین‌الملل، یکی از چالش‌های جدی اقتصاد بومی ایران، نبود برون‌گرایی یا به تعبیری توجه صرف به ظرفیت‌های موجود در بازارهای داخلی است.

به منظور تقویت حلقه‌های ارتباطات اقتصاد ایران با سایر اقتصادهای دارای ظرفیت، بورس کالای ایران در این مسیر، گام‌های جدی برداشته است و تلاش می‌کند، ضمن تعامل با کنشگران پیشرو در اقتصاد بین‌الملل، از ظرفیت اقتصادهای جهانی برای پیشرفت اقتصاد داخلی بهره‌برداری کند.

اقتصاد مقاومتی، الگوی تعامل بین‌المللی

حرکت بورس کالای ایران در حوزه بین‌الملل، هم‌راستا با سیاست‌های اقتصادی دولت به منظور دستیابی به وضعیت بهبود و سپس شکوفایی اقتصادی است. به معنای دقیق‌تر، الگویی که فرا روی برنامه‌های بین‌المللی شدن بورس کالای ایران وجود دارد، همان اصول اقتصاد مقاومتی است که زمینه برقراری تعاملات تجاری کشور را با سایر شرکای اقتصادی بین‌المللی فراهم می‌سازد. مطابق ماده دهم اقتصاد مقاومتی، «حمایت همه‌جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات به تناسب ارزش افزوده و با خالص ارزآوری مثبت به روش‌های زیر باید صورت گیرد:

- تسهیل مقررات و گسترش مشوق‌های لازم؛
- گسترش خدمات تجارت خارجی و ترانزیت و زیرساخت‌های مورد نیاز؛
- تشویق سرمایه‌گذاری خارجی برای صادرات؛
- برنامه‌ریزی تولید ملی متناسب با نیازهای صادراتی، شکل‌دهی بازارهای جدید و تنوع‌بخشی پیوندهای اقتصادی با کشورها به ویژه با کشورهای منطقه؛
- استفاده از ساز و کار مبادلات تهاتری برای تسهیل مبادلات در صورت نیاز؛
- ایجاد ثبات رویه و مقررات در مورد صادرات با هدف گسترش پایدار سهم ایران در بازارهای هدف؛
- از نگاه این سند بالادستی، حرکت بورس کالای ایران در مسیر بین‌المللی شدن، گام‌های جدی

برای تحقق الگوی مرجع در اقتصاد مقاومتی است. مدلی که ضمن ارتقای جایگاه اقتصاد ایران در گستره بین‌المللی، نوعی تعامل کشورمان را با دنیای تجارت جهانی برقرار ساخته و «برنامه‌ریزی تولید ملی متناسب با نیازهای صادراتی، شکل‌دهی بازارهای جدید و تنوع‌بخشی پیوندهای اقتصادی با کشورها به ویژه با کشورهای منطقه» را شتاب بخشیده است.

بازگشت با دیپلماسی فعال

به میزانی که دیپلماسی اثربخش ایران در حوزه تعامل با کشورهای صنعتی شتاب گرفته است و روابط ایران با سایر کشورها از زیر سایه تعارض در منافع خارج شده و چشم‌انداز همکاری‌های دو یا چند جانبه روشن می‌شود، کلیه اقدامات سازمان‌ها و نهادهای داخلی در بخش بین‌الملل شتاب گرفته و به شکل هدفمندتری پیگیری می‌شود. به همین منوال، تلاش بورس کالای ایران در بازارهای بین‌المللی به منظور توسعه همکاری‌ها مقارن شده است با افزایش تعاملات فراملی کشورمان. به میزانی که نهادها و سازمان‌های اقتصادی نظیر بورس کالا تلاش بیشتری برای بازگشت ایران به بازارهای جهانی انجام دهند، امکان اثربخشی توسعه‌بخش برون‌زای کشور روی بخش داخلی بیشتر فراهم می‌شود. بورس کالای ایران در این حوزه بر این باور است که ایران باید با سرعت بیشتری به بازارهای سنتی و نوظهور خویش بازگردد و منافعی که در سال‌های اخیر به دلیل

تشدید برقراری محدودیت‌های تجاری از دست داده است را با سرعت بیشتری کسب کند. بدیهی است که شمار زیادی از رقبای تجاری راضی به بازگشت ایران به بازارهای منطقه‌ای و جهانی نیستند، چرا که عدم حضور ایران، میدان فراخی را برای رقبا فراهم ساخته است.

معرفی ظرفیت‌ها

عملیاتی‌ترین بخش فعالیت بین‌المللی بورس کالای ایران که به واسطه همکاری جمعی کارشناسان در شرکت بورس کالای ایران فراهم شده و در چند سال اخیر شتاب گرفته است، معرفی بورس کالای ایران در قالب «نمایش توانمندی‌های بورس کالا از مبدا تهران» بوده است. در برنامه‌ریزی بخش بین‌الملل شرکت، تلاش شده است، ارتباطات با کلیه افرادی که به گونه‌ای زمینه برقراری ارتباطات تجاری و اقتصادی ایران را با کشورهای متبوع‌شان فراهم می‌کنند، شتاب گیرد. به عنوان مثال، ارتباط با سفیران و مسئولان مرتبط با بخش‌های اقتصادی، تجاری یا بازرگانی سفارتخانه‌های مقیم ایران در دستور کار قرار گرفته است تا از این طریق نه فقط ظرفیت‌ها و زمینه‌های بالقوه همکاری‌های دو جانبه اقتصادی، تجاری و بازرگانی مورد بحث و بررسی قرار گیرد، بلکه به طور رسمی و کاملاً شفاف با حمایت‌های نمایندگان حوزه تجارت و اقتصاد این کشورها در ایران، توافقاتی صورت گرفته با جدیت بیشتری به اهداف مورد نظر نزدیک شود.

میزبان شرق و غرب

در همین راستا، امور بین‌الملل بورس کالای ایران، طی دو سال گذشته عزم جدی را برای به نتیجه رساندن این هدف مهم داشته است که از نتایج این تلاش‌ها می‌توان به حضور سفیرانی از کشورهای سوئیس، اسپانیا، مجارستان، ژاپن، اندونزی و نمایندگانی از بخش‌های اقتصادی سفارتخانه‌های کشورهای آفریقایی جنوبی و همچنین رئیس نهاد ناظر بازار سرمایه عمان، رئیس اتاق پایاپای بورس کره جنوبی، مدیرعامل بورس کالای بلاروس و نمایندگان اقتصادی، بورس‌ها و نهادهای اقتصادی شرکت‌کننده در هفتمین دوره بازار سرمایه کشورهای اسلامی در تهران و همچنین به تازگی رئیس بخش توسعه بازرگانی سفارت ایتالیا در تهران اشاره کرد.

بهره‌گیری از ابزارهای روابط عمومی دیپلماتیک در کنار دعوت‌ها و میزبانی از نمایندگان کشورهای خارجی؛ تعامل از طریق تکریم مناسبت‌های فرهنگی از طریق ارسال پیام‌های تبریک و گاه حضور در مراسم روزهای ملی کشورها صورت گرفته است، چرا که همواره اساس دیدگاه شرکت بورس کالای ایران، ارتباط مستمر با مخاطبان هدف بوده است. افزون بر این‌ها؛ برگزاری برنامه‌های تجاری و ملاقات‌ها با تولیدکنندگان و بازرگانان از کشورهای مختلف، همانند کره جنوبی از جمله دیگر روش‌های ابزارمند برای برقراری تعاملات مستمر با ذی‌نفعان بین‌المللی بوده است. از سوی دیگر، بورس کالای ایران در رویدادهای بین‌المللی در داخل کشور یا سایر کشورها، اعم از نشست‌ها و جلسه‌های سالانه مربوط به سازمان‌های بین‌المللی که بورس کالا در آنها عضویت دارد، مشارکت داشته است. حضور مجزا یا مشارکتی بورس کالای ایران در کلیه نمایشگاه‌های تخصصی به عنوان بازدیدکننده یا غرفه‌دار به منظور معرفی قابلیت‌های بازار سرمایه کشور از دیگر فعالیت‌های حوزه بین‌المللی محسوب می‌شود.

عقد تفاهم‌نامه‌های بین‌المللی

علاوه بر همه موارد فوق، آنچه در مرحله عمل،

جنبه بیرونی پیدا می‌کند، عقد توافق‌نامه‌ها یا تفاهم‌نامه‌هایی است که ماموریت‌های بورس کالا و تعهدات طرف مقابل را به صورت مبرهن مشخص می‌کند. در این مسیر تلاش برای برقراری ارتباط مستقیم با بورس‌های کالایی مطرح در دنیا و انعقاد تفاهم‌نامه‌های همکاری مشترک در کلیه زمینه‌های ممکن مانند پذیرش متقابل کالاها، تبادل دانش در زمینه فناوری‌های معاملاتی، تربیت نیروهای متخصص و ارتقای دانش سرمایه‌های انسانی از دیگر فعالیت‌های بورس کالای ایران در عرصه بین‌المللی است. از نگاه نگارنده، این محور یکی از مهم‌ترین ضرورت‌هایی است که به نظر می‌رسد باید تلاش‌های گسترده در خصوص آن صورت گیرد، به ویژه با بورس‌ها و بازارهایی که بیشترین زمینه و نیاز دوجانبه همکاری با آنها وجود دارد. این گونه است که بدون اتلاف زمان، کاملاً مطالعه‌محور و برنامه‌ریزی شده، از مرحله شکل‌گیری ارتباط تا اجرایی شدن هرگونه توافق بین طرفین، زمینه همکاری دوجانبه با شانس بیشتری تحقق می‌یابد. از جمله زمینه‌های کلیدی در این راستا، می‌توان به امکان شناسایی ابزارهای نوین مالی بین‌الملل و به خدمت گرفتن این ابزارها به منظور تسریع حرکت در این مسیر، همگامی و پیوستن به بازارهای مالی بین‌الملل اشاره کرد.

دیپلماسی هموار ساز

«دیپلماسی هموار ساز»

عنوان مناسبی است که به نقش دستگاه دیپلماسی کشورمان درخصوص ایجاد بسترهای مناسب و اقدامات پشتیبانی‌کننده اشاره دارد که در جهت تعامل بین‌المللی بورس کالای ایران با سایر کشورها طراحی می‌شود. بورس کالای ایران ضمن

برقراری ارتباط هدفمند با کارشناسان و مسئولان مربوطه در وزارت امور خارجه و نمایندگان ایران در کشورهای خارجی هدف، توانسته است از ظرفیت‌های بی‌بدیل دستگاه‌های دیپلماسی کشورمان که تلاش بی‌وقفه‌ای برای توسعه همکاری سازمان‌ها و نهادهای اقتصادی داخلی با طرف‌های خارجی و برقراری ارتباطات موثر انجام می‌دهد، بهره‌برداری کند. نقش سربازان عرصه دیپلماسی کشورمان در همیاری و تحقق برنامه شرکت بورس کالا در حوزه بین‌الملل را نمی‌توان نادیده گرفت.

به ثمر نشستن بسیاری از مذاکرات و همکاری‌های دوجانبه، بدون شک متاثر از اقدامات وزارت امور خارجه در این حوزه و مسئولان مربوطه بوده است.

حضور موثر در نهادهای بین‌المللی

بورس کالای ایران تلاش کرده است با عضویت در نهادهای مرتبط مالی بین‌المللی و بورسی؛ گام بلندی در راستای حضور پررنگ و موثر در این سازمان‌های بین‌المللی بردارد.

از آن جمله می‌توان به عضویت در اتاق بازرگانی بین‌المللی - ایران (ICC-Iran)، انجمن بازارهای

آتی (AFM)، فدراسیون بورس‌های اروپایی آسیایی (FEAS) و اتحادیه الکترونیکی بین‌بورسی (IEU) اشاره کرد که نمایندگان ایران در برنامه‌های مقطعی این بورس‌ها، مشارکت داشته و جزو تصمیم‌گیرندگان اصلی در سازمان‌های مورد اشاره شده‌اند. این رویکرد، نشان برقراری ارتباطات تجاری هدفگذاری شده و همچنین رهاوردهای عملیاتی برای شرکت بورس کالای ایران دارد.

بورس کالای ایران تفاهم‌نامه‌هایی را با بورس‌های بلاروس و قزاقستان به امضا رسانیده است که طرفین طبق آن، در زمینه‌های مشترک از جمله تربیت نیروهای متخصص و توسعه دانش سرمایه‌های انسانی و پذیرش متقابل کالا علاقه‌مند به همکاری و تسهیل شرایط تجارت بین بازارهای کالایی دو کشور هستند.

پوشش رسانه‌ای بین‌المللی

در کنار تمامی مطالب فوق، برنامه اطلاع‌رسانی بین‌المللی برای آگاهی مخاطبان خارجی بورس کالا در کشورهای هدف، از فعالیت‌های دوجانبه از دیگر برنامه‌هایی بوده است که به صورت جدی دنبال می‌شود. انتشار گزارش عملکرد دوره‌ای بورس

کالای ایران مانند آمار معاملات و همچنین رویدادهای مهم بین‌المللی که این بورس به عنوان برگزارکننده یا به طور مشارکت‌کننده نقش‌آفرینی داشته است، به زبان‌های مختلف مانند انگلیسی، فرانسه، عربی و آذری برای رسانه‌ها و مطبوعات خارجی و بین‌المللی مستقر در داخل کشور یا دارای مجوز فعالیت در ایران، با مشارکت اداره کل مطبوعات و رسانه‌های خارجی وزارت ارشاد، از دیگر اقداماتی بوده است که در راستای معرفی بورس کالا صورت گرفته است. باز نشر اکثر اخبار بورس کالا در حوزه بین‌المللی، از سوی بسیاری از رسانه‌های دیگر به زبان‌های غیرفارسی خود نشان از استقبال و ظرفیت‌های رسانه‌ای به خصوص در رسانه‌های اقتصادی است که به نظر می‌رسد به عنوان یک ابزار قدرتمند توسعه‌ای در تعامل مستقیم با سازمان‌ها و کشورهای هدف، بیشتر باید مورد استفاده صحیح، شفاف و هوشمندانه قرار گیرند.

پیش به سوی مرجع رسانه‌ای

بخش روابط عمومی و امور بین‌الملل شرکت بورس کالای ایران با تولید محتوای هدفمند، ضمن برقراری ارتباط با رسانه‌های شاخص و جریان‌ساز در عرصه روابط بین‌المللی، نقش موثری در ارائه تصویر واقعی و مثبت از ظرفیت‌های بورس کالا و اقتصاد ایران داشته است. تامین خوراک خبری و اطلاعاتی به منظور فضاسازی رسانه‌ای باعث شده است که شماری از کارشناسان تجاری در سایر کشورها، ظرفیت‌های اقتصاد ایران را از دریچه و درگاه بورس کالای ایران بنگرند. به این صورت است که جذابیت و قابلیت

متشکل‌ترین بازار کالایی ایران در کانون توجه مخاطبان بین‌المللی علاقه‌مند به توسعه تعامل و همکاری‌های اقتصادی در منطقه خاورمیانه یا آسیا قرار گرفته است.

از نتایج عملیاتی این نوع تعامل با رسانه‌ها می‌توان به انتشار قیمت سنگ‌آهن و قیر بورس کالا در نشریات معتبری چون آرگوس مدیا (Argus Media)، متال بولتن (Metal Bulletin) که خود اکنون متعلق به نشریه Euormoney است یا آیسیس (ICIS) و استیل فرست (Steelfirst) اشاره کرد. همه این‌ها، مهر تایید و تأییدی بر مرجع شدن نرخ‌های کشف شده در بورس کالای ایران به عنوان یکی از بازارهای مطرح در منطقه خاورمیانه در عصر بین‌المللی است.

جمع‌بندی

تلاش‌های فوق برای توسعه مناسبات بین‌المللی بورس کالا می‌تواند این بازار را به عنوان سکوی صادرات کالایی و بالاجای در زمینه کالاهای پایه در اقتصاد ملی مورد توجه قرار دهد.

همان طوری که در ابتدای مقاله اشاره شد، تحقق راهبردهای مندرج در اقتصاد مقاومتی، همچنین ماموریت‌های این سازمان برای خروج کشور از رکود، همواره رهنمون‌های اساسی برای تعامل هدفگذاری شده با کنشگران تجاری عرصه بین‌المللی بوده است.

به همین دلیل، بخش روابط بین‌الملل بورس کالا از تمامی زمینه‌ها و ابزارهای مدیریت ارتباطات خارجی با رویکرد واقع‌گرایانه با توجه به توسعه مناسبات دیپلماتیک کشورمان با سایر کشورها بهره جسته است تا بتواند ضمن بهره‌گیری از ظرفیت‌های داخلی و خارجی، حداکثر حقوق ذی‌نفعان بازار را فراهم سازد و «شرکت» نقش‌آفرینی بیشتری در راستای اهداف راهبردی‌اش داشته باشد.

به این امید که هر چه سریع‌تر شاهد شکوفایی اقتصاد کشورمان به ویژه در حوزه بازار سرمایه و بازارهای کالایی بورسی که بورس کالا به عنوان بستر اصلی چنین بازاری در سطح کشور مطرح است، باشیم.]

ایتالیایی ها در خیابان طالقانی

سوغات صادراتی تهران برای رم

اگرچه توافق قطعی میان ایران با کشورهای صنعتی بر سر برنامه هسته‌ای به دست نیامده است، اما کشورهای غربی با رفت و آمد در تهران، به دنبال ارزیابی راه‌هایی هستند که همکاری دوجانبه با هم‌تایان ایرانی خویش را هموار کند. ایتالیا از جمله کشورهایی است که در میان کشورهای ۵+۱ نیست، اشتیاق وافر از خود نشان داده و تلاش می‌کند از مسیر بورس کالای ایران به یکی از اهداف تجاری‌اش در بازار پسا تحریم ایران دست یابد.

در همین راستا، براساس مذاکرات انجام شده با بخش توسعه بازرگانی سفارت ایتالیا در ایران و همچنین دفتر اصلی این بخش در رم ایتالیا، جلسه‌ای حضوری متشکل از شرکت‌های ایتالیایی علاقه‌مند به فعالیت در ایران طی ماه جاری در محل بورس کالای ایران برگزار شد.

ستار مرادی

کارشناس روابط عمومی

به گزارش خبرنگار دو ماهنامه «پیام اقتصادی بورس کالا»، در این جلسه که با حضور شرکت‌های ایتالیایی دارای دفاتر نمایندگی در ایران و سازمان‌ها و شرکت‌های تسهیل‌کننده تجارت دوجانبه برگزار شد، مباحث قانونی و حقوقی برای مشخص کردن چارچوب‌های سرمایه‌گذاری در ایران مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت.

هیات تجاری ایتالیا را که نمایندگان از صاحبان

صنایع و بازرگانان این کشور از جمله شرکت‌های دانیلی، اومرون، کوارکوپ و تکنی مونت تشکیل می‌دادند، موارد متنوعی برای همکاری مشترک مطرح کردند.

یک دیدار کاربردی و هدفمند

در این جلسات چند روزه، موارد متنوعی از سوی شرکت‌ها و اشخاص در خصوص بسیاری از ابعاد توسعه تجارت ایران و ایتالیا و بحث‌های سرمایه‌گذاری در ایران مطرح شد، بدین صورت

و اطلاعات نتایج و پیشنهادهای خود را در این زمینه مطرح کردند.

نماینده بورس کالای ایران در این جلسات با معرفی این بورس، نقش‌های تسهیل‌کننده و مزایای انجام معاملات از طریق بورس کالای ایران را تشریح کرد که با استقبال هیات اقتصادی ایتالیا مواجه شد و در نتیجه نشست مشترکی با مدیران ارشد بورس کالای ایران برگزار کردند.

تلاش ایتالیا برای ورود اقتصادهای نوظهور افزون بر این، طرفین بر توسعه همکاری‌های تجاری و اقتصادی بین دو کشور از طریق بورس کالای ایران و استفاده از ظرفیت تالار صادراتی این بورس برای صادرات کالاهای ایرانی به ایتالیا تاکید کردند.

هیات بلند پایه اقتصادی کشور ایتالیا به ریاست «جورجیو جوانولی» رئیس بخش هفتم وزارت توسعه اقتصادی ایتالیا و همراهی معاون و مدیر بخش همکاری‌های بین‌المللی آژانس بازرگانی خارجی این کشور (ICE)، دبیرکل انجمن تجارت خارجی ایتالیا (AICE) و مشاور انجمن تجارت خارجی ایتالیا، در نشست مشترکی با مدیران ارشد بورس کالای ایران به توجه دولت ایتالیا برای توسعه مناسبات اقتصادی با اقتصادهای نوظهور اشاره کردند و خواهان گسترش تجارت با ایران شدند.

بر اساس این گزارش، «حسین پناهیان» در این نشست با اشاره به کارکردهای بورس کالای ایران در اقتصاد ملی و اعتقاد دولت ایران به مکانیزم عرضه و تقاضای بورس کالا در خصوص نقش تعیین‌کننده این بورس در شفاف‌سازی بازار کالاهای ایرانی صحبت کرد و گفت: بورس کالای ایران به عنوان یکی از نهادهای بازار سرمایه ایران، طی سال‌های اخیر توسعه پرشتابی را تجربه کرده است و در حال حاضر محصولات پتروشیمی سهم عمده‌ای در معاملات بورس

کالا دارد و محصولات فلزی و معدنی نیز در جایگاه بعدی قرار دارد. همچنین بخشی از این محصولات از طریق تالار صادراتی این بورس به خارج از کشورها صادر می‌شود.

سفری سوغات با پروژه‌های راهبردی
«فرانچسکو پنسابنه» مدیر بخش همکاری‌های بین‌المللی آژانس بازرگانی خارجی ایتالیا (ICE) نیز با بیان اینکه سفر ما به ایران در راستای پروژه راهبردی توسعه مناسبات اقتصادی ایتالیا و ایران صورت گرفته است، گفت: ورود هیات اقتصادی ایتالیا به کشور ایران براساس مطالعه و ارزیابی دقیقی بوده که ما نسبت به پتانسیل‌های اقتصادی ایران داشته‌ایم.

وی با تاکید بر اینکه ایران اولین کشور هدف پروژه راهبردی توسعه مناسبات اقتصادی ایتالیا بوده است، توضیح داد: ایران دومین شریک تجاری ایتالیا در گذشته بوده و تلاش داریم با توجه به فصل جدید سیاسی که در پیش است، مناسبات تجاری خود را با ایران توسعه دهیم و بدون شک بورس کالای ایران می‌تواند یکی از دروازه‌های توسعه و هموارسازی مناسبات تجاری ایران و ایتالیا باشد.

مقدمات یک تفاهم پایدار

مدیر بخش همکاری‌های بین‌المللی آژانس بازرگانی خارجی ایتالیا در ادامه گفت: «بورس‌های

ایران دومین شریک تجاری ایتالیا در گذشته بوده است و ما تلاش داریم با توجه به فصل جدید سیاسی که در پیش است، مناسبات تجاری خود را با ایران توسعه دهیم و بدون شک بورس کالای ایران می‌تواند یکی از دروازه های توسعه و هموار سازی مناسبات تجاری ایران و ایتالیا باشد

کالایی در جهان به عنوان نمادهای اقتصاد مدرن به شمار می‌روند و ما درصدد شناسایی امکان واردات مستقیم کالاهای ایرانی در حوزه مشتقات هیدروکربوری شامل اوره و پلی‌اتیلن، مواد معدنی و آهنی، مرمر، سنگ‌های تزئینی و سیمان به ایتالیا هستیم و معتقدیم می‌توان از ظرفیت تالار صادراتی بورس کالای ایران برای این منظور استفاده کنیم.»

در پایان نشست مشترک مدیران ارشد بورس کالای ایران و هیات اقتصادی دولت ایتالیا، مقرر شد که جلسات دیگری جهت تدوین یادداشت تفاهم بین بورس کالای ایران و بخش توسعه بازرگانی سفارت ایتالیا برگزار شود که در صورت نهایی شدن این تفاهم‌نامه مقدمات معاملات کالایی ایران و ایتالیا از طریق بورس کالای ایران فراهم خواهد شد.

به گزارش خبرنگار ما، فرصت‌های همکاری بین بورس کالای ایران و نهادهای تجاری کشور ایتالیا در خصوص تجارت محصولات پتروشیمی، سیمان، سنگ آهن، فلزات و سایر مواد اولیه مورد نیاز صنایع کشور مورد بررسی قرار گرفت و طرفین بر فراهم کردن بستر مناسب برای ارتباط بورس‌های دو کشور و همچنین آشنایی شرکت‌ها و تولیدکنندگان ایتالیایی و ایرانی با معاملات در بازارهای دو کشور استقبال کردند.

آنها به دنبال واردات از ایران

در پروژه توسعه بازرگانی تجارت خارجی دولت ایتالیا، در گام نخست، ایران به عنوان اولین کشور هدف جهت تجارت با تمرکز بر واردات مواد اولیه از ایران مانند سنگ آهن و محصولات پتروشیمی در نظر گرفته شده است.

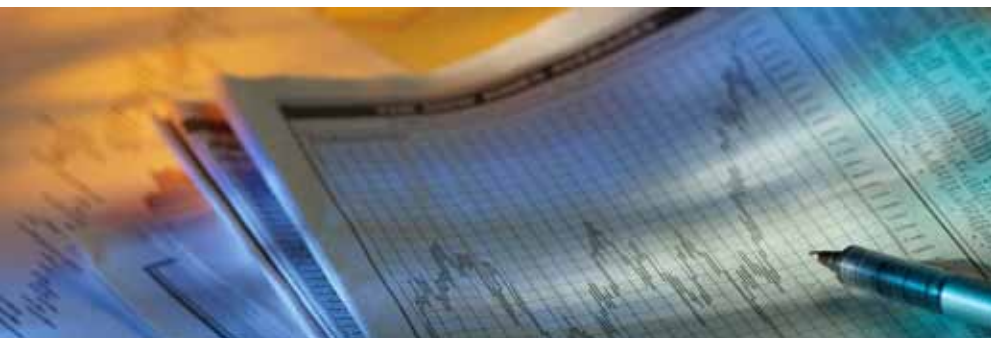
براساس جلسات برگزار شده، ایتالیایی‌ها معتقدند که بورس کالای ایران می‌تواند به عنوان بستری امن، نظام یافته و شفاف برای تجارت رسمی بسیاری از کالاهای پایه و مواد خام مورد نیاز از ایران ایفای نقش کند.]

گزارش

سرمایه‌گذاران، متقاضیان ایجاد دفاتر کالایی خارجی و حتی برخی بورس‌ها مانند لندن راه خود را به جاکارتا باز کند.

راه‌اندازی قهوه‌ای

سایر کشورهای شرق آسیا نیز با پی بردن به اهمیت راه‌اندازی بازاری شفاف و قانونمند برای کشف نرخ صحیح کالاها و مدیریت ریسک نوسان قیمتی، به تازگی اقدامات قابل توجهی را در این زمینه انجام داده‌اند مانند میانمار که اخیرا مذاکراتی را برای راه‌اندازی بورس کالایی با چند بورس معتبر انجام داده یا بورس کالای ویتنام «VNX» که قراردادهای کانوچو، ورق گرم فولادی و قهوه را راه‌اندازی کرده است. در واقع اتفاقی که در بازار آسیا روی داده باعث به وجود آمدن رقابت تنگاتنگی برای پذیرش قراردادهای آتی کالایی با دارایی‌های پایه‌ای همچون محصولات کشاورزی، معدنی، پتروشیمی و نفتی شده است به طوری که بورس‌ها در حال استفاده از مزیت‌های نسبی بخش تولید کشورهای متبوع خود برای تکمیل زنجیره ارزش محصولات نهایی و افزودن محصولات پایه به فهرست قراردادهای قابل معامله در بورس‌های خود هستند.

اندونزی هیچ نقشی در نرخ‌گذاری قلع تولیدی خود نداشت، اما بورس اندونزی با حمایت قاطع دولت این کشور راه را بر رانت‌خواری و فساد که در این بخش حکمفرما بود، بست و امر کشف نرخ و صادرات قلع را مستقیما به بورس اندونزی واگذار کرد و همین کار کافی بود تا سیل سرمایه‌گذاران، متقاضیان ایجاد دفاتر کالایی خارجی و حتی برخی بورس‌ها مانند لندن راه خود را به جاکارتا باز کند

در جهان هستند تصمیم گرفته‌اند با ایجاد بورس تخصصی کانوچو یک مرجع بین‌المللی برای معاملات و کشف نرخ این کالا در جنوب شرق آسیا ایجاد کنند.

مقابله با رانت‌خواری به سبک بورس اندونزی

بورس اندونزی تجربه بسیار موفقی در ایجاد مرجع قیمتی برای قلع تولیدی این کشور داشته و در تلاش است همین سناریو را برای کانوچو نیز اجرایی کند. اندونزی بزرگترین تولیدکننده قلع در دنیاست و تا سال گذشته قلع تولیدی در این کشور توسط واسطه‌ها و دلالان مالزیایی و اروپایی با پایین‌ترین قیمت خریداری و سپس روی تابلوی بورس‌هایی مانند لندن کشف نرخ و معامله ثانویه می‌شد.

در واقع اندونزی هیچ نقشی در نرخ‌گذاری قلع تولیدی خود نداشت، اما بورس اندونزی با حمایت قاطع دولت این کشور راه را بر رانت‌خواری و فساد که در این بخش حکمفرما بود، بست و امر کشف نرخ و صادرات قلع را مستقیما به بورس اندونزی واگذار کرد و همین کار کافی بود تا سیل

مخالف از جنس نهاد ناظر

از همین رو، بورس‌های چین با علم به افزایش تقاضا برای مدیریت ریسک کالاهای پایه مصرفی و با انجام مطالعات جامع و استفاده از تجربه سایر بورس‌های موفق اقدام به راه‌اندازی قراردادهای آتی کالایی روی کالاهایی همچون انواع پلیمر، سنگ‌آهن و قیر کردند و با جذب سرمایه‌گذاران حقیقی و حقوقی، خرد و نهادی، بورس‌های خود را در زمره ۱۰ بورس اول کالایی جهان قراردادند. توفیق این بورس‌ها در راه‌اندازی قراردادهای آتی کالایی به حدی بود که بورس هنگ‌کنگ نیز از نهاد ناظر بازار سرمایه چین درخواست کرد قراردادهای آتی با کالاهای مشابه اما به اندازه قراردادهای متفاوت، راه‌اندازی کند که با مخالفت شدید بورس شانگهای و دالیان روبه‌رو شد.

در واقع نهاد ناظر چین نیز با آگاهی از اینکه حرکت پرشتاب بورس هنگ‌کنگ ممکن است رشد و توسعه و جایگاه بورس‌های سرزمین اصلی را به مخاطره بیندازد، تاکنون درمقابل این خواست هنگ‌کنگ مقاومت کرده است. این درحالی است که بورس‌های شانگهای و دالیان به شدت به دنبال رفع ممنوعیت سرمایه‌گذاری خارجی در بازار کالایی چین هستند تا بتوانند جامعه مشتریان خود را به فراتر از مرزهای جغرافیایی گسترش دهند. بورس شانگهای مذاکراتی را با LME برای استقرار انبارهای فلزی خود در شانگهای انجام داده است و صد البته بورس هنگ‌کنگ، مالک LME، منتظر چراغ سبز نهاد ناظر چین است تا بتواند اولین جای پای خود را در سرزمین اصلی مستحکم کند.

وقتی بورس توکیو درجا می‌زند

اما در این میان، بورس کالای توکیو که بسیار با سابقه‌تر از هم‌تایان خود در آسیاست از لحاظ توسعه منطقه‌ای و پذیرش کالاهای جدید اقدام درخور توجهی انجام نداده و به اصطلاح درجا می‌زند و شاید بتوان گفت از رقبای خود در چین، هنگ‌کنگ و سنگاپور جا مانده است که البته افزون بر سیاست‌های درون‌گرا در این بورس، بخشی از این سکون را باید ناشی از کاهش رشد اقتصادی ژاپن دانست.

بورس توکیو که زمانی مرجع جهانی قراردادهای آتی کانوچو بود به دلیل نداشتن سیاست مشخص برای توسعه روابط منطقه‌ای و غفلت از تحولات جاری، هم اکنون از سوی بورس‌هایی مانند ICDX اندونزی و بورس مالزی مورد تهدید قرار گرفته، چراکه این کشورها که خود از تولیدکنندگان بزرگ لاستیک طبیعی

گشت و گذاری در بورس‌های کالایی جهان کوچ سرمایه‌ها

محمد رضا طهماسبی
کارشناس روابط عمومی و امور بین‌الملل

واقعیت غیرقابل انکار، رشد اقتصادی آسیا به ویژه در شرق و جنوب شرقی است و طیف جدیدی از سرمایه‌گذاران نهادی و حقوقی گام به عرصه معاملات کالایی نهاده‌اند که نمونه بارز آن، بورس هنگ‌کنگ است که برنامه‌های جنجالی و بلندپروازانه‌ای برای تصاحب سهمی از بازار آسیا دارد.

این بورس، با وجود ماهیت مالی خود از یکسو بسیار مشتاق پذیرش قراردادهای جدید در حوزه کالایی است به نحوی که حتی به نوعی چشم

واقعیت غیرقابل انکار، رشد اقتصادی آسیا به ویژه در شرق و جنوب شرقی است و طیف جدیدی از سرمایه‌گذاران نهادی و حقوقی گام به عرصه معاملات کالایی نهاده‌اند که نمونه بارز آن، بورس هنگ‌کنگ است که برنامه‌های جنجالی و بلندپروازانه‌ای برای تصاحب سهمی از بازار آسیا دارد. این بورس، با وجود ماهیت مالی خود از یکسو بسیار مشتاق پذیرش قراردادهای جدید در حوزه کالایی است به نحوی که حتی به نوعی چشم

با سپری شدن بحران اقتصاد جهانی، دوران جدیدی در عرصه فعالیت بورس‌های کالایی آغاز شده است. رویکرد بورس‌های کالایی در تنوع محصول و تلاش برای توسعه معاملات در سطوح فرامرزی، وجه بارز فعالیت این روزهای بازارهای کالایی و مشتق در جهان است.
بر این اساس، بورس‌های آمریکا و اروپا با رسیدن به حداکثر ظرفیت عملیاتی خود در جذب مشتریان این دو قاره و انتشار قراردادهای جدید، اکنون در حال گسترش دامنه فعالیت‌های خود به بازارهای آسیا هستند.

ابرقدرت بورسی در آسیا

از سوی دیگر، بورس‌های آمریکایی و اروپایی که این روزها به حداکثر ظرفیت اجرایی، پذیرش و بازه مشتریان در تاریخ پر فراز و نشیب ۱۵۰ ساله خود رسیده‌اند در رابطه با بازاریابی و توسعه معاملات بورس‌های خود سیاست‌های جدیدی را به اجرا گذاشته‌اند و شاید بتوان گفت درحال حاضر تمرکز این بورس‌ها بر بازار آسیا قرار گرفته است. در همین حال سنگاپور به عنوان مرکز مالی آسیا صحنه رویارویی ابرقدرت‌های بورسی در کارزاری نفس گیر برای تصاحب بیشترین سهم از بازار آسیا شده است. بورس بین قاره‌ای آمریکا سال گذشته با خرید بورس کالای سنگاپور و ایجاد شعبه آسیایی خود در این کشور کوچک اما پیشرو، اولین قدم را برای حضور در بازار روبه گسترش آسیا برداشت. بورس سنگاپور پیش از تصاحب توسط ICE اقدامات اساسی را برای ایجاد یک مرکز مالی معتبر برای مدیریت ریسک و کشف نرخ کالاها انجام داده بود. در واقع بورس‌های چین با درک وضعیت موجود و نگاه به بورس سنگاپور طی سه سال گذشته بود که راه‌اندازی قراردادهای جدید و متنوع کالایی را در اولویت برنامه‌های‌شان قرار دادند. بر این اساس اولین قرارداد آتی سنگ‌آهن توسط بورس سنگاپور راه‌اندازی شد و چین که به عنوان بزرگترین خریدار و مصرف‌کننده سنگ‌آهن

مرجعیّت قیمتی و اعتبار بازار خود برای کشف نرخ این کالا را از دست رفته می‌دید به سرعت اقدام به راه‌اندازی قرارداد مشابه اما با مطالعه و فرهنگ‌سازی صحیح در زنجیره تولید و ارزش این کالا در صنعت فولاد خود کرد. با تحکیم موقعیت بورس SMX سنگاپور، بورس بین قاره‌ای با فرصت شناسی به سرعت اقدام به خرید بورس سنگاپور کرد تا به عنوان اولین بورس غیرآسیایی پایگاه مطمئنی در قلب تجارت آسیا برای خود دست و پا کرده باشد. به دنبال همین اقدام، بورس شیکاگو که در رقابت با بورس‌های اروپا، شاخه اروپایی بورس شیکاگو را در لندن راه‌اندازی کرده بود دفتر خود در سنگاپور را نیز افتتاح کرد تا با اتصال بازار سنگاپور به سامانه معاملات و تسویه شیکاگو زمینه را برای معاملات دوسویه بین آسیا و آمریکا فراهم کرده باشد.

یورکسی‌ها هم در آسیا

بورس سومی هم پیدا شد که آن بورس یورکس آلمان بود که آن هم به دنبال فتح قلل معاملاتی بر بام آسیاست. در این میان نکته جالب اینکه موسس بورس سنگاپور بورس MCX هند است که با فناوری فایننشال تکنالجز و با همان ترکیب هیأت مدیره، بورس کالای سنگاپور را راه‌اندازی کرده بود. یک تفکر، یک مدیریت و یک فناوری، اما در دو اقتصاد کاملاً متفاوت! و

نتیجه بازهم کاملاً متفاوت! یکی در اوج موفقیت و دیگری در حضيض ناکامی. بورس MCX هند که ویتربینی از انواع قراردادهای آتی صنعتی کشاورزی را در خود جای داده و عنوان بورس کالایی شماره یک هند را یک می‌کشد و زمانی بورس اول آسیا در معاملات آتی طلا و نقره بود این روزها حال و هوای خوبی ندارد. فشار نهاد ناظر، تغییر تیم مدیریتی به واسطه افت شدید بازار ناشی از سوء مدیریت و زیان مشتریان که عمدتاً کشاورزان هستند و افزایش مالیات بر قراردادهای آتی باعث شده این بورس از روزهای طلایی خود فاصله بگیرد.

بورس تک محصولی

بورس کالای پاکستان، PMEX، نیز از جمله بورس‌های آتی جنوب آسیاست که با وجود اهداف اولیه آن درکشف نرخ محصولات کشاورزی تولیدی کشور پاکستان، این روزها با افت شدید معاملات و توقف قراردادهای آتی این محصولات مواجه است. تنها قرارداد فعال این بورس قرارداد آتی نفت خام با قابلیت تحویل فیزیکی است.

بورس‌های همسایه

در این میان بورس‌های کشورهای آسیای میانه مانند ازبکستان، ترکمنستان و قزاقستان به دلیل حمایت دولت و الزام به معامله دربورس و همچنین خریده‌های دولتی در وضعیت متعادلی

دولت‌های آفریقایی با الگو برداری از بورس‌های موفق مانند بورس ژوهانسبورگ با در نظر گرفتن مزیت‌های بخش تولید اقدام به راه‌اندازی بورس‌های کشاورزی در این قاره کرده‌اند که بورس مالاوی، بورس آفریقا و بورس کالای اتیوپی نمونه‌هایی از این دست هستند

قرار دارند، اما از نظر توسعه ابزارهای معاملاتی تحولی در این بورس‌ها دیده نمی‌شود و معاملات همچنان به صورت حراج حضوری در حوزه محصولات کشاورزی، صنعتی، فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی و برخی محصولات نهایی انجام می‌شود و از معاملات آتی خبری نیست.

چالشی به نام شیکاگو

در سوی دیگر در اروپا، بورس‌های ناپسی لایف، یورونکست و یورکس که رقابت دیرینه‌ای در این قاره به ویژه در خصوص محصولات کشاورزی مانند قهوه، کاکائو و شکر داشتند اکنون با چالش دیگری هم باید دست و پنجه نرم کنند؛ بورس شیکاگو! البته بازار سرمایه آمریکا و اروپا طی اقداماتی که از دو سال گذشته شروع شد طرحی را برای یکپارچه کردن مقررات و رویه‌های نظارتی آغاز کردند که دامنه آن از بازار سرمایه ژاپن آغاز و تا سنگاپور و سپس لندن و بازار آمریکا را پوشش می‌دهد و شاید یکی از دلایل راه‌اندازی سریع شعبه‌های آسیایی بورس‌های آمریکا و اروپا استفاده از این فرصت برای جذب مشتریان بیشتر بوده است.

در بازار کالایی آمریکا نیز بورس‌های بین قاره‌ای و شیکاگو فعالیت شانه به شانه‌ای دارند. بورس شیکاگو در حالی هفته گذشته رکورد جدید ۱۵ میلیون قرارداد در روز را رقم زد که بورس

بورس‌های آمریکایی و اروپایی که این روزها به حداکثر ظرفیت اجرایی، پذیرش و بازه مشتریان در تاریخ پر فراز و نشیب ۱۵۰ ساله خود رسیده‌اند در رابطه با بازاریابی و توسعه معاملات بورس‌های خود سیاست‌های جدیدی را به اجرا گذاشته‌اند و شاید بتوان گفت درحال حاضر تمرکز این بورس‌ها بر بازار آسیا قرار گرفته است

حوزه تبادل دانش، فناوری، آموزش و... را دارند اما رقابت‌های پنهان و آشکاری برای تصاحب سهم بیشتر از بازارهای داخلی و خارجی را آغاز کرده‌اند. در حالی که برخی بورس‌ها مانند شیکاگو افزایش کارمزد و همچنین افزایش موجودی وجوه تضمین در حساب کاربران معاملات قراردادهای آتی را به منظور کنترل ریسک‌های بازار در برنامه خود دارند بورس‌های آسیایی درصدد کاهش تعرفه‌ها، اعطای تخفیف و جذب مشتریان بیشتر به این بازارها هستند.

آفریقا با افق‌های نو

حرکتی که چندی است توسط کنفرانس توسعه و تجارت ملل متحد (آنکتاد) در این قاره با هدف راه‌اندازی بورس‌های کالایی کشاورزی، فرهنگ‌سازی، مدیریت ریسک و کشف نرخ محصولات کشاورزی صورت گرفته باعث شده دولت‌های آفریقایی با الگو برداری از بورس‌های موفق مانند بورس ژوهانسبورگ با در نظر گرفتن مزیت‌های بخش تولید اقدام به راه‌اندازی بورس‌های کشاورزی در این قاره کنند. بورس مالاوی، بورس آفریقا و بورس کالای اتیوپی نمونه‌هایی از این دست هستند. از همین رو باید منتظر روزهای رونق بازار کالایی در آفریقا باشیم. بازاری که حرف‌های نگفته زیادی در حوزه محصولات کشاورزی دارد.]

بورس کالای توکیو که بسیار با سابقه‌تر از همتایان خود در آسیاست از لحاظ توسعه منطقه‌ای و پذیرش کالاهای جدید اقدام درخور توجهی انجام نداده و به اصطلاح درجا می‌زند و شاید بتوان گفت از رقبای خود در چین، هنگ‌کنگ و سنگاپور جا مانده است

پتروشیمی از نمای نزدیک

در پرونده دوم می خوانید:

« بازار یا نا بازار

« مزیت های یک بازار ملی

« دلیلی برای اعتماد به یک صنعت

پاسخ صریح معاون عملیات و نظارت بورس کالای ایران به شبهات «پتروشیمی»ها

رانت ممنوع

تالار فرآورده های نفتی و پتروشیمی بورس کالای ایران طی چند سال اخیر فراز و نشیب های زیادی را از سر گذرانده است؛ به صورتی که به طور فصلی شاهد دل نگرانی ها و دغدغه های بخشی از صنایع پتروشیمی است و این بخش از صنعت مزبور بحث خروج از بورس کالا را مطرح و همه گیر می کنند؛ بحثی که به دنبال خود، آشفتگی هایی را به بازار پتروشیمی انتقال می دهد و موجب رونق کسب و کار دلالتان می شود.

کالا های پتروشیمی از سال ۱۳۸۷ وارد بورس کالای ایران شده است و در این سال ها این بورس، مطابق با مکانیزم و مقررات موجود، در جهت بهبود بازار این گروه کالایی گام برداشته است. حذف سیستم حواله ای، رانتی و واسطه ای، دستاورد های گرانبغایی را برای اقتصاد ملی و صنایع تکمیلی به همراه داشته است؛ اما به نظر می رسد، بخش

سستی این بازار هنوز نتوانسته خود را با بازار مدرن بورس کالای ایران تطبیق دهد. اخیراً مساله خروج پتروشیمی ها از بورس کالا به طور جدی پیگیری شد، به صورتی که مدیران ارشد وزارت صنعت، معدن و تجارت در کنار شرکت صنایع پتروشیمی ایران همگام و هم راستا بر روی این موضوع تمرکز کردند که در نهایت ستاد تنظیم بازار با بررسی های کارشناسی، طی جلسه ای خروج این کالاها را از بورس کالا غیرممکن دانست و آن را منتفی کرد؛ اما در این جلسه مقرر شد که بورس کالای ایران متناسب با قانون و مقررات به دغدغه های صنعتگران پتروشیمی رسیدگی کند. از این رو، خبرنگار دوماهنامه «پیام اقتصادی بورس کالا» گفتگویی با «مسعود سلطان زالی» معاون عملیات و نظارت بورس کالای ایران تدارک دیده است تا راهکارهای بورس کالا را برای رفع دغدغه های پتروشیمی ها جویا شود

چندی پیش مسئولان و مدیرعامل های صنعت پتروشیمی نشستی با محوریت مشکلات صادراتی این بخش صنعت برگزار کرده اند. تولیدکنندگان این صنعت روی موضوع کاهش صادرات و رقابت های مضر در این حوزه به نقد و بررسی پرداختند و در نهایت پیشنهادی مبنی بر صادرات منسجم از طریق شرکت بازرگانی پتروشیمی، داده شد. هم اکنون عرضه داخلی این محصولات از طریق بورس کالای ایران صورت می گیرد؛ آیا این بورس تمایلی یا تلاشی برای ورود به صادرات کالا های این بخش از صنعت کشور داشته است؟

در ابتدا باید عنوان کنم که مکانیزم بورس کالای ایران با دارا بودن سه بازار فیزیکی، مشتقه و فرعی، این آمادگی را برای فراهم کردن بستر معاملاتی برای هر نوع کالایی، چه در بازار داخلی و چه صادراتی دارد. این بورس پیش از این آمادگی خود را برای صادرات محصولات پتروشیمی از طریق تالار های صادراتی خود اعلام کرده است و هم اکنون نیز این آمادگی را دارد.

ما معتقدیم که در سازوکار کشف قیمت محصولات پتروشیمی، به عنوان ثروت ملی، باید به نحوی عمل شود که به جای اینکه در بازارهای جهانی گیرنده قیمت (Price Taker) باشیم، سهمی در تعیین قیمت این کالاها داشته باشیم یا به عبارتی دیگر سعی کنیم به قیمت دهنده (Price Maker) برخی از این کالاها در جهان تبدیل شویم؛ سوال بنده این است که چرا باید در محصولاتی همانند محصولات پتروشیمی که در آن مزیت نسبی تولید داریم، گیرنده قیمت از بازاری همچون چین باشیم؟

بورس کالای ایران با تجربه عرضه قیر در تالار صادراتی خود نشان داده

است که می تواند بازار صادراتی پتروشیمی را برای رقابت در سطح جهانی ساماندهی کند. هم اکنون قیمت های کشف شده قیر در تالار صادراتی بورس کالای ایران به عنوان مرجع قیمتی در نشریه های بین المللی چون آرگس (Argus) - به عنوان یکی از معتبرترین منابع داده های قیمتی و تحلیل بازار فرآورده های نفتی و پتروشیمی از جمله قیر - منعکس می شود. صنعت پتروشیمی کشور نیز می تواند از این مجرا، مکانیزم و بستر برای کسب منفعت های ملی و شرکتی بهره ببرد.

هم اکنون محصولات پتروشیمی در تالار داخلی بورس کالای ایران عرضه می شود و در برخی موارد نیز شنیده می شود که بعضی از مجتمع های پتروشیمی از عرضه در بورس کالا گله دارند. به نظر شما برای تحقق هدف انسجام صادرات از طریق بورس کالا نباید در ابتدا شرایط عرضه این محصولات در تالار داخلی فرآورده های نفتی و پتروشیمی فراهم شود؟

بدون شک مطلوب ترین حالت، شرایط مناسب این صنعت در بازار داخل است. بورس کالا به عنوان فراهم کننده بسترهای لازم و قانونمند برای کشف قیمت مبتنی بر عرضه و تقاضا تلاش داشته و دارد که وظایف خود را به بهترین نحو به سرانجام برساند. نکته قابل تامل این است که گله هایی که وجود دارد چه هستند؟ چه بخشی به مکانیزم بورس کالا مرتبط است و چه قسمتی به دیگر بخش های اقتصاد کشور؟ و اگر در نهایت گله ای وجود داشته است، بورس کالا برای تسهیل امور فعالان صنعت پتروشیمی چه تدابیری اندیشیده است؟

به طور مثال در جدیدترین گله های مجتمع پتروشیمی،

از تمایل به انعقاد قراردادهای بلندمدت مجتمع های پتروشیمی با خریداران صحبت شده است. بورس کالا برای این موضوع راهکاری داشته است؟

انعقاد قراردادهای بلند مدت میان تولیدکنندگان و مصرف کنندگان، به دلیل تنوع ابزارهای مالی موجود در بورس کالای ایران، امکان پذیر است. هم اکنون برخی شرکت های فولادی از همین امکان برای مدیریت فروش خود استفاده می کنند.

یکی دیگر از ندههایی که مطرح می شود، مربوط به خریدهای خرد است. برخی از خریداران خرد بیان کرده اند که سیستم معاملاتی بورس کالا این امکان را برای خرید به آنها نمی دهد.

بورس کالا پیش از این برای این موضوع نیز تدابیری اندیشیده است. این بورس با ایجاد سامانه مشتریان خرد این امکان را برای خرید مشتریان خرد ایجاد کرده است ؛ ضمن اینکه تجمیع سهمیه خریداران خرد از طریق تعاونی ها به منظور انعطاف بخشی در رف محدودیت های تحویل نیز وجود دارد.

■ آنچه گفته شد از منظر سلبی موضوع بود و کنایه بر گله ها بود که طبق توضیحات شما، بورس کالا مطابق با قوانین و مقررات و در جهت تامین منافع ملی، مناسب ترین انعطاف های مکانیزی را با دغدغه های صنایع پتروشیمی داشته است. بگذارید از منظر ایجابی نیز نگاهی به رابطه بورس کالای ایران و صنعت پتروشیمی کشور داشته باشیم. بورس کالای ایران چه مزیت هایی برای صنعت پتروشیمی کشور دارد؟

به نظر من برای پاسخ به این سوال باید از ابتدا به جایگاه بورس کالا در اقتصاد ملی نگاه کنیم و مزیت های این بورس را در رشد و توسعه اقتصاد ملی کشور در نظر بگیریم؛ سپس به مزیت های بورس کالا در سطح خردتر برای صنعت پتروشیمی و بنگاه های اقتصادی بپردازیم.

بورس کالای ایران به عنوان یک نهاد حاکمیتی وظیفه کشف نرخ منطقی، منصفانه و شفاف کالاها را به عهده دارد؛ کشف قیمتی که مبتنی بر سیستم عرضه و تقاضا است. اهدافی در سند های چشم انداز ۱۴۰۴، اقتصاد مقاومتی و عملیاتی کردن اصل ۴۴ دیده شده، که نتیجه آن ایجاد اقتصاد رقابتی و سالم است. این اهداف از طریق بستر بورس کالا قابل تحقق است. ایجاد اقتصاد رقابتی و شفاف از طریق تالار معاملاتی بورس های کالایی موضوع جدیدی نیست. هم اکنون اغلب کشورهای جهان برای رقابتی کردن اقتصاد خود که هم شفاف باشد و هم سالم، نیازمند بورس های کالایی هستند.

در شرایط کنونی، «ایجاد شفافیت» یکی از دغدغه های جدی مسئولان کشور است. بورس کالا به دلیل اطلاع رسانی شفاف و بهنگام به کلیه خریداران، فعالان و کارگزاران در سراسر کشور، موجب دسترسی برابر و همزمان فعالان به اطلاعات شده است. این سیستم دقیقاً نقطه مقابل عرضه انفرادی شرکت ها است؛ در عرضه انفرادی، اطلاعات در اختیار عموم فعالان قرار نمی گیرد و احتمالاً موجب ایجاد رانت و عدم شفافیت می شود. این دقیقاً همان جایی است که بیم شکل گیری فساد می رود و نمی توان آن را به راحتی رصد و ردگیری کرد.

نمونه گویا در عدم امکان رصد و ردگیری مناسب

را در مباحث مالیاتی به خوبی می توان دید. سهم مالیات در بودجه دولت و فرار مالیاتی، همواره از مهمترین دغدغه های دولت بوده است؛ دغدغه ای که دولت می تواند از طریق مکانیزم بورس کالا از آن بکاهد. هم اکنون مالیات بر ارزش افزوده ۹ درصد است و تصور کنید که امکان عدم پرداخت آن می تواند چه جریان عظیمی در بخش غیررسمی اقتصاد ایجاد کند. در سال گذشته بالغ بر ۳۱ هزار میلیارد ریال مالیات بر ارزش افزوده از طریق معاملات بورس کالا قابل ردگیری و شناسایی شده است. اگر فرض کنیم، انجام معاملات در بورس کالای ایران هیچ مزیت دیگری نداشت- که البته به بخشی از مزایای آن اشاره شد- آیا همین یک مزیت کافی نیست که دولتمردان ما معاملات کالاها را به این سمت سوق دهند؟ خیلی جالب است که این موضوع از سوی برخی از مسئولان اعلام می شود که شفافیت یکی از عوامل عدم تمایل به معاملات در بورس است. واقعاً مفهوم این جمله چیست؟

■ یعنی منظور شما این است که برخی شرکت ها برای شفاف نبودن اطلاعات شرکتی شان از بورس کالا دوری می کنند؟

بله همین طور است. به طور طبیعی وقتی شرکتی از بازار شفاف دوری کند، ظن به فساد نسبت به آن افزایش می یابد.

این موضوع بخصوص برای شرکت هایی که در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده اند، مهمتر بوده و می تواند تبعات بیشتری برای اقتصاد کشور داشته باشد.

هم اکنون محصولات ۴۳ شرکت پتروشیمی در بورس کالای ایران مورد معامله قرار می گیرد که از این تعداد، ۳۱ شرکت در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده اند؛ در حقیقت شفافیت معاملات بورس کالا موجب ارتقای شفافیت صورت های مالی و عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار خواهد بود که این امر نهایتاً کارایی بازار سرمایه را افزایش داده و شفافیت و سلامت را به اقتصاد کشور تزریق می کند.

■ آنچه فرمودید مربوط به مزیت های بورس کالا برای اقتصاد ملی بود که بدون شک این مزیت ها نصیب شرکت های

پتروشیمی نیز خواهد شد؛ حال بفرمایید به طور مستقیم بورس کالای ایران چه مزیتی هایی برای مجتمع های پتروشیمی دارد؟

می توان به تعداد زیادی از مزیت ها اشاره کرد که در کوتاه مدت و بلندمدت نصیب این صنعت می شود؛ اما اگر بخواهم به مهمترین آنها اشاره کنم باید بگویم تامین مالی، دسترسی آسان به مشتری، رقابت قیمتی و معافیت مالیاتی، مهمترین مزیت هایی است که شرکت های پتروشیمی می توانند از عرضه در بورس کالا بدست بیاورند.

تامین مالی از مهمترین دغدغه های صنعتگران کشور بوده و هست؛ بورس کالا با داشتن ابزار قراردادهای سلف توانسته است در تامین مالی به صنعت پتروشیمی کمک کند. این بورس همچنین با راه اندازی قراردادهای نوین سلف موازی استاندارد گام دیگری در راستای تامین مالی صنعتگران برداشته است. علاوه بر این، شرکت های پتروشیمی علاوه بر این، از طریق کارگزاری ها توانسته اند از تسهیلات بانکی بهره استفاده کنند.

صنعتگران از جمله شرکت های پتروشیمی نه تنها این امکان را برای تامین مالی از طریق بورس کالای ایران دارند، بلکه از معافیت مالیاتی ۱۰ درصدی نیز برخوردار هستند.

علاوه بر این، باتوجه به ماده ۱۸ قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی مصوب مجلس شورای اسلامی مبنی بر عدم شمول قیمت گذاری کالاها و پذیرفته شده در بورس، مجتمع های پتروشیمی توانسته اند در یک مکانیزم رقابتی، قیمت های رقابتی را داشته باشند و از دایره قیمت گذاری دستوری خارج شوند. قیمت گذاری غیردستوری و دسترسی همزمان به تعداد زیادی خریدار، بیشترین منافع را برای فروشندگان کالاها به همراه خواهد داشت.

■ یک سوال ماهوی نسبت به عرضه محصولات پتروشیمی در بورس کالا وجود دارد؛ گفته می شود که در هیچ بورس کالایی در جهان تجربه عرضه محصولات پتروشیمی وجود ندارد و چرا این مورد در ایران هست؟

در ابتدا بگویم که مقایسه تجربه پذیرش

هنر مدیران کشور در

استفاده از تجربیات بین

المللی به طور بومی و

متناسب با مقتضیات

و شرایط کشور است.

کوبیدن بر طبل «مگر دنیا

این تجربه را انجام داده که

ما انجام دهیم»، مترادف با

بن بست خلاقیت است

کالاها و پتروشیمی در بورس کالا با تجربیات بین المللی مقایسه درستی نیست.

هنر مدیران کشور باید این باشد که از تجربیات بین المللی به طور بومی و متناسب با مقتضیات و شرایط کشور استفاده کنند. کوبیدن بر طبل «مگر دنیا این تجربه را انجام داده که ما انجام دهیم» مترادف با بن بست خلاقیت است؛ به عنوان مثال چنانچه مدیران اجرایی کشور مالزی و سیاستگذاران آن در دوران گذار اقتصادی صدای این طبل را شنیده بودند، هیچگاه قراردادهای آتی روغن پالم طراحی و عملیاتی نمی شد؛ زیرا تا آن زمان این قرار داد در دنیا طراحی نشده بود و اجرای آن مخالفان زیادی داشت. در حقیقت، خلاقیت مدیران و سیاستگذاران کشور مالزی، منجر به معرفی و تسخیر بازارهای جهانی این محصول شد.

از این رو معتقدم نه تنها در توسعه صنعت پتروشیمی می توان از بسترهای بورس کالا استفاده کرد؛ بلکه متناسب با مختصات اقتصادی ملی و جهانی می توان در زمینه کالاها و دیگری که مطالعات اقتصادی نشان دهد، فعالیت های بورسی را آغاز کرد؛ حتی اگر آن کالا در هیچ بورس کالایی جهان عرضه نشده باشد؛ به طور مثال اگر عزم ملی وجود داشته باشد می توان در بازار زعفران جهان از طریق بورس کالای ایران تجربه مالزی در روغن پالم را تکرار کرد.

■ در حالی که بیشتر بورس های کالای جهان روی ابزارهای مشتقه مانور می دهند

و کمتر معاملات نقدی وجود دارد؛ چرا بورس کالای ایران به این سمت نمی رود؟

اول اینکه تجربه معاملات بازار نقدی در برخی از بورس های کالایی دنیا نظیر بورس کالای بلاروس وجود دارد. دوم اینکه بیشتر بورس های کالایی که «اوراق محور» یا بر مبنای «اوراق مشتقه» معاملات خود را انجام می دهند؛ عمدتاً مسیر بازار معاملات نقدی به اوراق را طی کرده اند لیکن این مسیر هنوز توسط کشور ما طی نشده است.

سوم اینکه فقدان بازارهای متشکل و سازمان یافته در بخش نقدی یکی از عارضه های مهم حاکم بر بخش بازرگانی کشور است. به عبارتی دیگر به دلیل فقدان بازارهای سازمان یافته و شفاف نقدی، امکان شکل گیری بازار مشتقه فراهم نمی باشد.

از این رو، باید تلاش ما بر این باشد تا جایی که امکان دارد از طریق مکانیزم بورس کالای ایران بازارهای نقدی را شفاف و سازماندهی کنیم و زمینه را برای ایجاد بازارهای مشتقه این کالاها از جمله محصولات پتروشیمی فراهم کنیم.

بدون تردید، صحبت از سوق دادن کالاها به سمت بازارهای غیرسازمان یافته، ما را دست کم به پانزده سال قبل بر می گرداند.

اقتصاد کشور در حقیقت با عرضه کالاها و مختلف در بورس کالا گام محکمی را به سوی سازمان دهی بازارها برداشته است و وجود این بازار متشکل و سازمان یافته در حوزه بازار نقدی، امکان ایجاد بازار مشتقه این محصولات را بویژه با هدف پوشش ریسک فراهم می آورد.ضمن اینکه بورس کالا در سال های اخیر تلاش هایی را برای توسعه بازار مشتقه داشته است و متناسب با شرایط و نوع محصول این برنامه ها را توسعه خواهد داد.

■ و در پایان؟

ناگفته نماند که مصوبه جدید دولت مبنی بر معاملات کلیه کالاها و غیرانحصاری و غیراساسی در بورس کالا و بورس انرژی، خود نشان از درک درست دولت از جایگاه بورس های کالایی در اقتصاد ملی و جهانی دارد.

امیدواریم که این نگاه در همه لایه های اقتصادی و سیاسی کشور نیز ایجاد شود. [

بورس کالا

چه خدماتی

به فعالان صنعت پتروشیمی می دهد؟

بازار یا نابازار

احمد محمدی

کارشناس مطالعات اقتصادی

مطالعات آنکتاد در پنج کشور در حال توسعه نشان می‌دهد بورس‌های کالایی تاثیر مثبتی بر توسعه اقتصادی این کشورها داشته‌اند. یکی از تاثیرات مثبتی که در این مطالعات بر آن تاکید شده کمک بورس‌های کالایی به رونق گرفتن امور بازرگانی فعالان بازار است. به نظر می‌رسد که تجربه موفق بورس کالا از ابتدای راه‌اندازی خود، مهر تاییدی بر یافته‌های مطالعات آنکتاد در این زمینه باشد.

به طور کلی، بورس کالای ایران با کاهش هزینه‌های مبادله نقش موثری در گسترش و تسهیل بازرگانی محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی ایفا می‌کند. بازرگانی موفق نیازمند بازاریابی کارآمد جهت فروش محصول به بهترین قیمت و با شرکت کارگزاری فعال در امور کالایی، شبکه بازاریابی کارآمدی در اختیار فعالان بازار جهت انجام معاملات روزانه با کمترین هزینه ممکن قرار داده است.

در این شبکه بازاریابی، قیمت‌ها به صورت رقابتی، شفاف، منصفانه و نظام‌مند و متناسب با شرایط کسب و کار، نوسانات قیمت‌های جهانی و نرخ ارز کشف می‌شود بنابراین زمینه لازم برای فعالیت سازوکار قیمت‌ها جهت تخصیص بهینه منابع در بستر قوانین و مقررات موجود از جانب بورس کالای ایران فراهم شده است.

بازرگانی همواره با ریسک نکول معامله همراه است. نکول در معاملات یکی از دلایل اصلی بالا بودن هزینه‌های مبادله در ساختار اقتصادی ایران و از این رو عدم شکل‌گیری بازارهای رقابتی است که در آن یکی از طرفین معامله به هر دلیلی از انجام تعهدات خود سر باز می‌زند یا به تعهدات خود در زمان مورد نظر عمل نمی‌کند. مشخص نبودن کیفیت کالاها، نوسانات قیمتی کالاها با توجه به تورم ساختاری و ناتوانی در تامین مالی قرارداد از

جمله مهم‌ترین دلایل این مساله است. افزایش نکول در قراردادهای به طور کلی انگیزه کسب و کار را کاهش می‌دهد. وضعیت مزبور به وضوح با مشاهده روند چک‌های برگشتی در اقتصاد ایران قابل مشاهده است. متأسفانه روند قانونی رسیدگی به این دعاوی بسیار طولانی بوده و این موضوع هزینه‌های زیادی به طرفین معامله تحمیل می‌کند. یکی از شاخص‌های مهم مجموعه شاخص‌های کسب و کار بانک جهانی که به طور کلی فضای

شکایت در دادگاه صورت گرفته و در این میان حدود ۱۷ درصد از کل ارزش قرارداد صرف هزینه‌های دادرسی خواهد شد.

بورس کالای ایران با ابزارهای بسیار قوی که در اختیار دارد که از آن جمله می‌توان به مکانیسم اتاق پایاپایی، تضمین کمیت و کیفیت کالای مورد معامله و تضمین مبلغ و زمان تحویل کالا اشاره کرد، نقش بسیار مهمی در جلوگیری از نکول طرفین معامله و از این‌رو کاهش هزینه‌های مبادله و تسهیل کسب و کار فعالان بازار ایفا می‌کند.

در این رابطه در سال ۱۳۹۱، ۷۹ هزار قرارداد در بخش معاملات فیزیکی با ارزشی افزون بر ۳۱۵ هزار میلیارد ریال و سه میلیون و ۳۶۹ هزار میلیارد ریال قرارداد آتی با ارزشی بالغ بر ۳۶۲ هزار میلیارد ریال با استفاده از مکانیسم پایاپای در بورس کالا تسویه شده است که در این سال، فقط در چهار قرارداد شاهد نکول بوده‌ایم. این ارقام در سال ۱۳۹۲ به ۸۷ هزار قرارداد فیزیکی و تنها یک مورد نکول ارتقا یافته است. این موضوع، به طور حتم اطمینان‌خاطر بالایی به فعالان بازار جهت انجام معاملات خود در محیطی امن و به دور از ریسک و نااطمینانی‌های مربوط به نکول در معاملات می‌دهد.

کنترل ریسک

علاوه بر این بورس کالا با فراهم کردن امکان انجام معالات سلف نه تنها به تامین مالی کوتاه‌مدت شرکت‌های تولیدکننده محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی کمک می‌کند، بلکه امکان مدیریت ریسک نوسانات قیمتی و همچنین برنامه‌ریزی امور تولیدی را برای این‌بنگاه‌ها حداقل در کوتاه‌مدت، فراهم می‌کند. به طور مثال، در سال ۱۳۹۲ بالغ بر ۳۸ هزار میلیارد ریال در قالب قراردادهای سلف برای شرکت‌های تولیدکننده محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی تامین مالی شده است که در سال ۱۳۹۳ این رقم به ۲۷ هزار میلیارد ریال رسیده است.

سکوی صادراتی

رینگ صادراتی بورس کالا نیز امکانات دیگری در اختیار شرکت‌های تولیدکننده محصولات پتروشیمی جهت انجام بهینه امور بازرگانی خود قرار داده است. رینگ صادراتی نه تنها بستر مناسبی برای تبلیغ و بازاریابی خارجی محصولات تولید داخل و در نتیجه افزایش صادرات و تنوع محصولات صادراتی و همچنین جذب فعالان و سرمایه‌گذاران بین‌المللی به عرصه تولید و تجارت داخلی فراهم کرده؛ بلکه به طور بالقوه امکان ارتقای جایگاه کشور و شرکت‌های تولیدکننده ایرانی از بازیگر قیمت‌پذیر به بازیگر قیمت‌گذار، در بازارهای بین‌المللی آن دسته از کالاهایی که در آن مزیت تولید وجود دارد

یکی از مشکلات مهمی که در عرصه سیاست‌گذاری در بخش کالایی وجود دارد، عدم دسترسی سیاست‌گذاران به آمارهای به روز، دقیق و جامع از وضعیت بازار و تحولات آن در آینده است. این در حالی است که بورس کالا نه تنها اطلاعات به روز و دقیقی از وضعیت کنونی بازار و همچنین جهت‌گیری‌های بازار در آینده منتشر می‌کند بلکه با پایش کارآمد بازار، می‌تواند مشکلات موجود را در کوتاه‌ترین زمان ممکن به اطلاع مراجع ذی‌ربط و سیاست‌گذاران بخش کالایی جهت انجام اقدامات مقتضی منتقل کند

نسبتی از محصولات عرضه و معامله شده در بورس کالا در نهایت با قیمت‌های آزاد در اختیار بخشی از مصرف‌کنندگان نهایی این محصولات قرار می‌گرفت و سود حاصل از آن به صورت رانت به دلالت انتقال داده می‌شد. بررسی‌های صورت گرفته نشان می‌دهد که با تغییر قیمت پایه بخش بسیار زیادی از صف‌های خرید برچیده شده و با حذف عدم تعادل‌های موجود، بازار

را میسر کرده است. درج قیمت‌های کشف شده در بورس کالا در برخی نشریات بین‌المللی نظیر آرگس (Argus) در فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی از جمله پتانسیل‌های بورس کالا در این زمینه است.

بررسی آمارهای صادراتی بورس کالا نیز نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۳ بیش از سه میلیون تن انواع محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی با ارزشی بالغ بر ۴۰ هزار میلیارد ریال صادر شده است که از نظر حجم افزایش هشت درصدی و از نظر ارزش کاهش شش درصدی نشان می‌دهد. کاهش قیمت نفت در بازارهای جهانی به احتمال قوی یکی از دلیل اصلی کاهش ارزش صادرات بوده است.

دسترسی به اطلاعات

در نهایت باید به این مساله توجه کرد که تجربه چند سال اخیر تحولات صورت گرفته در اقتصاد ایران نشان می‌دهد بورس کالا می‌تواند نقش مثبتی در زمینه بهبود امور سیاست‌گذاری در حوزه کالایی کشور ایفا کند.

یکی از مشکلات مهمی که در عرصه سیاست‌گذاری در بخش کالایی وجود دارد، عدم دسترسی سیاست‌گذاران به آمارهای به روز، دقیق و جامع از وضعیت بازار و تحولات آن در آینده است. این در حالی است که بورس کالا نه تنها اطلاعات به روز و دقیقی از وضعیت کنونی بازار و همچنین جهت‌گیری‌های بازار در آینده منتشر می‌کند بلکه با پایش کارآمد بازار، می‌تواند مشکلات موجود را در کوتاه‌ترین زمان ممکن به اطلاع مراجع ذی‌ربط و سیاست‌گذاران بخش کالایی جهت انجام اقدامات مقتضی منتقل کند. نمونه بارز این موضوع تعامل مثبت و سازنده‌ای بود که بورس کالا در تغییر نحوه محاسبه قیمت پایه محصولات پتروشیمی از ارز مبادله‌ای به ارز بازار آزاد، با نهادهای سیاست‌گذار ایفا کرد.

رانت نظام دو قیمتی

آمارهای بورس کالا نشان می‌داد به دلیل استفاده از ارز مبادله‌ای در محاسبه قیمت پایه محصولات پتروشیمی، تفاوت قیمتی قابل ملاحظه‌ای میان قیمت‌های کشف شده در بورس کالا و قیمت‌های صف‌های خرید سنگین برای بسیاری از کالاها منجر شده بود. به عبارتی بهتر، نسبتی از محصولات عرضه و معامله شده در بورس کالا در نهایت با قیمت‌های آزاد در اختیار بخشی از مصرف‌کنندگان نهایی این محصولات قرار می‌گرفت و سود حاصل از آن به صورت رانت به دلالت انتقال داده می‌شد. بررسی‌های صورت گرفته نشان می‌دهد با تغییر قیمت پایه بخش بسیار زیادی از صف‌های خرید برچیده شده و با حذف عدم تعادل‌های موجود، بازار تسویه شده است.

ناگفته ها بورس کالا برای شرکت های پتروشیمی

مزیت های یک بازار ملی

اینکه بورس کالای ایران چه خدماتی به شرکت های پتروشیمی ارائه می کند، از جمله ناگفته ها و ناپیداهایی است که تاکنون کمتر از سوی رسانه ها مورد توجه قرار گرفته است، به منظور بررسی بهره مندی واحدهای پتروشیمی و عرضه کنندگان محصولات آن از مزیت های موجود در بورس کالا با نگاهی غیرصنفی و غیربخشی و کاملاً ملی، گفت وگویی با «جواد فلاح» رییس اداره مطالعات سنجش و ریسک بورس کالای ایران انجام شده است.

وی که دارای دکترای... است، در بخشی از این گفت وگو به خبرنگار «پیام اقتصادی بورس کالا» می گوید: «بورس کالا در سال ۱۳۹۲ بیش از ۳۷ هزار میلیارد ریال برای شرکت های تولیدکننده محصولات پتروشیمی و فرآورده های نفتی تامین مالی کرده است که این رقم در سال ۱۳۹۳ به ۲۷ هزار میلیارد ریال رسیده است.»

❑ محصولات پتروشیمی در بورس کالا از چه جایگاهی برخوردار است؟

در سال ۱۳۹۳ بالغ بر ۲۴ میلیون تن انواع محصولات صنعتی و معدنی، محصولات پتروشیمی و فرآورده های نفتی و محصولات کشاورزی در تالارهای معاملاتی بورس کالای ایران به ارزشی افزون بر ۴۰۱ هزار میلیارد ریال مورد مبادله قرار گرفته است که از این مقدار سهم محصولات پتروشیمی و فرآورده های نفتی از نظر حجم و ارزش به ترتیب بیش از ۴۸ و ۵۰ درصد بوده است. علاوه بر این مقایسه آمارهای سال ۱۳۹۳ و ۱۳۹۲ نشان می دهد که سهم محصولات پتروشیمی و فرآورده های نفتی از معاملات بورس کالا افزایش یافته است.

❑ به طور کلی، بورس کالا چه مزایایی برای شرکت های تولیدکننده محصولات پتروشیمی و فرآورده های نفتی دارد؟

بورس کالا علاوه بر فراهم کردن زمینه لازم برای کشف قیمت شفاف و رقابتی برای شرکت های تولیدکننده، از زوایای مختلفی به تسهیل فرایند کسب و کار این شرکت ها و گسترش فعالیت های آنها کمک می کند. شرکت های تولیدکننده در صورت نیاز به تامین مالی کوتاه مدت، می توانند از مزایای قراردادهای سلف در این زمینه استفاده کنند.

علاوه بر این، بورس کالا با تضمین انجام معاملات نقش موثری در کاهش ناطلمینانی های مربوط به نکول خریداران برای تولیدکنندگان ایفا کرده است.

معمولاً در شرایط رکودی به علت کاهش حجم فعالیت های اقتصادی وقوع نکول از طرف خریداران کالا افزایش می یابد. این موضوع همواره به عنوان تهدیدی متوجه فعالیت شرکت های تولیدکننده است.

از طرف دیگر شرکت های تولیدکننده در صورت فروش محصولات خود در بورس کالا می توانند از تخفیف های مالیاتی موجود در این زمینه بهره مند شوند.

در حال حاضر طبق ماده ۶ قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی معادل ۱۰ درصد از مالیات بر درآمد حاصل از فروش کالاهایی که در بورس کالای ایران پذیرفته شده و به فروش می رسد، بخشیده شده و علاوه بر آن درآمدهای حاصل از

نقل و انتقال و درآمدهای حاصل از صدور و ابطال اوراق بهادار مبتنی بر کالا از پرداخت مالیات بر درآمد و مالیات بر ارزش افزوده در بورس کالا معاف است.

❑ بر این اساس، بورس کالا چه میزان برای شرکت ها تامین مالی کرده است؟

ب این حجم از تامین مالی در شرایطی که اقتصاد کشور همچنان با شرایط رکودی دست و پنجه نرم می کند و با در نظر گرفتن مشکلات تامین مالی از طریق شبکه بانکی بسیار حائز اهمیت است.

به عبارت دقیق تر، این نوع تامین مالی بر اساس نقدینگی موجود در بازار و بدون ایجاد شرایط تورمی شکل گرفته است. علاوه بر این باید توجه کرد که امکان انجام معاملات نسبه نیز از طریق سامانه های معاملاتی بورس کالا وجود دارد. بنابراین شرکت ها می توانند در صورت لزوم بخشی از محصولات خود را از این طریق به فروش برسانند. به عبارتی بهتر، معاملات بورس کالا از انعطاف لازم مطابق با شرایط اقتصادی کشور برخوردار است.

❑ در خصوص تضمین انجام معاملات بورس کالا چه کارهایی برای شرکت های تولیدکننده انجام شده است؟

توجه داشته باشید که مساله نکول در انجام معاملات یکی از مشکلاتی است که به علت ساختارهای اقتصادی موجود همواره دامنگیر فعالان اقتصادی بوده است.

نکول در معامله هزینه های انجام معاملات را برای فعالان اقتصادی افزایش می دهد. در نتیجه با ایجاد اختلال در فعالیت های اقتصادی به کاهش حجم این فعالیت ها کمک می کند. معمولاً در شرایط رکود اقتصادی، توانایی فعالان اقتصادی در عمل به تعهدات خود پایین آمده و در نتیجه، حجم نکول در اقتصاد افزایش می یابد. بهترین دلیل برای اثبات این موضوع، افزایش حجم مطالبات معوق شبکه بانکی در چند سال اخیر به علت نامناسب شدن وضعیت کسب و کارهای اقتصادی در کشور است.

در شرایطی که حجم مطالبات بانکی به طور قابل ملاحظه ای رشد کرده است، بورس کالا در سال گذشته توانست به استفاده از مکانیزم های بازدارنده و تضمینی خود بالغ بر ۱۰ میلیارد ریال بابت تاخیر مشتریان در عمل به تعهدات خود دریافت و به شرکت های تولیدکننده پرداخت کند. این رقم بیش از هر چیز دیگری دال بر صحت و سلامت معاملات در بورس در فضایی است که در آن بی اعتمادی در فضای کسب و کار به بالاترین حد خود رسیده است.

❑ یکی از نکاتی که به آن اشاره کردید، بهره گیری شرکت های تولیدکننده از تخفیف های مالیاتی است. در این زمینه چه آمارهایی موجود است؟ آیا اصولاً فعالیت و حضور در بورس کالا از منظر اصل هزینه و فایده اقتصادی برای این شرکت ها، عقلایی بوده است؟

قبل از هر چیز باید به این نکته توجه کرد که هدف اصلی مشوق های مالیاتی، تشویق تولیدکنندگان به توسعه کسب و کار تولیدی و همچنین گذار از ساختار سنتی و ناکارآمد کنونی بازارهای کشور به سمت بازارهای شفاف و رقابتی است. بنابراین تخفیف های مالیاتی که در بورس کالا ارائه می شود، نه فقط هدفمند بوده، بلکه از نظر کارایی عملیاتی در سطح بسیار بالایی قرار دارد.

هدف اصلی بورس کالا
فرآهم سازی شرایط مناسب
برای تعامل تولیدکنندگان
و خریداران واقعی بازار در
یک فضای نظام مند و شفاف
و در عین حال بدون ریسک
است. بر این اساس، فرآهم
شدن امکان معامله برای
خریداران خرد محصولات
پتروشیمی همواره یکی از
دغدغه های اساسی بورس کالا
بوده است که خوشبختانه
با توجه به تمهیداتی که
اندیشیده شده است

اساساً منافع حاصل از آن به طور کامل در راستای کمک به اقتصادی ملی قرار خواهد گرفت. بر این اساس، در سال ۱۳۹۳ شرکت های تولیدکننده از معافیت مالیاتی ۲۶۰ میلیارد تومانی بهره مند شدند. مقایسه این رقم با کارمزد ۱۵ میلیارد تومانی که این شرکت ها به بورس کالا پرداخته اند، به خوبی نشان می دهد که حضور آنها در بورس کالا از نظر منطبق سود و زیان اقتصادی، کاملاً به صرفه بوده است.

اگر به این رقم ارزش ریالی سایر مزایایی که بورس کالا برای این شرکت ها فراهم کرده است را اضافه کنیم، به راحتی می توان مشاهده کرد که فعالیت در بورس کالا از هر نظر به نفع آنها بوده است.

❑ بورس کالا برای روان شدن هر چه بیشتر معاملات بورس کالا چه اقداماتی انجام داده است؟

هدف اصلی بورس کالا فراهم سازی شرایط مناسب برای تعامل تولیدکنندگان و خریداران واقعی بازار در یک فضای نظام مند و شفاف و در عین حال بدون ریسک است.

بر این اساس، فراهم شدن امکان معامله برای خریداران خرد محصولات پتروشیمی همواره یکی از دغدغه های اساسی بورس کالا بوده است که خوشبختانه با توجه به تمهیداتی که اندیشیده شده است، در حال حاضر، این امکان برای بسیاری از خریداران فراهم شده است.

این موضوع به افزایش حجم تقاضا در بورس کالا کمک کرده و در نتیجه، انگیزه شرکت های تولیدکننده برای عرضه محصولات خود را نیز افزایش خواهد داد. علاوه بر این بورس کالا در سال گذشته با توجه به تعاملات سازنده ای که با نهادهای تصمیم ساز در حوزه کالایی کشور از یک طرف و تولیدکنندگان محصولات پتروشیمی از طرف دیگر داشت، نقش مهمی در تغییر نحوه محاسبه قیمت پایه محصولات از ارز مبادله ای به ارز آزاد به عنوان یکی از موانع اصلی بازار و زمینه ساز ایجاد رانت برای برخی از واسطه گران ایفا کرد.]

قیمت محصولات پتروشیمی چگونه مرجع می‌شود؟

دلیلی برای اعتماد به یک صنعت

مرجعیت از سه منظر

بورس‌های کالایی با راهاندازی قراردادهای آتی برای برندهای مزبور نفت خام از سه منظر به مرجع قیمتی شدن آنها کمک کرده‌اند. نخست آنکه قراردادهای آتی به عنوان ابزاری برای مدیریت ریسک نوسانات قیمت از جذابیت بالایی برای فعالان بازار برخوردارند و این موضوع به ترویج و گسترش هرچه بیشتر دامنه قیمت‌هایی که از بازار فیزیکی مشتق شده، کمک بسیار شایانی می‌کند. دوم و مهم‌تر از همه آنکه بورس‌های کالایی با فراهم کردن یک بستر مناسب برای کشف قیمت شفاف و رقابتی، این اطمینان‌خاطر را به فعالان بازار می‌دهند که قیمت‌های کشف شده نه تنها انعکاس دقیقی از واقعیت‌های بازار است، بلکه واقعیت‌های مزبور در کوتاه‌ترین زمان ممکن در قیمت‌ها لحاظ خواهد شد. به عبارتی بهتر، بورس‌های کالایی کارایی، دقت و سرعت انتقال اطلاعات بازار که در قیمت‌ها انعکاس می‌یابند را دوچندان کرده‌اند. سوم، بورس‌های کالایی علاوه بر موارد گفته شده با انتشار اطلاعات مربوط به عوامل بنیادین بازار و توزیع آن در سطح بسیار وسیعی نابرابری‌های اطلاعاتی موجود در بازار را به نحو قابل ملاحظه‌ای کاهش می‌دهند.

قیمت مرجع نماد اعتماد به بازار

باید توجه کرد هر قرارداد آتی را نمی‌توان مرجع قیمت نامید و در عمل تعداد محدودی از این قراردادها از کارکرد مزبور برخوردار خواهند بود. به طور کلی، قراردادهای آتی یک محصول خاص، معمولاً زمانی به عنوان مرجع قیمتی محسوب می‌شوند که از بالاترین حجم معاملات و درجه نقدشوندگی در بین قراردادهای رقیب برخوردار باشد. بالا بودن حجم معاملات و درجه نقدشوندگی به مفهوم شفافیت بیشتر در قیمت‌ها است و در نتیجه، این موضوع تاثیر مثبتی بر اعتماد سرمایه‌گذاران به قیمت‌های کشف شده به عنوان نمادی از واقعیت‌های بازار دارد. در نهایت ذکر این نکته لازم است که موفقیت قراردادهای آتی به طور کلی منوط به وجود یک بازار نقدی قوی است بنابراین متناسب با تغییر و تحولات بازار نقدی، کارکردهای قراردادهای آتی نیز دستخوش تغییرات خواهد شد.

کارایی بازار و مرجعیت قیمت‌ها

قراردادهای آتی نفت خام وست‌تگزاس اینترمیدیت در سال ۱۹۸۳ میلادی و به دنبال مقررات‌زدایی از صنعت نفت آمریکا توسط بورس کالای نیویورک که اکنون زیرمجموعه گروه بورس شیکاگو محسوب

می‌شود، عرضه شد. این قرارداد از نظر معامله‌گران همواره به عنوان مهم‌ترین مرجع قیمت نفت خام در جهان و در عین حال دقیق‌ترین معیار شرایط جهانی این صنعت مطرح بوده است زیرا آمریکا، خود بزرگ‌ترین مصرف‌کننده و واردکننده است.

البته مهم‌ترین رقیب این قرارداد، یعنی قرارداد آتی نفت خام برنت که از سوی بورس بین‌المللی ICE ارائه می‌شود، به تازگی جایگاه برترین مرجع قیمت نفت خام در جهان را از آن خود کرده است.

افزایش تولید نفت خام آمریکا در چند سال اخیر و همزمان با آن ممنوع بودن صادرات نفت خام این کشور که به انبار شدن بخشی از نفت خام این کشور منجر شده است، کارایی اطلاعاتی نفت خام وست‌تگزاس اینترمیدیت به عنوان معیاری از شرایط جهانی نفت را کاهش داده و در حال حاضر نفت برنت به قیمت مرجع اول در جهان تبدیل شده است.

راهبردی برای تخصیص بهینه

بورس نیویورک علاوه بر نفت خام در بسیاری از محصولات دیگر نظیر گاز طبیعی، نفت سوخت و بنزین نیز از موقعیت مرجع قیمتی برخوردار است. به همین ترتیب، بورس ICE نیز در محصولاتی همچون گازوئیل

و البته نرخ بهره بین‌بانکی لندن از مراجع قیمتی مهم در جهان به شمار می‌آید. همان‌طور که اشاره شد اهمیت موضوع مرجع قیمتی شدن در آن است که فعالان بخش واقعی و مالی اقتصاد تصمیمات تجاری و سرمایه‌گذاری خود را بر اساس آن قیمت اتخاذ می‌کنند.

قاعدتا هر چقدر که قیمت مرجع اطلاعات دقیق‌تری از بازار کالای مورد نظر به فعالان بازار انتقال دهد، نه تنها تخصیص منابع بهینه‌تر خواهد بود بلکه مهم‌تر از همه آنکه در این شرایط وضعیت عرضه و تقاضای کشور مرجع نقش بسیار پررنگی در تعیین قیمت این کالا در بازارهای جهانی خواهد داشت.

به عبارتی بهتر، کشور مرجع به جای آنکه پذیرنده قیمت باشد به تعیین‌کننده قیمت در بازار تبدیل خواهد شد و در نتیجه قیمت‌های کشف شده، نمایانگر وضعیت عوامل بنیادین عرضه و تقاضای کشور مربوطه خواهد بود.

در حال حاضر ساختار بازارهای جهانی به گونه‌ای است که حتی قیمت آن دسته از کالاهایی که کشورهای در حال توسعه در تولید آن از مزیت نسبی برخوردارند، نیز در بازارهای آمریکا و اروپا تعیین می‌شود بنابراین امکان مرجع قیمتی شدن برای کشورهای در حال توسعه، به

رغم مزایای زیادی که این موضوع می‌تواند برای آنها داشته باشد، به دلیل نبود مکانیسم‌های مناسب و موثر برای کشف قیمت، بسیار سخت و مشکل است.

بورس‌های کالایی و قیمت‌های مرجع

خوشبختانه عملکرد بورس‌های کالایی در کشورهای توسعه‌یافته و مهم‌تر از آن در کشورهای در حال توسعه نشان می‌دهد که این نهادها از پتانسیل بالایی برای فراهم کردن شرایط لازم جهت تحقق این مهم برخوردار هستند. به طور مثال مطالعات آنکتاد نشان می‌دهد بورس کالای مالزی موقعیت این کشور در بازارهای جهانی روغن خرما را از بازیگر قیمت‌پذیر به بازیگر قیمت‌گذار ارتقا داده و این موضوع نقش مهمی در گسترش بازار صادرات صنعت روغن خرماي این کشور داشته است.

بورس کالای برزیل نیز تاثیر مثبتی بر موقعیت برزیل در بازار قهوه داشته است. بورس کالای هند توانایی قیمت‌گذاری این کشور در بازارهای جهانی برخی از محصولات کشاورزی که هند در تولید آن مزیت نسبی دارد را بهبود بخشیده است.

در سال ۲۰۰۷ بورس کالای دوبی نیز با راهاندازی قرارداد آتی نفت خام عمان تلاش کرد که معیار مناسبی برای قیمت‌گذاری نفت خام در منطقه خلیج فارس و صادرات آن به مناطق آسیای جنوب شرقی ایجاد کند. مثال‌های مذکور نشان می‌دهد بورس‌های کالایی از توانایی لازم جهت انتقال وظیفه بسیار مهم کشف قیمت به کشورهای در حال توسعه برخوردار هستند.

تقویت اعتماد

به قیمت محصولات پتروشیمی

با توجه به مزیتی که ایران در تولید برخی از محصولات پتروشیمی، شیمیایی و فرآورده‌های نفتی برخوردار است و با ملاحظه تجربیاتی که در سطح جهانی به دست آمده است، بورس کالای ایران می‌تواند بستر مناسبی برای ارتقای جایگاه ایران در بازار این کالاها و تقویت موقعیت قیمت‌گذاری آن فراهم آورد.

کشف قیمت شفاف و منصفانه در بورس کالای ایران به عنوان یک محیط نظام‌مند و قابل پایش می‌تواند با جلب اعتماد بازیگران منطقه‌ای و جهانی محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی، وظیفه کشف قیمت برخی از این محصولات را به ایران منتقل کند.

در این حالت نه تنها قیمت‌های کشف شده می‌تواند به عنوان معیاری مورد استفاده فعالان بازارهای بین‌المللی قرار گیرد، بلکه تاثیرات منفی نوسانات بین‌المللی بر بازار داخلی تا حدی قابل مدیریت خواهد بود. درج قیمت قیر مورد مبادله در بورس کالای ایران در موسسه بین‌المللی آرگوس می‌تواند نقطه شروع مناسبی برای این موضوع قلمداد شود.

لازمه این موضوع گسترش فعالیت رینگ صادراتی و فراهم شدن مشارکت بیش از پیش خریداران خارجی این رینگ جهت تبدیل آن به یک رینگ بین‌المللی است. [

شیمای فرامرزبان

کارشناس توسعه بازار فیزیکی

چشم‌انداز کشاورزی

در پرونده سوم می‌خوانید:

« رویکردی برای اصلاح نظام قیمت‌گذاری
سه محصول راهبردی برای اصلاح نظام قیمت‌گذاری

چشم‌انداز بازار کشاورزی

در گفت‌وگو با معاونت توسعه بازار و مطالعات اقتصادی بورس کالا

قیمت تضمینی؛ کلید کارآیی بازار

بورس کالای ایران با عمر حدود یک دهه‌ای توانسته است در اقتصاد ملی ایران نقش شاخصی را به نمایش بگذارد. عرضه و معامله انواع کالاهای صنعتی، معدنی، نفتی، پتروشیمی و کشاورزی در سه بازار فیزیکی، مشتقه و فرعی نشان از گسترش این بورس در لایه‌های مختلف اقتصادی کشور دارد. بورس کالا طی سال‌های اخیر تلاش خود را برای خدمت‌رسانی به اقتصاد ملی دوچندان کرده است و برنامه استراتژیکی را نیز تدوین کرده که توسعه بازار خود را براساس این برنامه‌ها پیش می‌برد. حرکت‌های توسعه‌ای بورس کالای ایران نه تنها در تنوع بخشی به بازارها و کالاهای محدود نمی‌شود بلکه توانسته است تنوع در ابزارهای مالی را نیز پیش ببرد.

«علی پناهی» معاونت توسعه بازار و مطالعات اقتصادی بورس کالای ایران در این شماره دوماهنامه «پیام اقتصادی بورس کالا» از برنامه‌های توسعه‌ای این بورس با خبرنگار ما گفت‌وگو کرده است که شما را به خواندن آن دعوت می‌کنیم.

بورس کالای ایران برای توسعه فعالیت‌های خود در سال ۱۳۹۳ چه اقداماتی را در دستور کار داشت؟

سال ۱۳۹۳، دومین سال اجرای برنامه‌های بورس کالای ایران در قالب برنامه استراتژیک بوده است. چارچوب کلی این برنامه، مجموعه اقدامات توسعه‌ای است که در آن، تکمیل زنجیره ارزش، تامین مالی و ایجاد ابزارهای مالی پوشش ریسک به طور همزمان دنبال می‌شود. اجرای برنامه مزبور در یک فضای اقتصادی و نهادی معین، شکل اجرایی به خود می‌گیرد.

منظور تان از فضای اقتصادی و نهادی معین به طور مشخص چیست؟

محیط نهادی که اقتصاد ایران طی سال ۹۳ در آن به سر می‌برد، از شرایط اقتصادی و سیاسی داخلی و بین‌الملل تاثیر می‌پذیرفت. به بیان ساده‌تر، مجموعه عوامل محیطی، فرهنگی و سازمانی که می‌تواند یک برنامه کلان راهبردی و عملیاتی را در یک فضای کسب و کار پر متغیر تحت تاثیر قرار دهد.

به صورت مشخص از بعد سیاست‌گذاری؛ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، سیاست خروج از رکود، قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور از جمله سیاست‌های مهمی بودند که در دستور کار دولتمردان قرار داشتند. در کنار آن قانون برنامه پنجم توسعه و قوانین موضوعه مرتبط با بازار سرمایه نیز در شکل‌گیری این محیط تاثیرگذار بود. علاوه بر موارد مزبور، شرایط بین‌المللی نیز بر اقتصاد ایران تاثیرگذار بود، بنابراین تاثیر همه این عوامل را می‌توان در سمت و سوی حرکت بورس کالا مورد توجه قرار داد.

قانون حمایت از تولید و تامین مالی در سال ۱۳۹۳ در دستور کار دولت بود. در واقع، رشد اقتصادی نامناسب در سال‌های اخیر و وجود معضلات فراوان اقتصادی

در تامین مالی بنگاه‌های اقتصادی باعث شد که توجه و حمایت از تولید از جمله دستورکارهای مهم اقتصادی دولت باشد. قانون حمایت از تولید در محورهایی همچون تهاثر بدهی‌های دولت و بخش خصوصی و افزایش سرمایه بانک‌ها و تقویت جایگاه بورس در تامین مالی بنگاه‌ها ساماندهی شد.

در کنار این مساله، تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی نیز از جمله دستورکارهای دولت قرار گرفته است که در نهادهای متفاوت از جمله شورای اقتصاد پیگیری می‌شود.

با توضیحات شما به نظر می‌رسد که فعالیت‌های بورس کالای ایران با سیاست‌گذاری‌های کلان کشور ارتباط تنگاتنگی دارد.

بله همین طور است. در مجموعه سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و حمایت از تولید رقابتی و تامین مالی، مأموریت‌های متنوعی برای بخش مالی کشور در نظر گرفته شده است. بورس کالای ایران به عنوان یکی از نهادهای مهم بازار سرمایه در این میان نقش‌های متنوعی برعهده گرفته است.

به عنوان مثال بورس کالای ایران چه نقشی در تامین مالی داشته است؟

تامین مالی تولیدکنندگان یکی از محورهایی است که بورس کالا در سال ۱۳۹۳ در آن نقش مناسبی داشته است؛ به عنوان مثال، در این سال بیش از ۱۶۸ هزار میلیارد ریال تامین مالی از طریق قراردادهای سلف و ۸۳۴ میلیارد ریال از طریق قراردادهای سلف موازی استاندارد در بورس کالا به ثبت رسیده است. این ارتباط فقط به بحث تامین مالی محدود نمی‌شود. از جمله نکات محوری دیگری که در اقتصاد ایران مهم است و همواره مدنظر بورس کالای ایران بوده است، مساله رقابت‌پذیری در اقتصاد و افزایش شفافیت در بازار است که هم در سیاست‌های

اقتصاد مقاومتی و هم در قانون حمایت از تولید رقابت پذیر و تامین مالی، به آن توجه زیادی شده است.

به طور کلی یکی از ماموریت‌های اصلی بورس کالای ایران تلاش مداوم برای شکل‌گیری بازار اقتصادی با قیمتی منصفانه برای کالاهاست. این ماموریت که یکی از فلسفه‌های وجودی بورس کالای ایران نیز هست، باعث می‌شود که به صورت تدریجی ظرفیت رقابت‌پذیری در اقتصاد ایران افزایش یابد. وجود نهادهای مشابه بورس کالای ایران به تدریج ظرفیت‌های مشابهی در اقتصاد ایران فراهم می‌کنند که ظرفیت رقابت‌پذیری در اقتصاد ایران را افزایش دهند. طبیعی است که همان‌قدر که شکل‌گیری نهادهای اقتصادی ایجادکننده رقابت در اقتصاد مهم است، به همان میزان و شاید هم بیشتر تداوم فعالیت‌های این نهادهاست که اهمیت دارد. شکل‌گیری و تداوم این نهادها منجر به افزایش رفاه اجتماعی کل جامعه می‌شود، با این حال کسانی که از شرایط غیر رقابتی منتفع می‌شوند تلاش مداوم دارند که این نهادها شکل بگیرند یا در حد امکان اثربخشی آنها کاهش یابد. اجماع نظری در حاکمیت برای تداوم رقابت‌پذیری و تداوم فعالیت‌های نهادهای رقابت‌پذیر در این میان بسیار حیاتی است.

علاوه بر این، در قانون برنامه پنجم توسعه بر رونق بخش‌های اقتصادی تاکید فراوان شده است. بخش کشاورزی از جمله بخش‌های مهم اقتصاد ایران که تقریباً یک چهارم از اشتغال ایران را پوشش می‌دهد و از جمله بخش‌هایی است که در این قانون مورد توجه واقع شده است. بورس کالای ایران نیز تلاش داشته است که در این مورد نیز به شکل شایسته ورود

کند و موجب رشد و تعالی بهره‌وری و بازرگانی بخش کشاورزی کشور شود.

اگر ممکن است، اقدامات عملی در حوزه‌های مختلف را کمی بیشتر توضیح دهید؟

اگر بخواهیم از اقدامات توسعه‌ای بنیادی صحبت کنیم، شاید کلیدی‌ترین بحث مربوط به توسعه و گسترش جغرافیایی باشد. این رویکرد، دسترسی و نظارت را بیشتر، بهتر و به صورت لحظه‌ای فراهم می‌کند؛ در این راستا، علاوه بر ایجاد تالار منطقه‌ای شهر مشهد، انزلی و تبریز، امکان معاملات برخط قرارداد آتی نیز فراهم شده است. توسعه تالارهای منطقه‌ای و شکل‌گیری معاملات برخط قراردادهای آتی در حقیقت بعد جغرافیا و فاصله را از بین می‌برد و در نتیجه امکان دسترسی متقاضیان و عرضه‌کنندگان کالا را به بازارهای کالایی نقاط مختلف کشور فراهم می‌کند.

راه‌اندازی معاملات برخط قراردادهای آتی توانسته است در کمتر از دو ماه ۸ درصد از کل معاملات آتی را به خود اختصاص دهد. این عدد از آن رو حائز اهمیت است که باتوجه به اینکه در چشم‌انداز برنامه استراتژیک بورس کالای ایران، اولویت اساسی با قراردادهای مشتقه است، نشان از حرکت‌های موفق توسعه‌ای این بورس دارد.

به اولویت راهبردی شرکت اشاره کردید، حوزه مشتقه چه جایگاهی در آینده بازار دارد؟

از جمله قراردادهایی که برای پوشش ریسک فعالان در بازار آماده راه‌اندازی شده است، قراردادهای آتی

کنجاله، سویا و ذرت و همچنین زعفران است. انجام مطالعات کارشناسی و تدوین قراردادهای مربوطه آنها با مشارکت فعالان و دستگاه‌های سیاست‌گذار مرتبط آماده شده است و به زودی راه‌اندازی خواهد شد. این رویدادها، تحقق بخش مهمی از یک برنامه راهبردی است.

در حوزه معاملات فیزیکی چه رخدادهای مهمی در بازار در سال گذشته روی داده است؟

مطالعات اقتصادی نشان می‌دهند که سیاست‌های مشوق رشد و تولید، از جمله سیاست‌هایی هستند که نهادهای سیاست‌گذاری می‌توانند از طریق آنها، زمینه مساعدی برای فعالیت بخش تولیدی کشور فراهم کنند. در بورس کالای ایران، از سیاست‌های متنوعی در این باره استفاده می‌شود. سیاست‌های معافیت مالیاتی از جمله این سیاست‌ها است. شرکت‌هایی که از طریق بورس کالای ایران فعالیت کنند، ضمن اینکه به شفافیت و رقابت‌پذیری اقتصاد کمک می‌کنند، می‌توانند از سیاست معافیت مالیاتی نیز برخوردار شوند. اگر از شعبه‌های تالار صنعتی و معدنی موضوع را شروع کنیم باید روی چند نکته اصلی تاکید کرد، اولین نکته راه‌اندازی معاملات سلف استاندارد موازی سنگ‌آهن است که به عنوان اولین تجربه، از موفقیت چشم‌گیری برخوردار بوده است. علاوه بر آن، بحث راه‌اندازی معاملات قراضه فولادی به دلیل نقشی که در زنجیره ارزش محصولات فولادی دارد نیز مورد بررسی قرار گرفته است. بحث بعدی در این حوزه، پیگیری معامله مجدد سیمان در بورس کالای ایران است که طی جلسات متعددی که با وزارت صنعت، معدن و تجارت، سازمان بازرسی کل کشور و انجمن کارفرمایان و تولیدکنندگان سیمان داشتیم، امیدواریم به زودی عملیاتی شود. کاهش تناژ معاملات پایه، برای ورود مشتریان خرد به دلیل وضعیت خاص بازار از دیگر اقدامات اساسی برای توسعه فیزیکی بوده است.

یکی از اقدامات کلیدی که بورس کالا، زمان زیادی صرف آن کرده است، توسعه معاملات بخش کشاورزی و اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی است. در این خصوص چه کارهایی صورت گرفته است؟

همه ما می‌دانیم که بخش کشاورزی از جهت تامین امنیت غذایی جامعه و اشتغال‌زایی بالا، به ویژه در مناطق روستایی، اهمیت بسیاری دارد و فعالیت‌های این بخش همواره دغدغه سیاست‌گذاران بوده است. بورس کالای ایران نیز با توجه به این موضوع، تسهیل معاملات بخش کشاورزی و نیز بهبود رویه‌های بازرگانی این بخش را در دستور کار خود قرار داده است تا با سوق دادن ذی‌نفعان از بازاری سنتی و ناکارآمد به سمت بازاری مدرن، قانونمند و شفاف

جهت کشف نرخ‌های منصفانه، آنها را از مزایای این بازار کالایی بهره‌مند سازد.

بخش کشاورزی از جمله بخش‌هایی است که از نبود ثبات در سیاست‌گذاری‌ها طی سالیان سال، آسیب دیده است و حالا در برنامه‌های توسعه تلاش می‌شود که این بی‌ثباتی‌ها تا حد امکان مدیریت شده و کاهش یابند. سیاست «قیمت تضمینی»، از جمله سیاست‌هایی است که ضمن پوشش نوسانات تولید در مقایسه با سیاست‌های رقیب از جمله سیاست خرید تضمینی به عدالت نزدیک‌تر است.

اجرای این سیاست مستلزم تعاملات گسترده با وزارت جهاد کشاورزی است؛ چه تعاملاتی میان بورس کالا و این وزارتخانه در این باره صورت گرفته است؟

یکی از قوانین موجود که می‌توان گفت پیوندی میان بورس کالای ایران و وزارت جهاد کشاورزی برقرار می‌کند، همین قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی و بالاخص ماده ۳۳ آن است. بر این اساس، دولت موظف به جایگزینی سیاست قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی است و وزارت جهاد کشاورزی مکلف به تعیین محصولات مشمول این سیاست و اعلام به موقع قیمت تضمینی آن و نیز تخصیص اعتبار مورد نیاز برای اجرای این سیاست است. پس از تصویب آیین‌نامه ماده ۳۳ در نیمه دوم سال ۱۳۹۱، تلاش بر این بوده است تا با افزایش تعاملات، مقدمات عملیاتی شدن این موضوع فراهم شود. بنابراین از همان زمان، جلسات کارشناسی مشترک آغاز شد و نتیجه آن تدوین دستورالعمل اجرایی ماده ۳۳ و ابلاغ آن از سوی وزیر محترم جهاد کشاورزی در آبان ماه سال ۱۳۹۲ بوده است. پس از آن، با جلسات مشترک با کارشناسان معاونت امور زراعی، معاونت برنامه‌ریزی و اقتصادی و سایر معاونت‌های وزارت جهاد کشاورزی، برخی محصولات به صورت پایلوت در برخی استان‌های منتخب جهت اجرای آزمایشی سیاست قیمت تضمینی انتخاب شدند و حتی در مورد دانه‌های روغنی در استان گلستان در قالب یک محموله، این فرآیند با موفقیت انجام شد؛ اما به دلیل عدم تخصیص اعتبار برای پرداخت مابه‌التفاوت قیمت تضمینی و قیمت کشف شده در تابلوی بورس کالا از سوی معاونت برنامه‌ریزی ریاست جمهوری، اجرای آن به تعویق افتاد تا اینکه

بورس کالای ایران اقدام به انعقاد تفاهم‌نامه‌ای با سازمان مرکزی تعاون روستایی در سال ۱۳۹۳ کرده است که در آن تعهداتی برای طرفین دیده شده است. بر این اساس، سازمان مرکزی تعاون روستایی متعهد شده است تا علاوه بر معرفی انبارهای حائز شرایط اعلامی بورس کالای ایران جهت پذیرش در بورس، به عرضه مستمر محصولات خود از طریق این انبارها اقدام کند که تا کنون انجام این امر نتایج بسیار خوبی را در پی داشته است و محصولات ذرت‌دانه‌ای، نخود و برنج تولید داخلی در بورس کالای ایران معاملات خوبی داشته‌اند

با پیگیری‌های مشترک و طرح مساله در کمیسیون اقتصادی دولت و در نهایت هیات دولت، مصوبه‌ای با مضمون اجرای سیاست قیمت تضمینی در مورد دو محصول جو و ذرت دانه‌ای به ترتیب در استان‌های کرمانشاه و خوزستان ابلاغ شد.

این مصوبه شروعی برای اجرای آزمایشی این سیاست و استخراج رویه‌های بهینه برای اقدامات بعدی در سال‌های آینده خواهد بود تا علاوه بر کاهش بار مالی دولت ناشی از فرآیند خرید تضمینی، به بازاری‌رسانی بهتر محصولات کشاورزی و نیز ارتقای استانداردهای این حوزه و افزایش رقابت‌پذیری در سطح منطقه‌ای کمک کند.

آیا سایر سازمان‌ها در این فرآیند نقش داشته‌اند؟

سازمان مرکزی تعاون روستایی کشور با دارا بودن شبکه مویرگی تعاونی‌ها در سراسر کشور، پتانسیل خوبی برای اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی در این زمینه دارد. به علاوه وجود انبارهای این تعاونی‌ها به ویژه در دورترین مناطق روستایی کشور، مسیر اجرای ماده ۳۳ را هموارتر خواهد کرد؛ چرا که در اجرای این موضوع، بورس کالای ایران اقدام به پذیرش انبارهای حائز شرایط استاندارد مورد نظر خود می‌کند تا با ورود محصولات به این انبارها و صدور گواهی سپرده کالایی، امکان معاملات آن در بورس کالا فراهم شود. کارکرد دیگر این سازمان‌های دولتی، حضور به عنوان بازارساز در بورس کالای ایران در فصل

برداشت محصولات مشمول قیمت تضمینی است تا بتوانند نوسانات قیمتی محصولات را پوشش داده و مانع برخی تبانی‌های احتمالی در بازار شوند. سایر شرکت‌ها همچون شرکت بازرگانی دولتی و شرکت پشتیبانی امور دام کشور نیز می‌توانند با پذیرش همین نقش در بازار، علاوه بر تامین ذخایر استراتژیک خود، به بهبود شرایط بازار کمک کنند.

بنابراین در این زمینه بورس کالای ایران اقدام به انعقاد تفاهم‌نامه‌ای با سازمان مرکزی تعاون روستایی در سال ۱۳۹۳ کرده است که در آن تعهداتی برای طرفین دیده شده است.

بر این اساس، سازمان مرکزی تعاون روستایی متعهد شده است تا علاوه بر معرفی انبارهای حائز شرایط اعلامی بورس کالای ایران جهت پذیرش در بورس، اقدام به عرضه مستمر محصولات خود از طریق این انبارها کند که تا کنون انجام این امر نتایج بسیار خوبی را در پی داشته است و محصولات ذرت‌دانه‌ای، نخود و برنج تولید داخلی در بورس کالای ایران معاملات خوبی داشته‌اند.

علاوه بر این، شرکت پشتیبانی امور دام کشور نیز با استفاده از بازار رقابتی بورس کالای ایران توانست بیش از پنج هزار تن از ذخایر مرغ منجمد خود را به فروش برساند. به این ترتیب، می‌توان امیدوار بود که با فرهنگ‌سازی در این حوزه و شناخت متولیان بازار از مزایای بورس کالای ایران، بخش کشاورزی نیز از این بازار بهره‌مند شود.

اینکه همیشه ذی‌نفعان از منظر خودشان به مساله نگاه می‌کنند، یک امر کاملاً طبیعی است. در حوزه تسهیل فرآیندهای معاملاتی و رویه‌های حضور ذی‌نفعان حوزه کشاورزی در بورس کالای ایران، چه اقداماتی صورت گرفته است؟

تمام اقدامات فوق برای افزایش مشارکت و حضور ذی‌نفعان بوده است، اما بیان یک مورد خالی از لطف نیست. از آنجا که بورس کالا بستری فراهم ساخته تا همواره تضمینی برای ایفای تعهدات طرفین معاملات وجود داشته باشد، طرفین معامله باید تضامینی برای تعهدات خود نزد اتاق پایابای بورس تودیع کنند که این امر ممکن است برای برخی عرضه‌کنندگان و احتمالاً خریداران، اندکی مشکلات ایجاد کند.

در راستای تسهیل این امر، بورس کالای

گفت‌و گو

ایران اقدام به انعقاد تفاهم‌نامه با صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری تعاون کرده است تا این صندوق با شناسایی شرکت‌های تعاونی و اعتبارسنجی آنها، تضمین معاملات و تعهدات آنها در بورس کالای ایران را با شرایطی سهل‌گیرانه‌تر از نظام بانکی، انجام دهد. از دیگر اقدامات این حوزه، راه‌اندازی نظام پذیرش انبار و معاملات گواهی سپرده کالایی است که نه تنها در بخش کشاورزی، بلکه در سایر گروه‌های کالایی نیز راهگشا خواهد بود.

به این ترتیب، با ورود کالاها به انبارهای مورد پذیرش بورس و صدور گواهی سپرده کالایی، فرآیند معاملات ساده‌تر شده و نیازی به تودیع تضامین نیست؛ چراکه پشتوانه گواهی‌های سپرده کالایی عرضه شده در بورس کالای ایران، کالا‌های موجود در انبار‌های مورد پذیرش هستند. در این راستا، بورس کالای ایران طی جلسات مشترک با شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه، اقدام به تدوین دستورالعمل پذیرش انبار، صدور، معامله و تسویه گواهی سپرده کالایی کرده است که برای تصویب به سازمان بورس و اوراق بهادار ارسال شده است. همچنین تفاهم با برخی بانک‌ها در مورد توثیق این گواهی‌های سپرده کالایی در بانک‌ها و استفاده از تسهیلات کوتاه‌مدت در قبال آنها، از دیگر برنامه‌های بورس کالای ایران است.

در حوزه محصولات وارداتی کشاورزی نیز با دفاتر مربوطه در گمرک جمهوری اسلامی‌ایران از جمله مرکز واردات گمرک تعاملاتی صورت گرفته است، اما همواره موانعی وجود دارد که با مرتفع شدن آنها، امکان معاملات این محصولات نیز در بورس کالای ایران فراهم خواهد شد.

علاوه بر آن بورس کالای ایران با حضور در جلسات کارگروه تنظیم بازار، همواره درصدد معرفی و شناساندن مزایای این بازار کالایی برای سیاست‌گذاران بوده است تا بتوان برخی مشکلات بازار را از این طریق مرتفع کرد.

❑ در حوزه پتروشیمی در سال گذشته چه فعالیت‌هایی انجام گرفته است؟

در سال ۱۳۹۳ بورس کالای ایران در حوزه محصولات پتروشیمی، موفق‌تر از سایر گروه‌ها عمل کرده و معاملات آن نسبت به سال ۱۳۹۲ با رشد حجم و ارزش همراه بودند. یکی از رویدادهای مهم این حوزه، تغییر نرخ ارز مبنای محاسبه قیمت پایه محصولات پتروشیمی از ارز مبادلاتی به ارز بازار آزاد بود. این امر سبب شد تا در مورد برخی گروه‌های کالایی حتی تقاضاهای کاذب که در فرآیند معاملاتی به افزایش قیمت‌ها دامن می‌زد، از بین رفته و روند قیمت متعادل‌تر شود. به این ترتیب محصولاتی از

بورس کالای ایران اقدام به انعقاد تفاهم‌نامه‌ای با سازمان مرکزی تعاون روستایی در سال ۱۳۹۳ کرده که در آن تعهداتی برای طرفین دیده شده است. بر این اساس، سازمان مرکزی تعاون روستایی متعهد شده است تا علاوه بر معرفی انبارهای حائز شرایط اعلامی بورس کالای ایران جهت پذیرش در بورس، اقدام به عرضه مستمر محصولات خود از طریق این انبارها کند که تا کنون انجام این امر نتایج بسیار خوبی را در پی داشته است و محصولات ذرت‌دانه‌ای، نخود و برنج تولید داخلی در بورس کالای ایران معاملات خوبی داشته‌اند	
--	--------------------------

جمله پلی‌پروپیلن‌ها (PP) که اغلب با رقابت و افزایش قیمت همراه بودند، با قیمت‌های پایه مورد معامله قرار گرفتند. پذیرش محصولات دو شرکت پالایش گازی ایلام و خانگیران و نیز پذیرش عایق رطوبتی در تالار پتروشیمی از دیگر اقدامات در این حوزه بود که عمدتا در تالار صادراتی عرضه می‌شوند. لازم به ذکر است، در مجموع دو کالا در گروه اصلی این محصولات و ۹ کالا در زیرگروه اصلی آن مورد پذیرش قرار گرفته‌اند.
❑ نحوه تعامل بورس کالای ایران با نهادهای مرتبط چگونه بوده است؟

توسعه یک کشور ضمن اینکه به ظرفیت‌های اقتصادی آن کشور وابسته است به سطح سرمایه اجتماعی کشور نیز وابستگی شدیدی دارد. درصورتی که سرمایه اجتماعی کشور افت کند، امکان شکل‌گیری بازار تضعیف می‌شود، در نتیجه آن، هزینه‌های مبادله افزایش می‌یابد و تعامل بخش‌های اقتصادی ضمن اینکه دچار افت می‌شود، زمینه‌های افت اقتصادی را در بخش‌های متفاوت اقتصادی نیز فراهم می‌کند.

در این چارچوب، نهادهای مهم بازار، نقش قابل توجهی در این میان دارند. در واقع نهادهایی مانند بورس کالای ایران که به عنوان یک بازیگر مهم در بازار سرمایه ایفای نقش می‌کند، مسئولیت اجتماعی نیز در قبال کلیت جامعه دارد که در کنار فعالیت اقتصادی مورد توجه قرار می‌گیرد. در این زمینه بورس کالای ایران تعامل سازنده‌ای با وزارت جهاد کشاورزی و اتاق بازرگانی، صنعت و معدن و کشاورزی دارد.

اتفاق تعاون، سازمان تعاون روستایی و مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی و انجمن مدیران صنایع ایران در سال ۱۳۹۳ از جمله نهادهایی بوده‌اند که بورس کالا با آنها تعامل داشته است.

❑ فرهنگ‌سازی، اطلاع‌رسانی و انجام مطالعات پژوهشی از جمله نکات مهمی هستند که ظرفیت‌های بورس کالای ایران در اقتصاد ملی را افزایش می‌دهند در این

زمینه چه اقداماتی صورت گرفته است؟
همان طور که می‌دانید بورس کالای ایران یک شرکت دانش بنیان است و اساس فعالیت‌های بورس کالای ایران نیز مبتنی بر دانش و مطالعات نظری و تجربی است. در این حوزه سال‌های متعددی است که بورس کالای ایران به صورت مستمر و موثر در حال فعالیت است.

در حوزه اطلاع‌رسانی و آموزش کارگاه‌های آموزشی متعدد و جلسات توجیهی بسیاری هم در سطح برخی مدیران و کارشناسان وزارت جهاد کشاورزی و هم در سطح سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها، اتحادیه‌های تعاونی روستایی، سازمان مرکزی تعاون روستایی، کمیسیون کشاورزی اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی، کشاورزان پیشرو در استان‌های مختلف و… برگزار شده است تا بتوان بورس کالای ایران را به درستی معرفی کرد.

علاوه بر این، حضور در نمایشگاه‌هایی همچون دام و طیور و آبزیان، آرد و نان و صنایع و ماشین‌آلات وابسته، کشاورزی، صنایع غذایی و ماشین‌آلات وابسته و… از دیگر اقدامات بورس کالای ایران بوده است تا با برگزاری کارگاه‌های آموزشی متعدد اطلاع‌رسانی خوبی در این حوزه داشته باشد.

❑ بورس کالای ایران در سال‌های اخیر در حوزه بین‌المللی چه فعالیت‌هایی داشته است؟

تجربه بلندمدت رشد اقتصادی کشورها نشان می‌دهد که نوع نگرش کشورها در تعامل اقتصادی با کشورهای دیگر نقش مهمی ایفا می‌کند. کشورها در تعامل با دنیا در حالت کلی می‌توانند برونگرا باشند یا درونگرا. کشورهای برونگرا در تلاش هستند تا از مزیت‌های نسبی خود استفاده کنند. در حالی که کشورهای درونگرا به دنبال این هستند تا حد امکان در تولید محصولات خودکفا شوند.

تجربه نشان داده است که کشورهای برونگرا در بلندمدت موفق بوده‌اند.

در سیاست‌های اقتصاد مقاومتی نیز مساله برونگرا شدن اقتصاد مورد توجه واقع شده است. این تغییر دیدگاه در سیاست‌های دولت نیز دیده می‌شود که نمونه بارز آن سیاست خارجی کشور است. بورس کالای ایران در این چارچوب ظرفیت بسیار مناسبی برای کمک به افزایش ظرفیت برونگرایی اقتصاد ایران دارد.

به عنوان نمونه بورس کالای ایران از طریق تالار صادراتی خود در کیش مبلغ ۵٫۵ میلیون تن کالا به ارزش ۴۲ میلیارد و ۲۴۴ میلیون ریال معامله را به ثبت رسانده است.

همچنین در راستای افزایش تعامل با کشورهای

بخش کشاورزی از جهت تامین امنیت غذایی جامعه و اشتغال‌زایی بالا، به ویژه در مناطق روستایی، اهمیت بسیاری دارد و فعالیت‌های این بخش همواره دغدغه سیاستگذاران بوده است. بورس کالای ایران نیز با توجه به این موضوع، تسهیل معاملات بخش کشاورزی و نیز بهبود رویه‌های بازرگانی این بخش را در دستورکار خود قرار داده است تا با سوق دادن ذی‌نفعان از بازاری سنتی و ناکارآمد به سمت بازاری مدرن، قانونمند و شفاف جهت کشف نرخ‌های منصفانه، آنها را از مزایای این بازار کالایی بهره‌مند سازد	
---	--------------------------

گفت‌و گو

دیگر در سال ۱۳۹۳ سفرای کشورهای برخی از کشورهای اروپایی میهمان بورس کالای ایران بوده‌اند و بورس کالای ایران تلاش مداوم دارد که تعامل نهاد بازار سرمایه با کشورهای دیگر افزایش یابد. به صورت مشخص‌تر کشورهای عضو IEU در سال ۱۳۹۳ با ایران همکاری داشته‌اند و بورس کالای ایران با عضویت در اتحادیه الکترونیکی بین بورسی درصدد گسترش تعامل با بورس‌های کالایی کشورهای حاشیه دریای خزر و آسیای میانه است. بر این اساس، نشست‌های متعددی با بانک‌ها و گمرک برای تسهیل نقل و انتقال مالی و دستگاه‌های مرتبط از جمله سازمان تعاونی روستایی، منطقه آزاد انزلی و کارشناسان فنی اتحادیه نامبرده انجام و پایلوت برای صادرات و واردات آماده شده که به زودی مرحله اول آن راه‌اندازی خواهد شد.

❑ و سخن پایانی؟

به نظرم روند جاری نشان می‌دهد که دیپلماسی و سیاست خارجی ایران به صورت مداوم به دنبال کاهش هزینه‌های مبادله اقتصادی از طریق کاهش تحریم‌هاست. با ملاحظه اینکه در سال‌های اخیر برونگرایی اقتصاد از جمله مسایلی است که در سیاست‌گذاری‌های اقتصادی و دیپلماسی مورد توجه دولتمردان بوده است، امیدوارم که در این چارچوب در سال جاری سطح تعامل اقتصادی ایران با دنیا افزایش یابد.بورس کالای ایران ضمن اینکه به صورت درون‌زا از این ظرفیت برخوردار است که در افزایش ظرفیت برونگرایی اقتصاد ایران نقش قابل توجهی داشته باشد. بورس کالای ایران نیز این امر را از جمله دستورکارهای خود می‌داند و ملاقات‌هایی که با سفارتخانه کشورها و نهادهای مالی بین‌المللی و منطقه‌ای داشته، در این راستا بوده است.

براین اساس، تصور ما این است که نتایج اصل تلاش‌های بورس کالای ایران به محض ایجاد امکان نقل و انتقال مالی در نظام بین‌الملل به وضوح خود را نشان خواهد داد.

قیمت تضمینی

رویکردی برای اصلاح

نظام قیمت گذاری

محبوبه اسکندری

کارشناس مطالعات اقتصادی

براساس تجارب موجود در سایر کشورهای دنیا، مشکلات موجود در بخش عرضه، تقاضا و توزیع، نوسان شدید قیمت محصولات، فسادپذیری و حجیم بودن محصولات، فصلی بودن تولیدات و وجود برخی پدیده‌ها همچون پدیده تار عنکبوتی در این بخش، فعالان بخش کشاورزی را به سمتی هدایت کرد تا ابزارهای معاملاتی جدیدی را به کار گیرند که بتوانند مشکلات مزبور را تا حدی تعدیل و مرتفع کنند. افزون بر اینها، طبق تجربیات جهانی محل راه اندازی چنین ابزارهایی، بورس‌های کالایی هستند. این بورس‌ها با ایجاد نظام مالی پایدار، کاهش هزینه‌های معاملاتی، ساماندهی مناسب بازار و افزایش سرعت انتقال اطلاعات از بازار به تولیدکننده و مصرف‌کننده، بهبود مزیت‌های نسبی و ارتقای سطح کیفیت کالا تا رسیدن به استانداردهای بورس و پس از آن

بررسی تجربیات اقتصادهای نوظهور نشان می‌دهد که در این کشورها برای حمایت از بخش کشاورزی، بورس‌های کالایی نقش مهمی ایفا می‌کنند. بازار کارآمد برای محصولات کشاورزی، اصولاً از طریق بورس‌های کالا شکل می‌گیرد. به عبارت بهتر، وظیفه کشف قیمت‌ها و از این رو سازماندهی نیروهای عرضه و تقاضا برای تخصیص بهینه منابع به این نهاد بسیار مهم واگذار شده است.

علاوه بر این در بورس‌های کالایی، ابزارهای مالی مناسبی برای حل مشکلات نظام مبتنی بر بازار طراحی می‌شود. از این رو، توانایی بازار برای سازماندهی فعالیت‌های این بخش به نحو چشمگیری افزایش می‌یابد. همچنین در اکثر کشورها، برنامه‌های حمایتی بخش کشاورزی از طریق بورس‌های کالایی اجرا می‌شود. گذشته از آن، بورس‌های کالایی، اطلاعات دقیق و ارزشمندی از بازار محصولات کشاورزی در اختیار سیاست‌گذاران این بخش قرار می‌دهد.

استانداردهای جهانی، گرایش سرمایه‌گذاری‌ها از بخش‌های غیرمولد واسطه‌گری به بخش‌های مولد تغییر می‌دهند.

چالشی به نام «خرید تضمینی»

اهمیت راهبردی بخش کشاورزی در اقتصاد و ضرورت تامین نیازهای استراتژیک داخلی با اتکا به توان تولید داخلی در راستای اقتصاد مقاومتی بر هیچ‌کس پوشیده نیست. در این زمینه شناسایی کالاهای استراتژیک و سپس اتخاذ تدابیر حمایتی لازم برای توسعه توان تولیدی این محصولات اهمیت دارد. در ماده (۳۱) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹/۵/۱۹، کالاهای کشاورزی مورد حمایت دولت به سه دسته الف: محصولات راهبردی؛ ب: محصولات ویژه؛ ج: محصولات خاص منطقه‌ای، تقسیم‌بندی شده است. بر این اساس در ماده (۳۳) این قانون، در راستای حمایت قیمتی از محصولات کشاورزی علاوه بر خرید تضمینی، وضع قیمت تضمینی پیش‌بینی شده است. اجرای سیاست ضروری حمایت قیمتی از محصولات کشاورزی در سال‌های اخیر از طریق خرید تضمینی محصولات کشاورزی صورت گرفته است. با این حال اجرای آن با مشکلات و چالش‌های مهمی مواجه بوده که در برخی موارد اجرای مؤثر سیاست را با مشکل مواجه کرده است. از جمله مشکلات آن، می‌توان به تحمیل بار مالی قابل توجه برای دولت، شفاف زمانی دوره خرید تضمینی و عرضه به بازار و هزینه‌های جانبی آن، عدم وجود نظام استاندارد شفاف برای تفکیک کالاهای خریداری شده از نظر کیفیت و عدم وجود نظام

انبارداری استاندارد، اشاره کرد.

خرید تضمین شده یا قیمت تضمین شده

وجود این مشکلات در پاره‌ای از مواقع سبب ایجاد مسائلی از قبیل عدم تامین مالی به موقع و در نتیجه تاخیر در پرداخت بهای محصولات کشاورزی، وضع قیمت تضمینی یا حمایتی در سطح غیر موثر (بعضا زیر قیمت بازار) و ناکارایی این سیاست شده است.

نکته مهم اینکه می‌توان با جایگزینی سیاست قیمت تضمینی به جای سیاست خرید تضمینی، ضمن حفظ حمایت لازم از کشاورزان، هزینه‌های مالی اجرای سیاست برای دولت را تا یک پنجم کاهش داد. اجرای چنین سیاستی، مستلزم کشف قیمت بازار به صورت شفاف است تا مابه‌التفاوت آن با قیمت تضمینی توسط دولت پرداخت شود که این کار همان طوری که در آیین‌نامه اجرایی ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی اشاره شده است، تنها می‌تواند از کانال یک بازار شفاف و رقابتی همچون بورس کالای ایران صورت گیرد.

علاوه بر این، استفاده از ظرفیت بورس کالای ایران برای قیمت تضمینی، امکان استفاده از نظام استانداردسازی و طبقه‌بندی محصولات بر اساس کیفیت و نظام انبارداری منسجم و مزایای حاصل از آن را فراهم می‌سازد. به این ترتیب، هزینه‌های انبارداری نیز به دولت تحمیل نمی‌شود.

در کنار همه مزایای فوق، وجود بازاری برای کشف صحیح قیمت، امکان تصحیح اشتباهات صورت گرفته در سال‌های اخیر مبنی بر وضع قیمت تضمینی زیر قیمت بازار از طریق شفاف‌سازی قیمت بازار در بورس کالای ایران را به وجود می‌آورد.

مهلت تسویه وجوه معاملات

در بورس کالای ایران سه روز

کاری و پس از آن هفت روز

تقویمی با پرداخت جرایم

تاخیر خواهد بود. یعنی

فروشنده‌گان ظرف سه روز

وجه محصول فروخته شده

خود را در بورس کالای ایران

دریافت می‌کنند

سیاست قیمت تضمینی

و نقش بورس کالای ایران

همان‌طوری که از نام «قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی» مصوب ۱۳۸۹/۵/۱۹، برمی‌آید گامی برای ارتقای بهره‌وری بخش کشاورزی است. بر اساس ماده ۳۱ این قانون، دولت موظف است حمایت‌های قانونی خود از بهره‌برداران و تولیدکنندگان بخش کشاورزی و منابع طبیعی را با اولویت تولید محصولات زیر تنظیم و اقدام کند:

الف - محصولات راهبردی: محصولاتی که مستقیماً در امنیت غذایی نقش دارد و به این واسطه،

ضرورتاً باید در داخل کشور تولید شود.

ب - محصولات ویژه: محصولاتی که بیشترین

ارزش تولید را به ازای نهاده‌های مصرف شده ایجاد می‌کند یا حلقه‌های بزرگتری در زنجیره ارزش ایجاد و می‌تواند محور رشد بخش کشاورزی باشد یا با توجه به مزیت‌های صادراتی، حداقل ۱۰ درصد سهم بازار دنیا را در اختیار خود دارد.

پ - محصولات خاص منطقه‌ای: محصولاتی

که تولید آنها در کشور ممکن است، همراه با مزیت نباشد، ولی به واسطه شرایط خاص منطقه‌ای، تولید آنها اجتناب‌ناپذیر است و باید در جهت ایجاد مزیت برای آن محصولات اقدام کرد.

بر این اساس برخی محصولات کشاورزی راهبردی همچون غلات (گندم، برنج، جو و ذرت)، دانه‌های روغنی، حبوبات و... هرساله مشمول حمایت‌های دولتی می‌شوند. یکی از این راه‌های حمایتی، خرید تضمینی این محصولات است که هرساله با پیش‌بینی اعتبار مورد نیاز در قالب بودجه‌های سنواتی دولت، خرید این محصولات با قیمت‌های تضمینی مصوب هیات دولت صورت می‌گیرد.

چنانچه در ماده ۳۲ قانون مزبور یکی از راه‌های برنامه‌ریزی برای حمایت از محصولات راهبردی این گونه ذکر شده است که وزارت جهاد کشاورزی مکلف است در قالب بودجه‌های سنواتی و یارانه‌های مصوب در اختیار، از طریق پرداخت مستقیم به تولیدکنندگان با بهره‌وری بالا و دارای روند افزایشی در بهبود شاخص بهره‌وری، رعایت موارد زیست محیطی در تولید همچنین تولید با کیفیت منطبق بر برنامه‌های الگوی کشت، پاداش بهره‌وری پرداخت کند.

۱	پیشنهاد قیمت خرید تضمینی بر اساس هزینه تولید و نرخ تورم در کارگاه تخصصی تا پایان مرداد ماه برای سال آینده
۲	تصویب توسط دولت و اعلام قیمت های تضمینی مصوب تا پایان شهریور ماه
۳	ابلاغ به وزارت جهاد کشاورزی و انتشار در رسانه‌ها
۴	درخواست معاونت زراعت برای شروع خرید تضمینی پس از برداشت محصول و در صورت پایین بودن قیمت بازار از قیمت خرید تضمینی اعلام شده
۵	صدور ابلاغیه خرید تضمینی به مباشر خرید (سازمان تعاونی روستایی با امضای وزیر جهاد کشاورزی)
۶	صدور دستورالعمل اجرایی خرید توسط سازمان تعاون روستایی برای استان‌ها
۷	هماهنگی برنامه خرید تضمینی با سازمان جهاد کشاورزی استان و شهرستان‌ها جهت تائین مراکز خرید ، انتخاب پیمانکار ، حمل و ...
۸	تامین نقدینگی مورد نیاز استان‌ها و پرداخت بهای محصول
۹	انتشار مزایده فروش و مشخص شدن خریدار و عقد قرارداد فروش

نمودار ۱- فرآیند اجرایی خرید تضمینی محصولات کشاورزی

خرید تضمینی، تعهدی بی‌حد و حصر برای دولت قانون خرید تضمینی یکی از سیاست‌های حمایتی دولت است که به منظور جلوگیری از ضرر و زیان کشاورزان در فصل برداشت محصول به علت افت شدید قیمت‌ها در این فصل، وضع شده است. بر اساس این قانون که مصوب سال ۱۳۶۸ است، دولت موظف است سالانه به منظور حمایت از تولید محصولات اساسی کشاورزی و ایجاد تعادل در نظام تولید و جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی و ضرر و زیان کشاورزان، خرید محصولات اساسی کشاورزی (گندم، برنج، جو، ذرت، چغندر، پنبه‌وش، دانه‌های روغنی، چای، سیب‌زمینی، پیاز و حبوبات) را تضمین کرده و حداقل قیمت خرید تضمینی را اعلام و نسبت به خرید آنها از طریق واحدهای مربوطه اقدام کند.

بر این اساس تعیین قیمت‌های خرید تضمینی برعهده وزارت جهاد کشاورزی و تصویب آن توسط دولت صورت می‌گیرد. در ضمن در تبصره زیر این ماده واحده، تصریح شده است که دولت موظف است ضرر و زیان احتمالی موضوع این قانون را از منابع مالی خود تامین کند.

اگرچه سیاست مزبور حمایتی بوده و در برخی موارد مشوق توسعه کشت و تولید محصولات مختلف بوده است، اما باید به سمت هزینه‌های آن نیز توجه داشت. فرآیند خرید تضمینی علاوه بر زمان‌بر بودن، بار مالی

زیادی را به دولت تحمیل می‌کند. برآورد هزینه‌های آن در بودجه سالانه دولت، دغدغه‌ای برای مسئولان این بخش بوده است. به ویژه در مواقعی که دولت سیاست انقباضی و انضباطی در پیش می‌گیرد، شرایط اجرای سیاست‌های حمایتی دشوارتر خواهد بود. از طرفی فرآیند تعیین قیمت‌های کارشناسی برای خرید تضمینی، تصویب آن در هیات دولت، زمان اعلام آن و... عواملی هستند که اجرای این سیاست را تحت تاثیر قرار می‌دهند. در حالت کلی می‌توان فرآیند ذیل را برای اجرای خرید تضمینی تصور کرد:

همانطور که از نمودار برمی‌آید، فرآیند طولانی در مسیر خرید تضمینی محصولات کشاورزی وجود دارد و نکات مهمی در این فرآیند وجود دارند که برخی از آنها عبارتند از:

تعیین قیمت‌های کارشناسی و اعلام به موقع آن‌ها: بسیاری از کشاورزان به ویژه کسانی که در محصولات استراتژیکی چون گندم، ذرت، جو و... اشتغال دارند، به این قیمت‌ها توجه خواهند کرد و آن را مبنای کشت خود قرار خواهند داد. بنابراین تعیین آن به صورت کارشناسی و اعلام به موقع آن حائز اهمیت زیادی است. تامین اعتبار و نقدینگی مورد نیاز استان‌ها برای خرید محصولات: یکی از دغدغه‌های وزارت جهاد کشاورزی و مباشرترین خرید محصولات کشاورزی تامین نقدینگی برای پرداخت وجه به کشاورزان است که این وجوه از طریق بانک‌های عامل که هرساله

تعیین می‌شوند، در قالب تسهیلات بانکی به مباشرترین خرید پرداخت می‌شوند و این پیمانکاران خرید باید پس از فروش محصول این تسهیلات را تسویه کرده و اگر ضرر و زبانی در این فرآیند ایجاد شود، بر دولت تحمیل خواهد شد. به عبارتی کسری احتمالی ایجاد شده، در این میان، یعنی مابه‌التفاوت بین قیمت خرید تضمینی محصولات و قیمت فروش آنها از طریق مزایدها از سوی مباشرین و پیمانکاران، ضرر و زبانی است که به دولت تحمیل می‌شود.

بنابراین عمده مشکل این رویه، تحمیل بار مالی سنگین به دولت است که می‌توان آن را در قالب نمودار ذیل خلاصه کرد:

مسیری برای کاهش هزینه‌های دولت

وجود چنین محدودیت‌هایی سبب شد سیاست‌گذار مسیر حمایتی بهینه‌تری را در قالب قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی معرفی کند. بر اساس ماده ۳۳ این قانون، از تاریخ تصویب این قانون، علاوه بر اجرای قانون خرید تضمینی محصولات کشاورزی، در قالب بودجه‌های سنواتی و اعتبار مصوب، سیاست قیمت تضمینی نیز برقرار می‌شود.

تولیدکنندگان محصولات کشاورزی می‌توانند محصولات خود را در بورس تخصصی کالای کشاورزی عرضه کنند و در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام‌شده از سوی دولت، مابه‌التفاوت

نمودار شماره ۲/ برخی معایب اجرای سیاست

خرید تضمینی محصولات کشاورزی

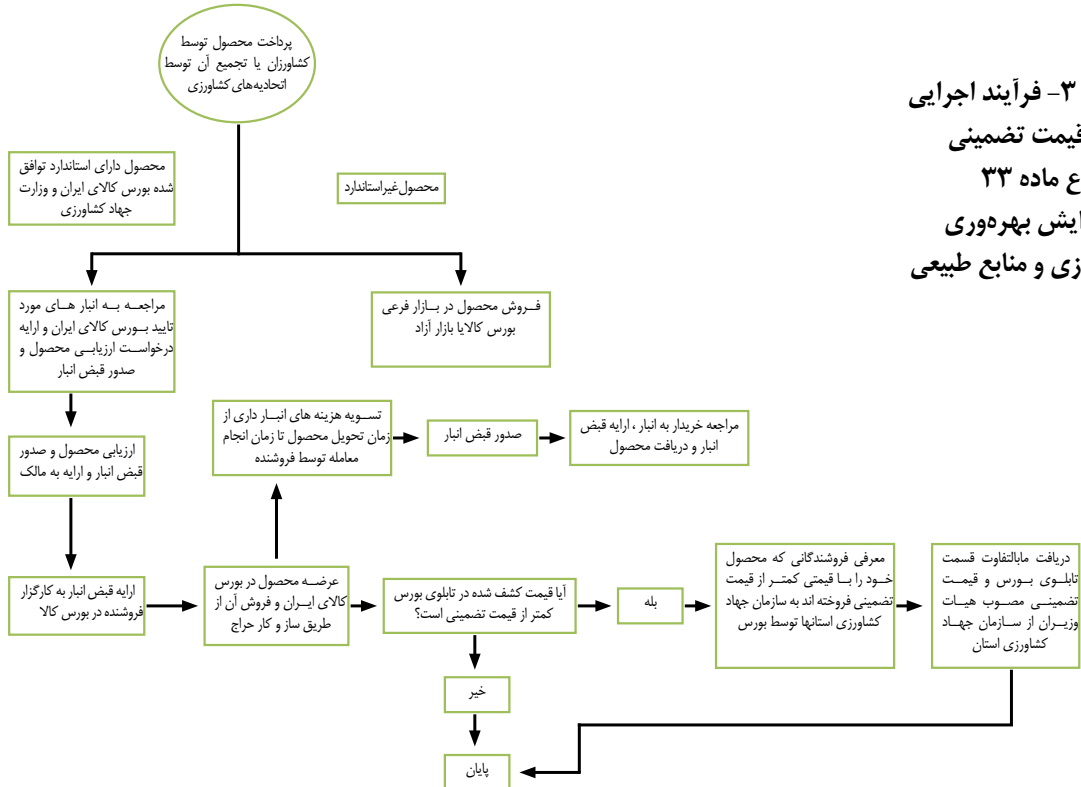
نمودار شماره ۳- فرآیند اجرایی

سیاست قیمت تضمینی

موضوع ماده ۳۳

قانون افزایش بهره‌وری

بخش کشاورزی و منابع طبیعی

اندیشیده می‌شود که کارگزاران دارای مجوز فعالیت کشاورزی در بورس کالای ایران در انبارها یا دفاتر نزدیک آنها مستقر شوند.

با ورود به فصل برداشت محصول، اطلاع‌رسانی گسترده در این خصوص توسط وزارت جهاد کشاورزی با همکاری بورس کالای ایران صورت خواهد گرفت. اجرای این سیاست بستگی به شرایط بازار و قیمت محصولات دارد.

برد- برد فروشنده محصول

مالک محصول با برداشت محصول خود و ارزیابی از شرایط بازار، محصول را به نزدیک‌ترین انبار مورد پذیرش بورس کالای ایران حمل می‌کنند. محصول در بدو ورود به انبار به درخواست مالک آن، مورد ارزیابی کمی و کیفی قرار می‌گیرد و بر مبنای این ارزیابی کیفی تشخیص داده می‌شود که آیا محصول استانداردهای از پیش اعلام شده را داراست یا خیر. اگر پاسخ مثبت باشد، محصول وارد انبار شده و برای آن قبض انبار و سپس گواهی سپرده کالایی صادر می‌شود بنابراین محصول در انبار موجود است و گواهی آن تحویل مالک می‌شود.

وی با اطلاع از تمامی هزینه‌های توزین، تخلیه و انبارداری به این امر اقدام می‌کند. سپس با مراجعه به یکی از کارگزاران مستقر در انبار یا دفاتر نمایندگی کارگزاران، اقدام به عرضه محصول خود در بورس کالای ایران می‌کند همچنین قیمت عرضه در بورس به پیشنهاد مالک کالا با اخذ مشورت از کارگزار خواهد

درجه‌بندی محصولات موضوع این آیین‌نامه، بورس کالا با همکاری وزارت جهاد کشاورزی است. ضمناً بر اساس تبصره ۳ این ماده، اعمال سیاست خرید تضمینی برای آن دسته از کالاهای کشاورزی که مشمول فهرست کالاهای قیمت تضمینی می‌شوند، ممنوع است. از طرفی جهت تصویب اعتبار برای اجرای این سیاست، در ماده ۳ این آیین‌نامه تصریح شده که معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور مکلف است بنا به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی، میزان مابه‌التفاوت قیمت تضمینی با قیمت تابلوی بورس به تفکیک محصولات منتخب را در بودجه سنواتی پیش‌بینی کند.

نمودار شماره ۳ فرآیند کلی اجرای سیاست قیمت تضمینی را نشان می‌دهد.

زیرساخت‌ها

بر این اساس باید هر ساله پس از اعلام قیمت‌ها و محصولات مشمول قیمت تضمینی توسط وزارت جهاد کشاورزی، پیش از آغاز فصل زراعی (پیش از پایان شهریورماه) استانداردهای محصولات جهت ورود به فرآیند قیمت تضمینی توسط وزارت جهاد کشاورزی با همکاری بورس کالا استخراج و اعلام شوند.

بورس کالای ایران اقدام به پذیرش انبارهایی جهت تحویل محصول به آنها خواهد کرد. این انبارها باید از نظر فنی شرایطی را احراز کنند تا محصول با همان کیفیت ورود به انبار، از آن خارج شود. از طرفی تدابیری

آن توسط دولت به تولیدکنندگان پرداخت می‌شود. بر این اساس معرفی بورس کالای ایران به عنوان مسیری جدید برای فروش محصولات کشاورزی در فرآیند اجرایی قیمت تضمینی گامی در جهت کاهش هزینه‌های تبعی و بار مالی دولت بوده است. آیین‌نامه این ماده قانونی در سال ۱۳۹۱ به تصویب هیات وزیران رسید و بر اساس آن، فرآیند اجرایی سیاست قیمت تضمینی بیان شده است. بر این اساس قیمت تضمینی، قیمت تعیین شده از سوی هیات وزیران برای تضمین حداقل دریافتی تولیدکننده حقیقی یا حقوقی بر اساس هزینه تولید محصولات کشاورزی است. در این آیین‌نامه، بازار بورس تخصصی کالای کشاورزی در شرکت بورس کالای ایران تعریف شده است.

تکالیف وزارت جهاد کشاورزی

بر اساس ماده ۲ آیین‌نامه مزبور، وزارت جهاد کشاورزی مکلف است حداکثر تا پانزدهم شهریورماه هر سال متناسب با شرایط تولید، نوع محصول و وضعیت بازار، قیمت تضمینی سال آینده محصولات کشاورزی و دامی که قابل معامله در بورس کالا است را برای تصویب به هیات وزیران پیشنهاد کند. به این ترتیب، پیش از شروع فصل زراعی یا به عبارتی پیش از شهریورماه هرسال، وزارت جهاد کشاورزی باید نسبت به تعیین محصولات مشمول قیمت تضمینی اقدام و قیمت آنها را نیز تعیین کند. همچنین در تبصره ۲ ذیل این ماده عنوان شده است که مرجع تعیین کیفیت و

تحمیل بار مالی سنگین به دولت

۱ ضرورت تامین ۱۰۰ درصد نقدینگی مورد نیاز برای خرید محصول

۲ بالا بودن هزینه‌های تبعی خرید

۳ ضرورت پرداخت ضرر و زیان ناشی از فساد محصول در انبار تا زمان فروش محصول

۴ ضرورت تامین ضرر و زیان مابه‌التفاوت قیمت خرید و فروش

۵ تشریفات سنگین مربوط به اجرای خرید تضمینی، مشکلات قانونی و اجرایی مربوط به تامین نقدینگی، ضرر و زیان، فروش و پاسخگویی به نهاد های نظارتی توسط عوامل اجرایی

۶ ضرور و زیان ناشی از عدم باز پرداخت به موقع نقدینگی تامین شده از طریق سیستم بانکی به علت تاخیر در تامین ضرر و زیان یا مشکلات عدم فروش به موقع محصولات

نمودار شماره ۴/ برخی مزایای اجرای سیاست قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی

۱. تحمیل حداقل بار مالی به دولت در فرآیند اجرای سیاست حمایتی
۲. کمک به ارتقای کیفی محصولات و تولیدات کشاورزی از طریق معاملات بورس کالای ایران
۳. امکان تامین مالی مورد نیاز با استفاده از نقدینگی موجود خریداران و سیستم بانکی
۴. ایجاد شبکه گسترده بازار رسانی برای محصولات کشاورزی
۵. مرتب ساختن بازارهای منطقه‌ای با بازارهای ملی و بین‌المللی
۶. عدم نیاز به تشریفات مزایده و مناقصه برای معاملات بورس کالای ایران
۷. پرداخت وجه محصول حداکثر ۳ روز پس از انجام معاملات

بود. عرضه و معامله گواهی‌های سپرده کالایی به صورت فرآیند حراج پیوسته بوده و در صورتی که معامله انجام شود، دو حالت متصور است:

اگر قیمت معامله محصول در بورس کالا بیشتر یا برابر با قیمت تضمینی مصوب هیات دولت برای آن محصول باشد، معامله تسویه شده یعنی وجه فروشنده پرداخت و خریدار گواهی سپرده کالایی را دریافت و با مراجعه به انبار محصول خود را تحویل خواهد گرفت.

اگر قیمت معامله محصول در بورس کالا کمتر از قیمت تضمینی مصوب هیات دولت برای آن محصول باشد، مجدداً معامله انجام شده در بورس تسویه خواهد شد، یعنی درست مثل حالت قبل با این تفاوت که در این شرایط آمار این معاملات برای وزارت جهاد کشاورزی و سازمان جهاد کشاورزی استان مربوطه ارسال خواهد شد تا مابه‌التفاوت قیمت تضمینی مصوب دولت و قیمت کشف شده در تابلو بورس کالا به فروشندگان در بورس کالا پرداخت شود.

برخی ملاحظات

مالک محصول مسئول پرداخت هزینه‌های انبارداری آن خواهد بود. یعنی فروشنده از زمان ورود محصول به انبار تا زمان انجام معامله و خریدار از زمان انجام معامله تا زمان دریافت محصول از انبار باید هزینه‌های انبارداری را بپردازند. مهلت تسویه وجوه معاملات در بورس کالای ایران سه روز کاری و پس از آن هفت روز تقویمی با پرداخت جرایم تاخیر خواهد بود. یعنی

فروشنندگان ظرف سه روز وجه محصول فروخته شده خود را در بورس کالای ایران دریافت می‌کنند.

بر اساس آیین‌نامه ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، وزارت جهاد کشاورزی موظف است ظرف دو هفته نسبت به پرداخت مابه‌التفاوت قیمت کشف شده در تابلوی بورس کالا و قیمت تضمینی مصوب دولت اقدام کند.

مزایای بسیاری در اجرای این فرآیند وجود دارند که نمودار زیر برخی از این مزایا را بیان می‌کند:

بر این اساس دولت دیگر نیازی به تامین کل اعتبار

سیاست ضروری حمایت قیمتی

از محصولات کشاورزی، از طریق خرید تضمینی محصولات کشاورزی، دولت را با چالش‌های مهمی مواجه کرده است که می‌توان به تحمیل بار مالی قابل توجه، شکاف زمانی دوره خرید تضمینی و عرضه به بازار و هزینه‌های جانبی آن، عدم وجود نظام استاندارد شفاف برای تفکیک کالاهای خریداری شده از نظر کیفیت و عدم وجود نظام انبارداری استاندارد اشاره کرد

خود در این زمینه، پس از تصویب قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، تلاش‌های خود را برای آماده‌سازی زیرساخت‌های لازم برای اجرای سیاست قیمت تضمینی از طریق بورس کالا آغاز کرده و در این زمینه هماهنگی کامل داشته‌اند.

از جمله اقدامات صورت گرفته در این زمینه به شرح زیر بوده است:

مشارکت در تهیه آیین‌نامه اجرایی ماده (۳۳) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی

تهیه دستورالعمل اجرایی مرتبط در بورس کالای ایران به منظور حداقل‌سازی مشکلات اجرایی

انجام مطالعات مرتبط در رابطه با هشت قلم کالای کشاورزی راهبردی و ویژه مشخص شده توسط وزارت جهاد کشاورزی شامل گندم، جو، ذرت، کلزا، سویا، سیب زمینی، مرغ و تخم مرغ

تعیین استانداردهای کیفی مورد تایید بورس کالا بر اساس ضوابط استانداردهای ملی و در برخی موارد عرفی

بررسی زیرساخت‌های لازم در استان‌های پایلوت تعیین شده برای هر یک از اقلام کالایی فوق (استان‌های تهران، مازندران، کرمانشاه، خوزستان، همدان، فارس، گلستان و اصفهان)

شناسایی انبارهای مورد نیاز در استان‌های پایلوت

تهیه سامانه الکترونیکی صدور گواهی سپرده کالایی

برگزاری جلسات متعدد توجیهی در سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌های مختلف

و...

طی سال‌های اخیر در راستای توسعه بازار محصولات کشاورزی اقدامات و تلاش‌های بسیاری توسط بورس کالای ایران صورت گرفته و یکی از این اقدامات افزایش تعامل با سازمان‌ها و نهادهای متولی حوزه کشاورزی از جمله سازمان مرکزی تعاون روستایی کشور بوده است. این تعاملات بر رشد حجم

معاملات محصولات کشاورزی در بورس کالای ایران تاثیر مثبتی داشته است.

به طوری که سهم معاملات محصولات کشاورزی از بازار فیزیکی بورس کالا در مقایسه با سال گذشته از رشد خوبی برخوردار بوده است.

در نمودار شماره ۵ سهم هریک از گروه‌های کالایی از کل مقدار معاملات بازار فیزیکی برای سال ۱۳۹۴ از ابتدای سال تا تقریباً نیمه اردیبهشت‌ماه با مدت مشابه سال گذشته مقایسه شده است. همان‌طور که از نمودار برمی‌آید سهم معاملات محصولات کشاورزی رشد قابل توجهی داشته است.

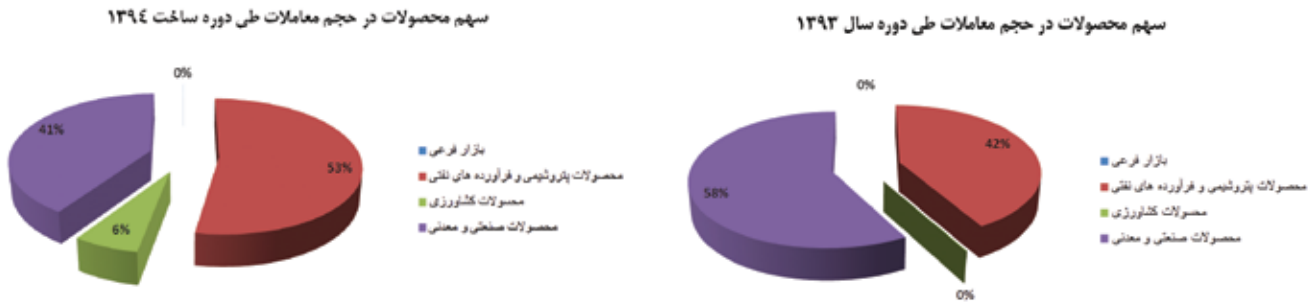
برخی الزامات

طی جلسات مشترک بورس کالای ایران و مسئولان وزارت جهاد کشاورزی و سازمان‌های ذریبط، جهت اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۴، پنج محصول زراعی و دو محصول حوزه طیور به عنوان محصولات منتخب برای اجرای آزمایشی سیاست قیمت تضمینی در نظر گرفته شدند که طی جلسات و بررسی‌های متعدد و

ابتدا پنج محصول زراعی و دو محصول حوزه طیور به عنوان محصولات منتخب برای اجرای آزمایشی سیاست قیمت تضمینی در نظر گرفته شد که طی بررسی‌های متعدد، درنهایت دو محصول جو در استان کرمانشاه و ذرت در استان خوزستان برای اجرای سیاست قیمت تضمینی در سال ۱۳۹۴ انتخاب شدند

نمودار ۵- مقایسه سهم معاملات گروه‌های مختلف کالایی از بازار فیزیکی بورس کالای ایران از ابتدای سال تا تاریخ ۱۳/ ۲/ ۹۴ با مدت مشابه سال گذشته

نهایت طرح در کمیسیون اقتصادی دولت، با تصمیم این کمیسیون، دو محصول جو در استان کرمانشاه و ذرت در استان خوزستان برای اجرای سیاست قیمت تضمینی در سال ۱۳۹۴ انتخاب شدند. تصمیم کمیسیون اقتصادی نیز با طرح در هیات دولت تصویب شد. اما باید توجه داشت که پیش‌نیازهای اساسی برای اجرای سیاست حمایتی قیمت تضمینی وجود دارد:

نخستین و مهم‌ترین مرحله برای اجرای سیاست مزبور، تامین اعتبار مورد نیاز آن است و اصلی‌ترین بخش این فرآیند را تشکیل می‌دهد که مسئولیت پیشنهاد آن بر عهده وزارت جهاد کشاورزی است که هر ساله با اعلام محصولات مشمول قیمت تضمینی و تخمین اعتبار مورد نیاز آن در قالب بودجه‌های سنواتی، نقدینگی مورد نیاز را تامین کند.

در مرحله بعد بورس کالای ایران باید انبارهایی را مورد پذیرش قرار دهد تا از طریق این انبارها، اطلاع‌رسانی‌های لازم برای کشاورزان منطقه صورت گیرد. این امر نیازمند همکاری سازمان‌های جهاد کشاورزی در استان‌های منتخب است تا با استفاده از تجربیات این سازمان‌ها و شناخت آنها در خصوص کشاورزان و مناطق کشت، بتوان عملکرد مطلوب‌تری داشت. حضور کارگزاران در استان‌های منتخب از دیگر پیش‌نیازهای اجرای این سیاست است چراکه با شروع فصل برداشت، کشاورزان به سرعت به دنبال فروش محصول خود و تبدیل آن به نقدینگی هستند.

حضور شبکه بازاریابی کارگزاران علاوه بر ارائه مشاوره‌های قیمتی به کشاورزان، امکان فروش محصول آنها در بورس کالای ایران را تسهیل می‌کند.

با رعایت تمامی پیش‌نیازهای ذکر شده، امید آن می‌رود که مسیر معاملات محصولات کشاورزی در بورس کالای ایران هموارتر شده و کشاورزان و ذی‌نفعان این بخش بتوانند از مزایای بازاری شفاف و قانونمند بهره‌مند شوند.

سه محصول راهبردی برای اصلاح نظام قیمت گذاری

محبوبه اسکندری
کارشناس مطالعات اقتصادی

کامران ادیبی‌خو
مدیر توسعه بازار فیزیکی

خرید تضمینی محصولات کشاورزی یکی از سیاست‌های حمایتی بخش کشاورزی است که به ویژه در سال‌های اخیر انتقاداتی بر آن وارد شده است. به نظر می‌رسد مسائل و مشکلات اجرایی آن، هر ساله بار مالی و اداری زیادی را به دولت تحمیل می‌کند. در سال ۱۳۸۹ برای رفع این دست مسائل و نیز تداوم سیاست‌های حمایتی بخش کشاورزی و همچنین ارتقای بهره‌وری محصولات در این بخش، قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی تصویب شد. بر اساس ماده ۳۳ این قانون، از آن سال به بعد، دولت باید در قالب بودجه‌های سنواتی، اعتبار مورد نیاز برای سیاست قیمت تضمینی را نیز پیش‌بینی کند. در راستای اجرای این قانون و پس از ابلاغ دستورالعمل اجرایی آن از سوی وزارت جهاد کشاورزی، استان‌ها و محصولات جهت اجرای آزمایشی انتخاب شده‌اند.

با توجه به مبانی ذکر شده، پیشنهاد مربوطه جهت اجرای این طرح شامل ۳ محصول زراعی به شرح جدول پیش رو بوده است:

توضیحات جدول شماره ۱

* قیمت پیشنهادی بر مبنای قیمت مصوب به علاوه هزینه استانداردسازی محصول برای عرضه در بورس کالای ایران است. این هزینه‌ها شامل هزینه‌های خشک‌کردن، بوجاری، ذخیره‌سازی و خدمات انبارداری است.
** مبنای تعیین این عدد به این صورت بوده است که مجموع اختلاف بین قیمت بازار و قیمت خرید تضمینی و همچنین هزینه‌های تبعی خرید تضمینی، در سال‌های مختلف همواره در حدود ۲۰ درصد بوده است.

با توجه به اعداد پیش‌بینی شده در جدول فوق برای اجرای این قانون در خصوص سه محصول زراعی و در استان‌های منتخب حدود ۲،۶۵۰ میلیارد ریال منابع مورد نیاز است. به نظر می‌رسد این میزان اعتبار در اجرای سیاست قیمت تضمینی، نوسانات قیمت بازار پیرامون قیمت تضمینی را پوشش دهد.

در ادامه گزارش به اختصار، به دلایل انتخاب محصولات مورد نظر برای اجرای قانون فوق‌الذکر در سال ۱۳۹۴ پرداخته می‌شود. به این منظور ابتدا به معرفی محصول و عملکرد آن در کشور و سپس برخی علل انتخاب محصولات، اشاره می‌شود.

۱ محصول ذرت دانه‌ای

سطح زیر کشت، تولید و عملکرد ذرت در سطح ایران
میزان تولید ذرت دانه‌ای در کشور طی سال‌های اخیر بر اساس آمار دفتر فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات معاونت اقتصادی و برنامه‌ریزی وزارت جهاد کشاورزی در جدول ۲ آمده است.

بر اساس آمارنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی، بیشترین سهم تولید ذرت دانه‌ای کشور به استان خوزستان با سهم ۳۷/۶ درصد تعلق دارد و پس از آن استان‌های فارس، کرمانشاه، کرمان و قزوین به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار دارند. بیشترین سطح زیر کشت نیز مربوط به استان خوزستان با سهم ۳۸/۲ درصد است. (منطبق با آمار تولید و تجارت ذرت در جهان و ایران، وزارت جهاد کشاورزی، موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی، ۱۳۹۳)
از سوی دیگر مصرف ذرت در ایران بر اساس آمار فائو به صورت جدول رو به رو بوده است.

جدول شماره ۱ - سه محصول زراعی منتخب

محصولات زراعی	استان‌های مورد نظر	پیش‌بینی تولید (هزار تن)	سهم از تولید کل کشور (درصد)	قیمت پیشنهادی بر مبنای قیمت مصوب* (ریال)	کل ارزش پیش‌بینی شده محصول (میلیارد ریال)	اعتبار مورد نیاز (۲۰ درصد کل ارزش محصول)** (میلیارد ریال)
سویا	گلستان مازندران	۱۴۰	۸۰	۲۰،۲۹۴	۲،۸۴۱	۵۶۸
ذرت	خوزستان	۶۰۰	۳۷	۱۰،۱۲۲	۶،۰۷۳	۱،۲۱۵
جو	کرمانشاه	۳۰۰	۹	۹،۳۹۱	۲،۸۱۷	۵۶۳
جمع اعتبار مورد نیاز						
۲،۳۴۶						

جدول ۲- میزان تولید ذرت در ایران طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۵

سال	میزان تولید (میلیون تن)	درصد رشد سالانه
۱۳۸۵	۲/۲	-
۱۳۸۶	۲/۴	۹/۰
۱۳۸۷	۱/۶	-۳۳/۹
۱۳۸۸	۱/۳	-۱۴/۵
۱۳۸۹	۱/۷	۲۴/۱
۱۳۹۰	۱/۹	۱۵/۱
۱۳۹۱	۱/۸	-۵/۷
۱۳۹۲	۱/۹	۳/۰

منبع: مرکز فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات وزارت جهاد کشاورزی

جدول ۳- میزان مصرف ذرت در ایران طی سال‌های ۲۰۱۱-۲۰۰۶ (هزار تن)

سال	مصرف کل
۲۰۰۶	۴،۴۹۳
۲۰۰۷	۴،۹۰۶
۲۰۰۸	۴،۵۱۲
۲۰۰۹	۵،۰۹۶
۲۰۱۰	۷،۵۰۵
۲۰۱۱	۶،۰۵۱

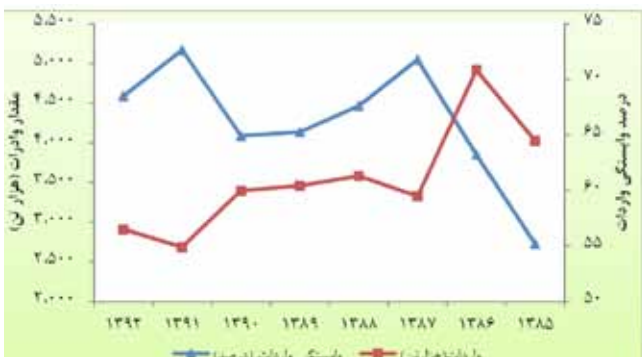
نظر از نظر سطح تولید در کشور در جایگاه بالایی قرار داشته باشد همچنین زیرساخت‌های لازم نیز (نظیر انبارهای متناسب، آمادگی نهاده‌های متولی در این بخش و آموزش و فرهنگ‌سازی مناسب برای فعالان بخش در استان‌ها) مهیا باشد.
۳- سطح بالای تولید جهت کشف نرخ منصفانه: از دیگر دلایل انتخاب استان‌هایی با حجم بالای تولید محصول، بسترسازی کشف نرخ منصفانه محصولات در بورس کالای ایران است.
۴- امکان ایجاد شرایط ذخیره‌سازی و انبار کردن محصول: محصولات انتخابی به صورت خام یا با فرآوری‌هایی همچون خشک کردن محصول، قابلیت ماندگاری و ذخیره‌سازی در انبار را دارند.

مبنای انتخاب این محصولات و استان‌ها به شرح زیر بوده است:
۱- استراتژیک بودن محصول برای کشور و نیاز به حمایت از تولید آن (بر اساس ماده ۳۱ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، دولت موظف است حمایت‌های قانونی خود از بهره‌برداران و تولیدکنندگان بخش کشاورزی و منابع طبیعی را با اولویت تولید محصولات الف - محصولات راهبردی؛ ب - محصولات ویژه؛ پ- محصولات خاص منطقه‌ای، اقدام کند)
۲- جایگاه استان در تولید محصول انتخابی: استان‌های مورد اشاره در گزارش برای اجرای آزمایشی این قانون نیز به این دلیل بوده است که استان مورد

افزون بر این داده های مربوط به واردات ذرت دانه ای به کشور نشان می دهند که واردات این محصول طی ۷ سال گذشته در یک روند دارای نوسان کاهش داشته است. نمودار زیر روند همگرایی واردات و وابستگی به این محصول را نشان می دهد .

نمودار ۱- روند واردات ذرت دانه ای به کشور طی سال های ۹۲-۱۳۸۵

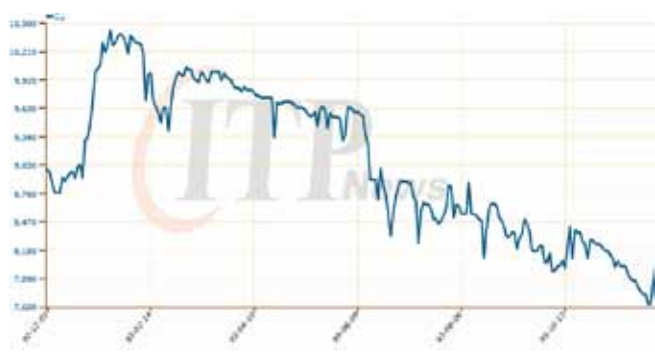

ماخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

در نمودار شماره ۳ و ۴ به ترتیب روند میانگین قیمت ذرت دانه ای داخلی و جهانی نشان داده شده است. همان طور که مشخص است هم در سطح جهانی و هم در بازار داخلی قیمت ها روند نزولی داشته اند.

نمودار ۳- روند میانگین قیمت ذرت دانه ای در داخل کشور

در سال ۱۳۸۸ که قیمت بازار به قیمت خرید تضمینی نزدیک شده است، بیشترین میزان خرید تضمینی با سهم ۳۳ درصدی از کل تولید کشور، انجام گرفته است. اما با بهبود پیش بینی های تولید در سال ۱۵-۲۰۱۴ در سطح جهانی و در پی آن روند نزولی قیمت های جهانی این محصول، احتمال آن وجود دارد که قیمت های داخلی نیز متأثر از قیمت های جهانی و نیز افزایش عرضه به واسطه قرار گرفتن در

بر اساس گزارش موسسه پژوهش های برنامه ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی، میزان خرید تضمینی محصول ذرت دانه ای طی سال های اخیر به دلیل اختلاف قیمت بازار با قیمت خرید تضمینی مصوب دولت و بالا بودن قیمت بازار، تقریباً صفر بوده است. نمودار زیر نشان دهنده اختلاف قیمت بازار با قیمت خرید تضمینی مصوب است.

نمودار ۲- روند قیمت خرید تضمینی و قیمت بازار ذرت داخلی و خارجی طی سال های ۹۳-۱۳۸۵

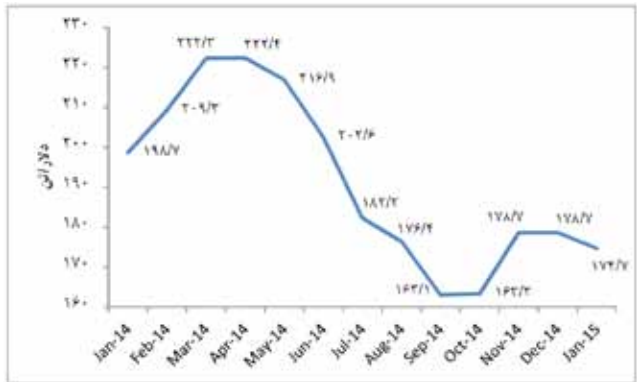

ماخذ: سایت شرکت پشتیبانی امور دام کشور

روند قیمت جهانی ذرت نیز طی ژانویه سال ۲۰۱۴ تا ژانویه سال ۲۰۱۵ در کل روند نزولی داشته است به طوری که همین روند روی قیمت ذرت دانه ای در داخل کشور تاثیر گذاشته است. نمودار شماره ۴ در زیر نشان دهنده روند نزولی قیمت ها است.

نمودار ۴- روند میانگین قیمت جهانی ذرت

فصل برداشت محصول تولید داخلی، قیمت محصول داخلی در بازار به سطحی کمتر از قیمت خرید تضمینی کاهش یابد و دولت ناگزیر به خرید تضمینی این محصول از کشاورزان شود. جدول زیر میزان اعتبارات مورد نیاز برای اجرای سیاست قیمت تضمینی را با سیاست خرید تضمینی مقایسه کرده است.

جدول ۴- مقایسه اعتبار مورد نیاز برای اجرای سیاست خرید تضمینی و قیمت تضمینی برای محصول ذرت استان خوزستان

نام محصول	قیمت تضمینی (ریال)	حجم تولید (هزار تن)	اعتبار مورد نیاز برای خرید تضمینی (میلیارد ریال)	جمع هزینه های انبارداری ^۱ ، استانداردسازی ^۲ و کارمزد معاملات بورس کالا ^۳ (ریال)	درصد هزینه ها از قیمت تضمینی	قیمت تضمینی + هزینه های جانبی (ریال)	۲۰ درصد از کل اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)
ذرت دانه ای	۹,۶۰۰	۶۰۰	۵,۷۶۰	۵۲۱	۵/۴	۱۰,۱۲۱	۱,۲۱۵

هزینه های مربوطه / توضیح جدول شماره ۴

در جدول مقایسه اعتبار مورد نیاز برای اجرای سیاست خرید تضمینی و قیمت تضمینی برای محصول ذرت استان خوزستان به ترتیب هزینه های انبار داری، استانداردسازی و کارمزد معاملات بورس کالا به ترتیب زیر است :

۱- هزینه های انبارداری شامل هزینه باسکول، تخلیه، هزینه نگهداری، خدمات کارشناسی، خدمات اینترنت، هزینه های پرسنلی و... است.

۲- استانداردسازی شامل هوادهی، کاهش رطوبت، حذف علف های هرز و سایر مواد خارجی داخل محصول است که نهایتاً باعث افزایش کیفیت محصول عرضه شده در بورس می شود.

۳- کارمزد معاملات بورس کالا معادل ۱۲/۰ درصد از قیمت خرید تضمینی تعیین شده برای پرداخت کارمزد عرضه در بورس کالا است.

اعتبار مورد نیاز خرید تضمینی

قیمت تضمینی در جدول زیر نشان داده شده است. به این ترتیب که مجموع اختلاف

بین قیمت بازار و قیمت خرید تضمینی و همچنین هزینه های تبعی خرید تضمینی،

مبنای پیش بینی ۲۰ درصد اعتبار مورد نیاز خرید تضمینی برای اجرای سیاست طی سال های مختلف همواره در حدود ۲۰ درصد بوده است.

جدول ۵- محاسبه توجیه چگونگی پیش بینی ۲۰ درصد از اعتبار مورد نیاز سیاست خرید تضمینی برای اجرای سیاست قیمت تضمینی

نام محصول	قیمت خرید تضمینی (ریال)	قیمت بازار (ریال)	هزینه های جانبی خرید تضمینی (ریال)	اختلاف قیمت بازار با قیمت تضمینی	جمع دو ستون آخر	نسبت هزینه ها به قیمت خرید تضمینی (ریال)	۲۰ درصد از کل اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)
ذرت	۸,۷۰۰	۷,۸۰۰	۱,۰۰۰	۹۰۰	۱,۹۰۰	۲۱	۱,۲۱۵

نتیجه گیری (محصول ذرت دانه ای)

■ ذرت دانه ای یکی از کالاهای راهبردی^۱ بوده و وابستگی کشور به واردات آن بیش از ۶۰ درصد بوده است و این موضوع نیاز به حمایت از این محصول را پررنگ تر می سازد.

■ انتخاب استان خوزستان به عنوان پایلوت به این دلیل بوده است که این استان بیشترین سهم تولید ذرت دانه ای کشور و نیز بیشترین سطح زیر کشت با سهم بیش از ۳۶ درصدی را در اختیار دارد.

■ با توجه به پیش بینی روند قیمت داخلی و قیمت های جهانی، احتمال کاهش

قیمت بازار به خصوص در فصل برداشت محصول به سطحی کمتر از قیمت خرید تضمینی، دولت ناگزیر به خرید تضمینی این محصول و تخصیص اعتبار زیادی برای آن خواهد بود.

■ بازار فروش این محصول رقابتی بوده و متقاضیان بسیاری در قالب تولیدکننده در حوزه دام و طیور برای این محصول وجود دارند.

■ با توجه به پیش بینی تولید ۶۰۰ هزار تنی استان خوزستان، اعتبار مورد نیاز برای اجرای سیاست قیمت تضمینی ۱,۲۱۵ میلیارد ریال است که در مقابل اعتبار مورد نیاز برای اجرای سیاست خرید تضمینی، ۷,۲۰۰ میلیارد ریال، مبلغ کمتری است.

توضیح :

۱ - بر اساس ماده ۳۱ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، دولت موظف است حمایت های قانونی خود از بهره برداران و تولیدکنندگان بخش کشاورزی و منابع طبیعی را با اولویت تولید محصولات زیر تنظیم و اقدام کند:

الف - محصولات راهبردی: محصولاتی که مستقیماً در امنیت غذایی نقش دارد و به این واسطه ضرورتاً باید در داخل کشور تولید شود.

ب - محصولات ویژه: محصولاتی که بیشترین ارزش تولید را به ازای نهاده های مصرف شده ایجاد می نماید یا حلقه های بزرگتری در زنجیره ارزش ایجاد و می تواند محور رشد بخش کشاورزی باشد یا با توجه به مزیت های صادراتی، حداقل ۱۰ درصد سهم بازار دنیا را در اختیار دارد.

پ - محصولات خاص منطقه ای: محصولاتی که تولید آنها در کشور ممکن است همراه با مزیت نباشد ولی به واسطه شرایط خاص منطقه ای، تولید آنها اجتناب ناپذیر است و باید در جهت ایجاد مزیت برای آن محصولات اقدام کرد.

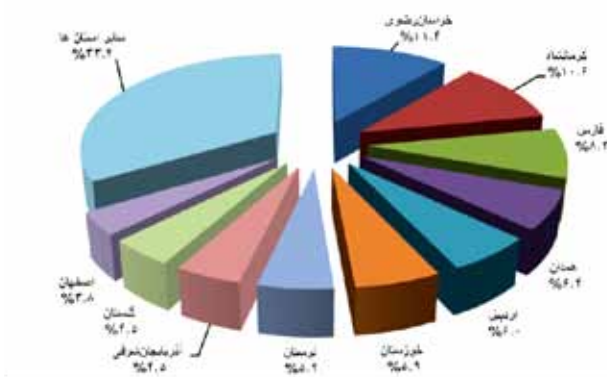
۲ محصول جو دامی

تولید جو دامی در سطح ایران

همان گونه که در نمودار شماره ۶ نیز مشخص است، روند تولید جو در کشور در سال‌های اخیر نوسانی بوده اما این روند رو به افزایش بوده است. در سال ۱۳۹۲، تولید جو دامی در کشور حدود ۳ میلیون تن بوده است.

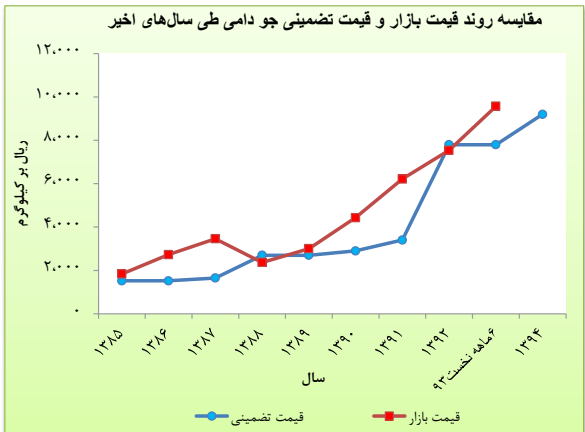
استان کرمانشاه بر اساس آمار نامه سال ۱۳۹۱ وزارت جهاد کشاورزی، رتبه دوم در تولید و عملکرد این محصول زراعی را دارا بوده است.

نمودار ۶- درصد توزیع سطح محصول جو در استان‌های کشور در سال زراعی ۱۳۹۰-۹۱

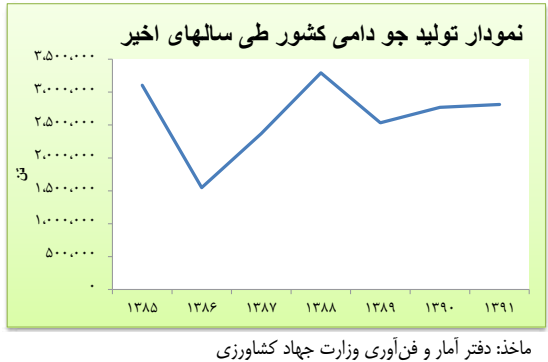
روند قیمت بازار جو دامی در سال‌های ۱۳۹۰ تا مهر ۱۳۹۳ بر اساس اطلاعات مندرج در سامانه شرکت پشتیبانی امور دام کشور صعودی بوده است. به طوری که در مهر ماه سال ۱۳۹۳ به مقدار ۱۰,۰۶۲ ریال/کیلوگرم رسیده است.

نمودار ۸- مقایسه قیمت بازار و قیمت تضمینی جو دامی در ۷ سال اخیر

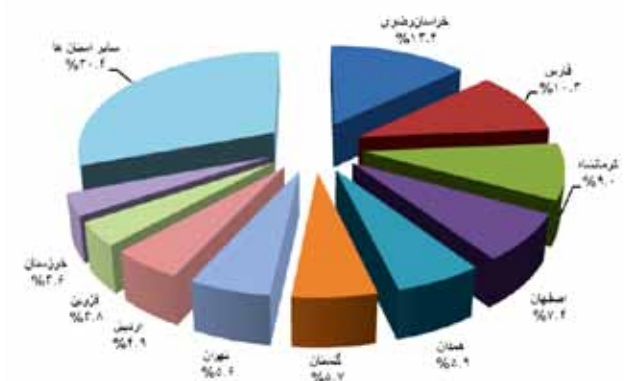
ماخذ: شرکت پشتیبانی امور دام کشور

نمودار ۵- میزان تولید جو دامی در ایران طی سال‌های ۱۳۸۶-۱۳۹۲

ماخذ: دفتر آمار و فن‌آوری وزارت جهاد کشاورزی

نمودار ۷- درصد میزان تولید جو در استان‌های کشور در سال زراعی ۱۳۹۰-۹۱

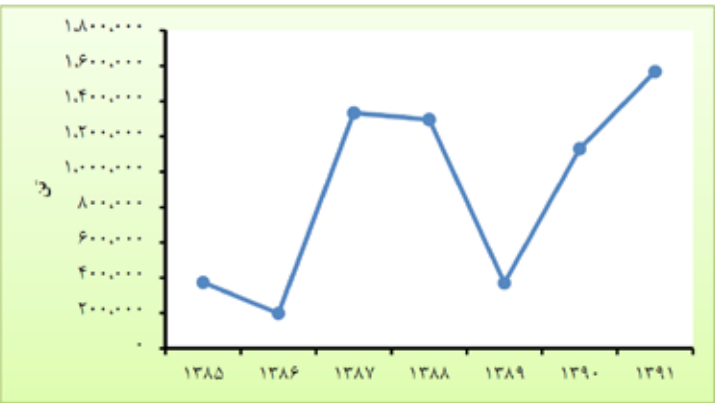
از مقایسه روند قیمت بازار و قیمت خرید تضمینی جو دامی مشخص می‌شود که در سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ بیشترین مقدار خرید تضمینی صورت گرفته است؛ چراکه قیمت بازار در فصل برداشت در این سال‌ها کمتر از قیمت خرید تضمینی بوده است.

نمودار ۹- روند میانگین قیمت جو دامی در کشور در یک سال اخیر

نمودار ۱- روند میانگین قیمت جو دامی در کشور در یک سال اخیر

نمودار ۱۰- میزان واردات جو دامی در کشور طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۱

ماخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

جدول ۶- مقایسه اعتبار مورد نیاز برای اجرای سیاست خرید تضمینی و قیمت تضمینی برای محصول جو دامی استان کرمانشاه

نام محصول	قیمت تضمینی (ریال)	حجم تولید (هزار تن)	اعتبار مورد نیاز برای خرید تضمینی (میلیارد ریال)	جمع هزینه‌های انبارداری، استانداردسازی و کارمزد معاملات بورس کالا (ریال)	درصد هزینه‌ها از قیمت تضمینی	قیمت تضمینی + هزینه‌های جانبی (ریال)	۲۰ درصد از کل اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)
جو دامی	۹,۲۰۰	۳۰۰	۲,۷۶۰	۱۹۱	۲	۹,۳۹۱	۵۶۳

هزینه‌های مربوطه / توضیح جدول شماره ۶

۱- هزینه‌های انبارداری شامل هزینه باسکول، تخلیه، هزینه نگهداری، خدمات کارشناسی، خدمات اینترنت، هزینه‌های پرسنلی و... است.

۲- استانداردسازی شامل هوادهی، کاهش رطوبت، حذف علف‌های هرز و سایر مواد خارجی داخل محصول است.

۳- کارمزد معاملات بورس کالا معادل ۲ درصد از قیمت خرید تضمینی تعیین شده جهت پرداخت کارمزد عرضه در بورس کالا است.

نتیجه گیری:

■ جو دامی یکی از محصولات راهبردی بوده که در تغذیه دام نقش اساسی دارد.

■ وابستگی واردات این محصول در سال‌های اخیر بیش از ۳۰ درصد بوده است.

■ اعتبار مورد نیاز برای خرید تضمینی این محصول در استان کرمانشاه برای سال

۳

محصول دانه روغنی سویا

سویا یکی از دانه‌های روغنی است که بیشتر در کارخانه‌های صنایع روغن‌کشی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

پس از استحصال روغن، کنجاله آن به مصرف دام و طیور می‌رسد. بنابراین به صورت ماده اولیه، متقاضیان عمده آن صنایع روغن‌کشی هستند.

تولید جهانی سویا

بر اساس گزارش USDA در ماه اکتبر سال ۲۰۱۴، بزرگترین صادرکنندگان سویا در جهان کشورهای برزیل، ایالات متحده آمریکا، آرژانتین و پاراگوئه و بزرگترین واردکنندگان این محصول کشورهای چین، اتحادیه اروپا، ژاپن و مکزیک هستند. آمار تولید جهانی این محصول در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۷- آمار تولید و صادرات جهانی سویا توسط کشورهای عمده تولیدکننده (میلیون تن)

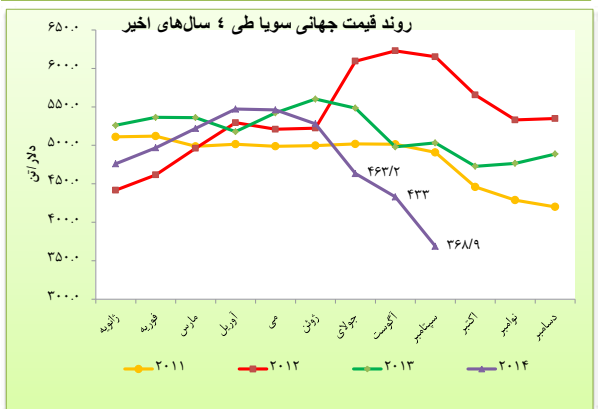
سال کشور	۲۰۱۲-۱۳	۲۰۱۳-۱۴ (تخمین)	۲۰۱۴-۱۵ (پیش‌بینی)	صادرات ۲۰۱۲-۱۳	صادرات ۲۰۱۳-۱۴
جهان	۲۶۷/۸۳	۲۸۵/۰۱	۳۱۱/۱۳	۱۰۰/۵۲	۱۱۳/۳۹
آمریکا	۸۲/۵۶	۹۱/۳۹	۱۰۶/۵	۳۵/۸۵	۴۴/۸۲
آرژانتین	۴۹/۳	۵۴	۵۵	۷/۷۴	۸/۵
برزیل	۸۲	۸۶/۷	۹۴	۴۱/۹	۴۶/۸۳
پاراگوئه	۸/۲	۸/۱	۸/۲	۵/۵۲	۴/۳

ماخذ: www.usda.gov

قیمت جهانی سویا

روند قیمت جهانی سویا طی ۴ سال اخیر در نمودار زیر نشان داده شده است. همان طور که از جدول شماره ۷ برمی آید پیش بینی تولید جهانی این محصول روند افزایشی دارد. همین امر، روند نزولی قیمت آن را در پی داشته است. به طوری که در سال ۲۰۱۴ قیمت به پایین ترین سطح لااقل در ۴ سال اخیر رسیده است. همین مساله، بر روند قیمت کنجاله سویا نیز تاثیرگذار خواهد بود.

نمودار ۱۰- روند قیمت جهانی سویا طی ۴ سال اخیر

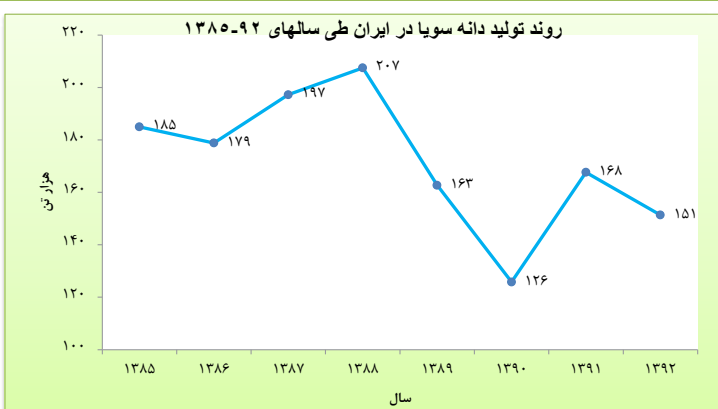

Index Mundi
ماخذ: گزارش وزارت جهاد کشاورزی

تولید سویا در ایران و استان های عمده تولیدکننده

روند تولید سویا در ایران در نمودار زیر نشان داده شده است. روند تولید سویا در ایران در سال های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲ با نوسانات بسیاری همراه بود که این نوسانات را در نمودار پیش رو مشاهده می کنید.

نمودار ۱۱- روند تولید دانه سویا در ایران طی سال های ۱۳۸۵-۹۲

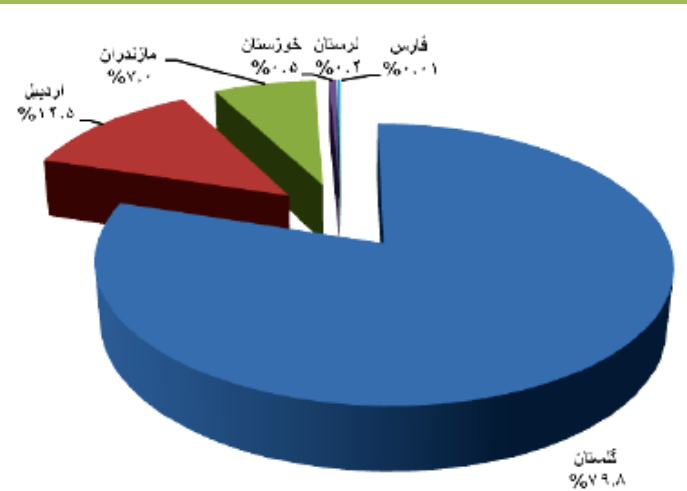
ماخذ: آمارهای وزارت جهاد کشاورزی

جدول ۸- آمار تولید سویا به تفکیک استان ها در کشور در سال زراعی ۹۱-۱۳۹۰ (هکتار-تن- کیلوگرم)

نام استان	سطح		میزان تولید		عملکرد	
	آبی	دیم	جمع	آبی	دیم	جمع
اردبیل	8517	0	8517	21911	0	21911
خوزستان	447	0	447	796	0	796
فارس	5	0	5	10	0	10
گلستان	52997	5212	58209	129456	10838	140294
لرستان	347	0	347	433	0	433
مازندران	807	5103	5911	2207	10101	12308
جمع	63120	10315	73435	154813	20938	175751

ماخذ: آمارنامه وزارت جهاد کشاورزی در سال ۹۱-۱۳۹۰

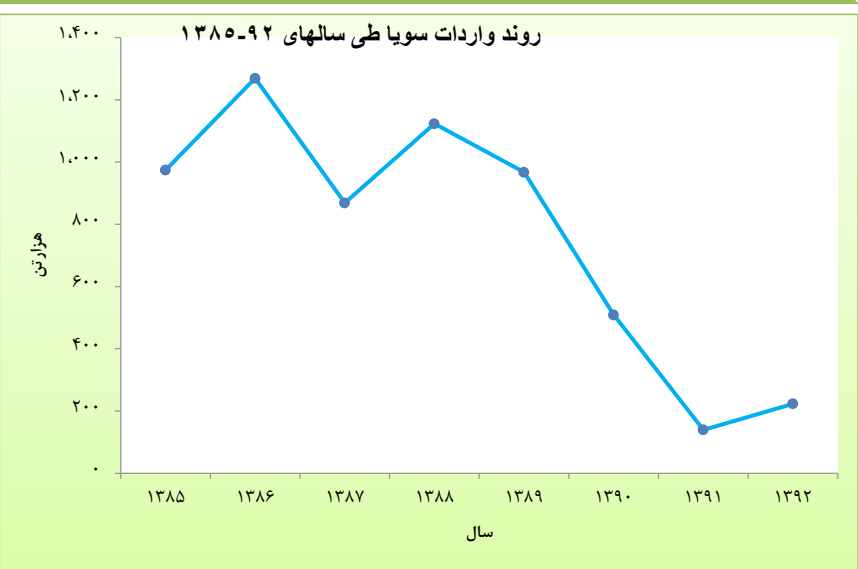
نمودار ۲۰- سهم استان های مختلف از تولید سویا در کشور در سال ۱۳۹۱

محصول سویا در استان های مختلف کشور تولید می شود. به طوری که هر یک سهم متفاوتی از تولید این محصول استراتژیک از آن خود کردند. در این میان استان گلستان از جایگاه ویژه ای برخوردار است به طوری که حدود ۸۰ درصد از تولید این محصول در این استان صورت می گیرد.

در نمودار رو به رو، سهم استان های مختلف از تولید این محصول نشان داده شده است.

نمودار ۲۱- روند واردات سویا طی سال های ۹۲-۱۳۸۵

واردات سویا

سویا از جمله محصولاتی است که بخش زیادی از بودجه واردات محصولات راهبردی را به خود اختصاص داده است. به طوری که در برخی از مواقع شدت وابستگی کشور به واردات این محصول در محافل مختلف اقتصادی، مباحثه های فراوانی را داشته است.

نمودار پیش رو گویای بسیاری از مطالب است، به طوری که ضریب وابستگی واردات سویا در سال های اخیر بیش از ۶۰ درصد بوده است. در این نمودار مقدار واردات سویا در دوره زمانی ۹۲-۱۳۸۵ نشان داده است.

دولت همه ساله منابع زیادی را صرف هزینه خرید تضمینی می کند. این روند نشان می دهد که تداوم خرید های تضمینی، هزینه های زیادی را بر دوش دولت می گذارد.

مقایسه اعتبار مورد نیاز برای اجرای سیاست خرید تضمینی و قیمت تضمینی برای محصول سویا در استان های گلستان و مازندران با پیش بینی تولید ۱۴۰ هزار تن در سال آینده در جدول زیر انجام شده است.

جدول ۹- مقایسه اعتبار مورد نیاز برای اجرای سیاست قیمت تضمینی و خرید تضمینی در مورد محصول سویا در استان های گلستان و مازندران

نام محصول	قیمت تضمینی (ریال)	حجم تولید (هزارتن)	اعتبار مورد نیاز برای خرید تضمینی (میلیارد ریال)	جمع هزینه های انبارداری، استانداردسازی و کارمزد معاملات بورس کالا (ریال)	درصد هزینه ها از قیمت تضمینی	قیمت تضمینی + هزینه های جانبی (ریال)	۲۰ درصد از کل اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)
سویا	۱۹,۷۰۰	۱۴۰	۲,۷۵۸	۵۹۴	۳	۲۰,۲۹۴	۵۶۸

ویژگی های ذاتی محصول و نیز ساختارهای مورد نیاز در این حوزه بوده است. از جمله اینکه این محصولات در بورس کالای ایران پذیرش شده و تعریف استاندارد برای آنها چندان دشوار نیست.

از طرفی بازار فروش آنها رقابتی بوده و بازیگران زیادی دارد که این امر احتمال بروز تبانی در بازار را کاهش می دهد. به علاوه اینکه محصولات منتخب به صورت خام یا با انجام فرآوری خشک کردن، قابلیت ماندگاری در انبار و ذخیره سازی را خواهند داشت.

بنابراین دشواری ها و مسائل و مشکلات عملیاتی و اجرایی آنها بسیار کم خواهد بود. انتظار بر این است که با تخصیص اعتبار برای اجرای سیاست قیمت تضمینی در سال ۱۳۹۴، تجربه مفید و کارایی، برای ذی نفعان این حوزه شکل گیرد تا در سال های بعد، برنامه ریزی اجرایی برای سطح جغرافیایی گسترده تر و حجم بیشتری از محصول صورت گیرد.

جمع بندی

تجربه چندساله دولت در اجرای سیاست خرید تضمینی محصولات کشاورزی و حمایت از کشاورزان از این مسیر، همواره مورد نقد کارشناسان این حوزه بوده است. از این رو، مسیر جایگزین یعنی سیاست قیمت تضمینی و انجام معاملات محصولات کشاورزی در بورس کالای ایران و پرداخت یارانه از این مجرا، در قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مطرح شد.

پس از تصویب آیین نامه اجرایی آن و دستورالعمل ابلاغی از سوی وزیر محترم جهاد کشاورزی، کارگروهی متشکل از کارشناسان وزارت جهاد کشاورزی، تشکلهای و اتحادیه های مرتبط و نیز بورس کالای ایران، محصولاتی را برای اجرای آزمایشی این قانون در سال ۱۳۹۴ انتخاب کردند.

در این میان، محصولات زراعی ذرت دانه ای، جو دامی و دانه روغنی سویا به این منظور انتخاب شدند. پشتوانه انتخاب این محصولات در استان های منتخب، برخی

مقالات

در پرونده چهارم می خوانید:

« توسعه آفرینی در برنامه ششم توسعه

» زمانی برای اصلاح نظام قیمت گذاری سیمان

یک گزارش کاربردی برای رویکردهای راهبردی

بازاری به وسعت اقتصاد مقاومتی

اهمیت سیاست‌های اقتصاد مقاومتی در نظام سیاست‌گذاری اقتصادی کشور کاملاً مشخص و با توجه به ابلاغ آن در بالاترین سطح تصمیم‌گیری در جمهوری اسلامی ایران، نیازمند تلاش همه‌جانبه برای اجرایی شدن آن است. در این راستا، همه دستگاه‌ها، نهادها و افراد باید ظرفیت‌های خود در حوزه فعالیت مربوطه را معطوف به تحقق اهداف مزبور کنند.

در این زمینه، حوزه بازار سرمایه و بازار کالایی از اهمیت بالایی برای تحقق بندهای مختلف سیاست‌های اقتصاد مقاومتی برخوردار هستند، بنابراین بورس کالای ایران به عنوان نقطه تلاقی این دو بازار و به عنوان بخشی از تشکیلات نهادی زیرمجموعه سازمان بورس و اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران، ضمن شناسایی

ماده ۱– مبانی و مستندات

بندهای مرتبط در سیاست‌های کلی ابلاغی اقتصاد مقاومتی:

بند (۱) تامین شرایط و فعال‌سازی تمامی امکانات و منابع مالی و سرمایه‌های انسانی و علمی کشور به منظور توسعه کارآفرینی و به حداکثر رساندن مشارکت آحاد جامعه در فعالیت‌های اقتصادی با تسهیل و تشویق همکاری‌های جمعی و تاکید بر ارتقای درآمد و نقش طبقات کم‌درآمد و متوسط.

بند (۳) محور قراردادن رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار، تقویت رقابت‌پذیری اقتصاد، ایجاد بستر رقابت بین مناطق و استان‌ها و به کارگیری ظرفیت و قابلیت‌های متنوع در جغرافیای مزیت‌های مناطق کشور.

بند (۶) افزایش تولید داخلی نهاده‌ها و کالاهای اساسی(به ویژه در اقلام وارداتی) و اولویت دادن به تولید محصولات و خدمات راهبردی و ایجاد تنوع در مبادی تامین کالاهای وارداتی با هدف کاهش وابستگی به کشورهای محدود و خاص.

بند (۹) اصلاح و تقویت همه‌جانبه نظام مالی کشور با هدف پاسخگویی به نیازهای اقتصاد ملی، ایجاد ثبات در اقتصاد ملی و پیشگامی در تقویت بخش واقعی بند (۱۰) حمایت همه‌جانبه هدفمند از صادرات کالاه‌ا و خدمات به تناسب ارزش افزوده و با خالص ارزش‌آوری مثبت از طریق:

تسهیل مقررات و گسترش مشوق‌های لازم گسترش خدمات تجارت خارجی و ترانزیت و زیرساخت‌های مورد نیاز

تشویق سرمایه‌گذاری خارجی برای صادرات برنامه‌ریزی تولید ملی متناسب با نیازهای صادراتی، شکل‌دهی بازارهای جدید و تنوع‌بخشی پیوندهای اقتصادی با کشورها به ویژه با کشورهای منطقه استفاده از ساز و کار مبادلات تهاتری برای تسهیل مبادلات در صورت نیاز

ایجاد ثبات رویه و مقررات در مورد صادرات با هدف گسترش پایدار سهم ایران در بازارهای هدف بند (۱۱) توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به منظور انتقال فناوری‌های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و تامین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج بند (۱۲) افزایش قدرت مقاومت و کاهش آسیب‌پذیری اقتصاد کشور از طریق:

توسعه پیوندهای راهبردی و گسترش همکاری و مشارکت با کشورهای منطقه و جهان به ویژه

همسایگان

استفاده از دیپلماسی برای حمایت از هدف‌های اقتصادی

استفاده از ظرفیت‌های سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای

بند (۱۳) مقابله با ضربه‌پذیری درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز از طریق:

انتخاب مشتریان راهبردی

ایجاد تنوع در روش‌های فروش

مشارکت دادن بخش خصوصی در فروش

افزایش صادرات گاز

افزایش صادرات برق

افزایش صادرات پتروشیمی

افزایش صادرات فرآورده‌های نفتی

حوزه بازار سرمایه و بازار

کالایی از اهمیت بالایی

برای تحقق بندهای مختلف

سیاست‌های اقتصاد مقاومتی

برخوردار هستند، بنابراین

بورس کالای ایران به عنوان

نقطه تلاقی این دو بازار و به

عنوان بخشی از تشکیلات

نهادی زیرمجموعه سازمان

بورس و اوراق بهادار جمهوری

اسلامی ایران، ضمن شناسایی

بندهای مرتبط در سیاست‌های

کلی اقتصاد مقاومتی، اهداف،

سیاست‌ها و برنامه‌های

عملیاتی خود برای تحقق این

بندها را مشخص کرده است

بند (۱۶)صرفه‌جویی در هزینه‌های عمومی کشور

با تاکید بر تحول اساسی در ساختارها، منطقی‌سازی اندازه دولت و حذف دستگاه‌های موازی و غیرضرور و هزینه‌های زاید.

بند (۱۷) اصلاح نظام درآمدی دولت با افزایش سهم درآمدهای مالیاتی.

بند (۱۹) شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیت‌ها و زمینه‌های فسادزا در حوزه‌های پولی، تجاری، ارزی و

بند (۲۳) شفاف و روان‌سازی نظام توزیع و قیمت‌گذاری و روزآمدسازی شیوه‌های نظارت بر بازار.

بند (۲۴) افزایش پوشش استاندارد برای کلیه محصولات داخلی و ترویج آن.

ماده ۲– اهداف:

افزایش توان تأمین مالی بنگاه‌های اقتصادی.

افزایش شفافیت و پیشگیری از فساد در معاملات

اموال و مستغلات دولتی و سیستم بانکی.

تسهیل تأمین مالی و کاهش هزینه‌های دولت.

افزایش شفافیت و پیشگیری از فساد در فروش محصولات دولتی.

بهبود نظام توزیع محصولات داخلی و وارداتی.

افزایش یکپارچگی بازارها در اقتصاد ملی از طریق اتصال بازارهای منطقه‌ای به بازارهای ملی.

ارتقای نظام استاندارد و افزایش پوشش استاندارد به ویژه در محصولات کشاورزی.

افزایش جایگاه ایران در نظام مالی بین المللی و افزایش تعاملات منطقه‌ای و جهانی.

کاهش ریسک فعالیت‌های اقتصادی.

ماده ۳– سیاست‌ها

توسعه قراردادهای سلف موازی و سلف موازی استاندارد.

فروش اموال و مستغلات مازاد بانک‌ها و نهادهای دولتی از طریق بورس کالا.

فروش محصولات تولیدی شرکت‌های دولتی در

بورس کالای ایران.

عرضه و کشف قیمت محصولات وارداتی قابل پذیرش در بورس کالای ایران.

استفاده از ظرفیت‌های بورس کالا در تنظیم بازار محصولات اساسی وارداتی و تولید داخل.

معاله مستقیم خریداران و کشاورزان در بورس کالا و

تأمین مابه‌التفاوت قیمت بازار و قیمت تضمینی توسط وزارت جهاد کشاورزی.

گسترش فعالیت های بورس کالا در مناطق مختلف کشور.

شکل گیری نظام جامع انبارداری کالا از طریق بورس کالا با محوریت انبارهای خصوصی و تعاونی.

گسترش همکاری‌های منطقه‌ای و جهانی.

مرجع قیمتی شدن در کالاهای صادراتی دارای مزیت.

راهاندازی قراردادهای آتی برای محصولات اساسی.

ماده ۴- برنامه های عملیاتی

توسعه قراردادهای سلف موازی و سلف موازی

استاندارد

۱-۱- رفع برخی ابهامات مالیاتی در زمینه اوراق سلف موازی.

۱-۲- رفع مشکلات موجود در زمینه توثیق تضامین لازم از طرف منتشرکننده اوراق سلف.

۱-۳- ترویج به منظور آشنایی کافی فعالان بخش صنعت و کشاورزی با اوراق سلف و نحوه انتشار آن‌ها.

فروش اموال و مستغلات مازاد بانک ها و نهادهای دولتی از طریق بورس کالا

۱-۲- الزام دولت و نهادهای وابسته به آن نظیر بانک‌های دولتی به عرضه اموال غیرمنقول خود از طریق بورس کالای ایران.

۲-۲- تنظیم دستورالعمل اجرایی عرضه اموال غیرمنقول دولت و بانک‌ها، سازمان بورس و اوراق

بهادار، سازمان ثبت اسناد و املاک، سازمان امور مالیاتی، وزارت اقتصاد و امور دارایی و وزارت راه و

شهرداری با در نظر گرفتن مشوق‌های مالیاتی و ثبتی جهت تصویب هیات وزیران.

۲-۳- پیش‌بینی مشوق‌های مالیاتی و ثبتی لازم برای افزایش انگیزه عرضه اموال غیرمنقول در بورس کالا.

فروش محصولات تولیدی شرکت‌های دولتی در بورس کالای ایران

عرضه و کشف قیمت محصولات وارداتی قابل پذیرش در بورس کالای ایران:

۴-۱- شناسایی محصولات وارداتی قابل پذیرش در بورس کالا.

استفاده از ظرفیت‌های بورس کالا در تنظیم بازار محصولات اساسی وارداتی و تولید داخل:

۵-۱- هماهنگی میان وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت جهاد کشاورزی، ستاد تنظیم بازار و بورس کالا.

۵-۲- پیش‌بینی مشوق‌های لازم برای هدایت

جدول ۱- برنامه‌های اجرایی اقتصاد مقاومتی در حوزه فعالیت های بورس کالای ایران

کد	برنامه اجرایی	حکم یا هدف مرتبط	آغاز	پایان	مجری	همکار	خروجی ملموس	مسوول پایش
۱	تنظیم الزامات مورد نیاز به منظور ورود کالاهای قابل معامله در بورس کالا	-	برنامه ششم	-	وزارت صنعت، معدن و تجارت	وزارت امور اقتصادی و دارایی	تعیین و تصویب فهرست کالاهای قابل معامله در بورس کالا	وزارت امور اقتصادی و دارایی
۲	حل ابهام مالیاتی در راستای انتشار اوراق سلف	-	برنامه ششم	-	سازمان امور مالیاتی	سازمان بورس	برطرف شدن ابهام مالیاتی موجود	-
۳	تسهیل توثیق تضامین	-	برنامه ششم	-	وزارت اقتصاد	سازمان بورس	-	-
۴	انتشار اوراق سلف موازی با رشد حداقلی ۱۰ درصدی	-	برنامه ششم	-	بورس کالای ایران	سازمان بورس	انتشار اوراق و تامین مالی	-
۵	کشف قیمت پایه‌ای کالاهای پذیرفته شده در بورس کالای ایران	در راستای ارتقای ظرفیت نظام مالی کشور و افزایش شفافیت معاملات در کشور، کالاهای وارداتی پذیرفته شده در بورس کالای ایران از طریق این بورس انجام می گیرد	برنامه ششم	-	بورس کالای ایران	سازمان بورس و امور دارایی	-	بورس کالای ایران
۶	آماده‌سازی زیرساخت‌ها و مقررات لازم	تدوین مقررات لازم و تهیه نرم‌افزارهای الکترونیکی مربوط به سامانه‌معاملات و سامانه‌های اطلاع‌رسانی	۱۳۹۴	۱۳۹۴	سازمان بورس و اوراق‌بهادار و شرکت بورس کالای ایران	سازمان ثبت اسناد و املاک، سازمان امور مالیاتی، وزارت اقتصاد و امور دارایی، وزارت راه و شهرسازی	تدوین مقررات لازم و تهیه نرم‌افزارهای الکترونیکی مربوط به سامانه‌معاملات و سامانه‌های اطلاع‌رسانی	وزارت اقتصاد و امور دارایی
۷	استخراج لیست کامل اموال قابل واگذاری	استخراج لیست کامل اموال قابل واگذاری بانک‌ها و نهادهای دولتی	۱۳۹۴	۱۳۹۴	کلیه‌ی بانک‌ها و نهادهای دولتی	سازمان خصوصی‌سازی یا شرکت فروش اموال مازاد بانک‌ها (فام) یا هر نهاد دیگری که مسئول عرضه این اموال باشد	استخراج لیست کامل اموال قابل واگذاری	وزارت اقتصاد و امور دارایی

عرضه محصولات مرتبط با ستاد تنظیم بازار در بورس کالا.

معامله مستقیم خریداران و کشاورزان در بورس کالا و تامین مابه‌التفاوت قیمت بازار و قیمت تضمینی توسط وزارت جهاد کشاورزی:

۶-۱- تأمین منابع مالی اجرای سیاست قیمت تضمینی محصولات کشاورزی توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

۶-۲- هماهنگی میان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، وزارت جهادکشاورزی و بورس کالا در راستای اجرای سیاست قیمت تضمینی محصولات کشاورزی

۶-۳- تعیین قیمت تضمینی محصولات کشاورزی توسط دولت در زمان مناسب

گسترش فعالیت‌های بورس کالا در مناطق مختلف کشور:

۷-۱- توسعه تالارهای منطقه‌ای کارگزاران حسب ضرورت

۷-۲- تمرکز بر مزیت‌ها و ظرفیت‌های مناطق مختلف کشور در توسعه فعالیت‌های منطقه‌ای بورس کالا

شکل‌گیری نظام جامع انبارداری کالا از طریق بورس کالا با محوریت انبارهای خصوصی و تعاونی:

۸-۱- تدوین قانون جامع نظام انبارداری

۸-۲- شناسایی انبارهای موجود و مناسب

۸-۳- تهیه و تدوین استانداردهای لازم برای پذیرش انبارها در بورس

۸-۴- تهیه زیرساخت‌های الکترونیکی لازم برای اجرایی شدن نظام جامع انبارداری کشور

۸-۵- گسترش همکاری‌های منطقه‌ای و جهانی

۹-۱- عضویت و همکاری با اتحادیه‌ها و نهادهای منطقه‌ای و بین‌المللی مرتبط

۹-۲- استفاده از ظرفیت‌های نهادهای منطقه‌ای و جهانی برای تسهیل تجارت خارجی کشور

مرجع قیمتی شدن در کالاهای صادراتی دارای مزیت

۱۰-۱- حاکمیت نظام تک نرخى ارز یا عرضه محصولات با نرخ ارز بازار

۱۰-۲- توسعه روابط با بورس‌های کالایی سایر کشورها

راه‌اندازی قراردادهای آتی برای محصولات اساسی:

۱۱-۱- اتخاذ رویکرد حمایتی توسط دولت و وزارتخانه‌های مرتبط از راه‌اندازی قراردادهای آتی برای مدیریت نوسانات بازار؛جدول ۱. برنامه‌های اجرایی اقتصاد مقاومتی در حوزه فعالیت های بورس کالای ایران

کد	برنامه اجرایی	حکم یا هدف مرتبط	آغاز	پایان	مجری	همکار	خروجی ملموس	مسوول پایش
۸	فروش حداقل ۲۵ درصد از کل اموال قابل واگذاری در هر سال	فروش حداقل ۲۵ درصد از کل اموال قابل واگذاری	۱۳۹۵	۱۳۹۸	سازمان خصوصی‌سازی یا شرکت فروش اموال مازاد بانک‌ها (فام) یا هر نهاد دیگری که مسئول عرضه این اموال باشد	سازمان بورس و اوراق‌بهادار، شرکت بورس کالای ایران و نهادهای که اموال مازاد در اختیار آن بوده است	فروش حداقل ۲۵ درصد از کل اموال قابل واگذاری در هر سال	وزارت اقتصاد و امور دارایی
۹	ساماندهی عرضه و تقاضای بازار کالاهای تحت نظارت ستاد تنظیم بازار از طریق بورس کالای ایران	ستاد تنظیم بازار مکلف است که در ساماندهی بازارهای کالایی از ظرفیت های بورس کالای ایران استفاده کند. سازوکار ساماندهی بازارهای مذکور از طریق آیین نامه ای خواهد بود که حداکثر پس از شش ماه از تصویب این قانون به تصویب خواهد رسید.	برنامه ششم	-	ستاد تنظیم بازار، بورس کالای ایران	سازمان بورس، وزارت اقتصاد، وزارت جهاد کشاورزی، ستادتنظیم بازار	-	بورس کالای ایران، ستاد تنظیم بازار،
۱۰	اجرای سیاست قیمت تضمینی محصولات کشاورزی	-	برنامه ششم	-	وزارت جهاد کشاورزی	بورس کالای ایران	کاهش بار مالی دولت در خرید تضمینی محصولات کشاورزی	-
۱۱	تدوین قوانین مرتبط با حوزه کسب و کار انبار	برنامه ششم	-	-	وزارت صنعت، معدن و تجارت	-	-	-
۱۲	شناسایی محصولاتی که امکان مرجع قیمتی شدن در آن وجود دارد	مرجع قیمتی شدن	۱۳۹۴	۱۳۹۴	وزارت صنعت، معدن و تجارت	وزارت امور اقتصادی و دارایی	مرجع قیمتی شدن	وزارت امور اقتصادی و دارایی
۱۳	استفاده از سازوکارهای اجرایی بورس کالای ایران برای پوشش ریسک نوسان قیمت پذیرفته شده در این بورس	به منظور کاهش خطرپذیری ناشی از نوسانات قیمت کالاها برای واحدهای تولیدی - صادراتی، بورس کالای ایران مکلف است خدمات لازم برای پوشش ریسک نوسان قیمت کالاهای پذیرفته شده در بورس کالا را فراهم کند.	برنامه ششم	-	بورس کالای ایران	سازمان بورس، وزارت اقتصاد،	-	بورس کالای ایران، سازمان بورس و اوراق بهادار، وزارت امور اقتصادی و دارایی

یک بازار و یک برنامه

توسعه آفرینی بورس کالا در برنامه ششم توسعه اقتصادی

بورس کالای ایران به عنوان یک بستر اقتصادی دارای ویژگی‌های منحصر به فرد برای تسهیل معاملات کالایی، کشف قیمت‌های منصفانه، کاهش ریسک و تامین مالی بنگاه‌ها توانسته است در مدت کوتاه فعالیت خود، توسعه قابل قبولی داشته باشد. عملکرد این بورس در سال‌های فعالیت آن نشان می‌دهد که میزان نفوذ آن در بازارهای هدف رو به افزایش بوده و رغبت فعالان اقتصادی برای استفاده از این بستر برای انجام معاملات خود روند فزاینده داشته است.

با این حال با توجه به ظرفیت‌های بالقوه بورس کالا و نیازهای فعلی توسعه اقتصادی ایران، گسترش نفوذ بورس کالا در بازارهای مختلف کالایی کشور می‌تواند از طریق کمک به افزایش شفافیت اقتصادی و کاهش فساد، کاهش

هزینه مبادلات، کاهش یا پوشش ریسک‌های اقتصادی، کمک به کشف قیمت منصفانه، کمک به تامین مالی بنگاه‌ها و دولت و... نقش مهمی در توسعه اقتصادی کشور داشته است.

تجربه جهانی در مورد بورس‌های کالایی نیز این موضوع را تایید می‌کند. در صورتی که اهمیت بورس کالا و ظرفیت‌های آن توسط نهادهای موثر در برنامه‌ریزی توسعه درک شود، برنامه ششم توسعه می‌تواند زمین‌های لازم برای گسترش دامنه نفوذ نهاد شفاف و نظام‌مند بورس کالا را در بازارهای مختلف کالایی فراهم کند. در این گزارش تلاش داریم زمینه‌های لازم برای تحقق این هدف که ضروری است در برنامه ششم توسعه اقتصادی مورد توجه قرار گیرد را بررسی کنیم.

سید هادی موسوی نیک

کارشناس مطالعات اقتصادی

ابتدا چارچوب کلی یک برنامه توسعه مطلوب برای استفاده حداکثری از ظرفیت‌های بورس کالا ارائه می‌شود. سپس اهداف، راهبردها و

سیاست‌های اجرایی برای استفاده از این ظرفیت‌ها مشخص می‌شود. در ادامه نیز شرایط تامین مالی و ساز و کارهای نظارتی برای تضمین تحقق سیاست‌ها تحلیل می‌شود.

۱- چارچوب کلی برنامه مطلوب برای استفاده حداکثری از ظرفیت‌های توسعه آفرین بورس کالا در اقتصاد ایران:

در مورد اهمیت و جایگاه بورس کالا در توسعه اقتصادی در گزارش‌های مختلفی بحث شده و در ادامه این گزارش نیز بحث خواهد شد اما آنچه مهم‌تر است چگونگی ایجاد شرایط لازم برای تبدیل ظرفیت‌های بالقوه به ظرفیت‌های بالفعل در چارچوب یک برنامه توسعه اقتصادی است. برای

تحقق این موضوع باید یک برنامه مطلوب دارای چارچوب مشخص و مناسب باشد. مهمترین عناصر چنین چارچوبی به شرح زیراست:

– تحلیل وضعیت فعلی و عملکرد برنامه‌های قبلی

– پیش‌بینی و هدفگذاری

– تعیین راهبردها

– انتخاب سیاست‌های اجرایی

– تخصیص منابع

– سازماندهی اجرا

– نظارت و ارزیابی

برای استفاده از ظرفیت‌های بورس کالا در چارچوب برنامه ششم توسعه اقتصادی نیز ضروری است، در مورد تمامی مراحل برنامه‌ریزی فوق مطالعه کافی صورت گرفته و بسترهای لازم پیش‌بینی شود. به طور کلی، می‌توان چنین گفت که برای تحقق برنامه‌های توسعه در حوزه

بورس کالا ضروری است. اول اینکه راهبردها و سیاست‌های مناسب برای تحقق اهداف از پیش تعیین شده در راستای اهداف اقتصاد ملی مشخص شود. دوم؛ منابع مالی، انسانی و... لازم پیش‌بینی شود. سوم، سازوکار ارزیابی و نظارتی لازم برای تضمین تحقق اهداف و سیاست‌ها پیش‌بینی شود. در ادامه گزارش به ترتیب به این سه موضوع پرداخته می‌شود:

۲- اهداف، راهبردها و سیاست‌های پیشنهادی برای استفاده از ظرفیت‌های بورس کالا در برنامه ششم توسعه اقتصادی؛

بورس کالا بازاری شفاف و کارآمد است که با ساختار نهادی تعریف شده خاص خود اول؛ به تسهیل مبادلات کالایی و کاهش هزینه‌های مبادله کمک می‌کند. دوم؛ امکان کاهش و پوشش

ریسک معاملات را فراهم می‌کند. سوم؛ امکان تامین مالی بنگاه‌های اقتصادی را ایجاد می‌کند. در مجموع، فعالیت‌های بورس کالا را از طریق کمک به بنیان‌های تولیدی داخلی، ایجاد زمینه مشارکت مردم در فعالیت‌های اقتصادی، افزایش شفافیت اقتصادی و کاهش هزینه‌های مبادله می‌توان کاملاً در راستای تحقق پیشرفت پایدار اقتصاد ملی و کاهش آسیب‌پذیری آن از شوک‌های داخلی و خارجی ارزیابی کرد.

در میزان کارایی بورس‌های کالایی و پتانسیل آن‌ها برای تحقق کارکردهای تعریف شده فوق، اهداف، راهبردها و سیاست‌های بورس کالا بسیار تعیین‌کننده هستند. در صورتی که اهداف تعیین شده برای بورس مزبور در راستای اهداف اقتصادی ملی تعریف شده و راهبردها و سیاست‌های اجرایی مشخصی برای تحقق اهداف مزبور پیش‌بینی شود، این بورس می‌تواند نقش مهمی در توسعه اقتصادی ایفا کرده و سهم مهمی از بار توسعه اقتصادی مورد نظر در برنامه ششم توسعه اقتصادی را به دوش بکشد. متقابلاً پذیرش این اهداف، راهبردها و سیاست‌های اجرایی در برنامه ششم توسعه اقتصادی می‌تواند به تثبیت جایگاه بورس کالا در اقتصاد ملی کمک کند.

با این پیش‌فرض که آخرین سیاست‌های کلی ابلاغی در حوزه اقتصاد یعنی سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی جهت‌گیری‌های اصلی تدوین برنامه ششم توسعه اقتصادی را مشخص کرده است، بررسی انطباق اهداف بورس کالا با بندهای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی می‌تواند متضمن همراهی این اهداف با اهداف اقتصاد ملی باشد. با توجه به این موضوع، در ادامه اهداف بورس کالا و بندهای متناظر سیاست‌های اقتصاد مقاومتی ارائه می‌شود و پس از آن راهبردها و سیاست‌های اجرایی لازم برای تحقق اهداف ارائه می‌شود. در نظر گرفتن این اهداف، راهبردها و سیاست‌های اجرایی شرط لازم برای استفاده از ظرفیت‌های توسعه آفرین بورس کالا در برنامه ششم توسعه اقتصادی است.

۲-۱- اهداف:

با توجه به سه مولفه ظرفیت‌های بالقوه بورس کالای ایران، اهداف ملی مشخص شده در سیاست‌های کلی و ظرفیت‌های بالفعل با توجه به عملکرد فعلی بورس کالا می‌توان اهداف این بورس در راستای تحقق اهداف برنامه ششم توسعه اقتصادی را مشخص کرد. مهمترین اهداف و بندهای مرتبط در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی به شرح زیر است:

۲-۲- راهبردها

برای تحقق اهداف فوق، اتخاذ راهبردهای متناسب ضروری است. با توجه به ماهیت بورس کالا و ظرفیت‌های موجود، راهبردهای زیر برای تحقق اهداف فوق مناسب است:

توسعه قراردادهای سلف موازی و سلف موازی استاندارد
فروش اموال و مستغلات مازاد بانک‌ها و نهادهای دولتی از طریق بورس کالا
فروش محصولات تولیدی شرکت‌های دولتی در بورس کالای ایران
عرضه و کشف قیمت محصولات وارداتی قابل پذیرش، در بورس کالای ایران
استفاده از ظرفیت‌های بورس کالا در تنظیم بازار محصولات اساسی وارداتی و تولید داخل

معامله مستقیم خریداران و کشاورزان در بورس کالا و تامین مابه‌التفاوت قیمت بازار و قیمت تضمینی توسط وزارت جهادکشاورزی
گسترش فعالیت‌های بورس کالا در مناطق مختلف کشور
شکل‌گیری نظام جامع انبارداری کالا از طریق

بورس کالا با محوریت انبارهای خصوصی و تعاونی گسترش همکاری‌های منطقه‌ای و جهانی
مرجع قیمتی شدن در کالاهای صادراتی دارای مزیت
راه‌اندازی قراردادهای آتی برای محصولات اساسی

۲-۳- سیاست‌های اجرایی

عملیاتی شدن راهبردهای فوق مستلزم پیش‌بینی برخی سیاست‌های اجرایی قابل سنجش است که تکلیف مسئولین اجرایی را مشخص کند. با توجه به راهبردهای فوق، سیاست‌های اجرایی پیشنهادی به شرح زیر است:

توسعه قراردادهای سلف موازی و سلف موازی استاندارد:

۱-۱- رفع برخی ابهامات مالیاتی در زمینه اوراق سلف موازی
۱-۲- رفع مشکلات موجود در زمینه توثیق تضامین لازم از طرف منتشرکننده اوراق سلف
۱-۳- ترویج به منظور آشنایی کافی فعالان بخش صنعت و کشاورزی با اوراق سلف و نحوه انتشار آنها

جدول ۱- مهمترین اهداف بورس کالا در راستای تحقق اقتصاد مقاومتی به عنوان بستر تدوین برنامه ششم توسعه اقتصادی

	اهداف بورس کالای ایران	سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی مرتبط
۱	تامین مالی بنگاه‌های اقتصادی از طریق بورس کالا	توسعه کارآفرینی (بند ۱)، اصلاح و تقویت نظام مالی (بند ۹)
۲	افزایش شفافیت و پیشگیری از فساد در معاملات اموال و مستغلات دولتی و سیستم بانکی	اصلاح نظام درآمد دولت (بند ۱۷) شفاف‌سازی اقتصاد (بند ۱۹)
۳	تسهیل تامین مالی و کاهش هزینه‌های دولت	صرفه‌جویی در هزینه‌های عمومی (بند ۱۶)، اصلاح نظام درآمد دولت (بند ۱۷)
۴	افزایش شفافیت و پیشگیری از فساد در فروش محصولات دولتی	شفاف‌سازی اقتصاد (بند ۱۹)
۵	بهبود نظام توزیع محصولات داخلی و وارداتی	شفاف و روان‌سازی نظام توزیع و قیمت‌گذاری (بند ۲۳)، مدیریت واردات (بند ۳)، افزایش تولید داخلی نهاده‌ها و کالاهای اساسی (بند ۶)
۶	افزایش یکپارچگی بازارها در اقتصاد ملی از طریق اتصال بازارهای منطقه‌ای به بازارهای ملی	ایجاد بستر رقابت بین مناطق و استان‌ها (بند ۳)
۷	ارتقای نظام استاندارد و افزایش پوشش استاندارد به ویژه در محصولات کشاورزی	افزایش پوشش استاندارد (بند ۲۴)
۸	افزایش جایگاه ایران در نظام مالی بین‌المللی و افزایش تعاملات منطقه‌ای و جهانی	بندهای ۱۱؛ ۱۲ و ۱۳
۹	کاهش ریسک فعالیت‌های اقتصادی	بند ۹

فروش اموال و مستغلات مازاد بانک‌ها و نهادهای دولتی از طریق بورس کالا:

۱-۲- الزام دولت و نهادهای وابسته به آن نظیر بانک‌های دولتی به عرضه اموال غیرمنقول خود از طریق بورس کالای ایران

۲-۲- تنظیم دستورالعمل اجرایی عرضه اموال غیرمنقول دولت و بانک‌ها سازمان بورس و اوراق بهادار، سازمان ثبت اسناد و املاک، سازمان امور مالیاتی، وزارت اقتصاد و امور دارایی، وزارت راه و شهرسازی با در نظر گرفتن مشوق‌های مالیاتی و ثبتی، جهت تصویب هیات وزیران

۳-۲- پیش‌بینی مشوق‌های مالیاتی و ثبتی لازم برای افزایش انگیزه عرضه اموال غیرمنقول در بورس کالا

فروش محصولات تولیدی شرکت‌های دولتی در بورس کالای ایران

عرضه و کشف قیمت محصولات وارداتی قابل پذیرش، در بورس کالای ایران

۱-۴- شناسایی محصولات وارداتی قابل پذیرش در بورس کالا

استفاده از ظرفیت‌های بورس کالا در تنظیم بازار

محصولات اساسی وارداتی و تولید داخل:

۱-۵- هماهنگی میان وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت جهادکشاورزی، ستاد تنظیم بازار و بورس کالا

۲-۶- پیش‌بینی مشوق‌های لازم برای هدایت عرضه محصولات مرتبط با ستاد تنظیم بازار در بورس کالا

معامله مستقیم خریداران و کشاورزان در بورس کالا و تامین مابه‌التفاوت قیمت بازار و قیمت تضمینی توسط وزارت جهادکشاورزی:

۱-۶- تامین منابع مالی اجرای سیاست قیمت تضمینی محصولات کشاورزی توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

۲-۶- هماهنگی میان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، وزارت جهادکشاورزی و بورس کالا در راستای اجرای سیاست قیمت تضمینی محصولات کشاورزی

۳-۶- تعیین قیمت تضمینی محصولات کشاورزی توسط دولت در زمان مناسب

گسترش فعالیت‌های بورس کالا در مناطق مختلف کشور

۱-۷- توسعه تالارهای منطقه‌ای کارگزاران حسب ضرورت

۲-۷- تمرکز بر مزیت‌ها و ظرفیت‌های مناطق مختلف کشور در توسعه فعالیت‌های منطقه‌ای بورس کالا

شکل‌گیری نظام جامع انبارداری کالا از طریق بورس کالا با محوریت انبارهای خصوصی و تعاونی

۱-۸- تدوین قانون جامع نظام انبارداری

۲-۸- شناسایی انبارهای موجود و مناسب

۳-۸- تهیه و تدوین استانداردهای لازم برای پذیرش انبارها در بورس

۴-۸- تهیه زیرساخت‌های الکترونیکی لازم برای اجرایی شدن نظام جامع انبارداری کشور

گسترش همکاری‌های منطقه‌ای و جهانی عضویت و همکاری با اتحادیه‌ها و نهادهای منطقه‌ای و بین‌المللی مرتبط

۲-۹- استفاده از ظرفیت‌های نهادهای منطقه‌ای و جهانی برای تسهیل تجارت خارجی کشور

مرجع قیمتی شدن در کالاهای صادراتی دارای مزیت:

۱-۱۰- حاکمیت نظام تک نرخ ارز یا عرضه محصولات با نرخ ارز بازار

۲-۱۰- توسعه روابط با بورس‌های کالایی سایر کشورها

راه‌اندازی قراردادهای آتی برای محصولات

اساسی:

۱-۱۱- اتخاذ رویکرد حمایتی توسط دولت و وزارتخانه‌های مرتبط از راه‌اندازی قراردادهای آتی برای مدیریت نوسانات بازار

۳- تامین منابع لازم برای اجرای سیاست‌ها: اجرای سیاست‌های مزبور مستلزم صرف هزینه‌های اجرایی خواهد بود. چگونگی تامین

مالی هزینه‌ها بستگی به این دارد که هزینه‌ها به چه نهاد، گروه یا شخص حقیقی یا حقوقی تحمیل خواهد شد. به طور کلی با اجرای سیاست‌های فوق

سه گروه زیر متحمل برخی هزینه‌ها خواهند بود: بورس کالای ایران: هزینه‌های ایجاد زیرساخت‌ها و بسترهای فنی و اجرایی لازم

دستگاه‌های اجرایی: هزینه‌های انجام مسئولیت‌های محوله برای تحقق اهداف مورد نظر در سیاست‌های اجرایی

فعالان بخش خصوصی و تعاونی: انجام فعالیت‌های اقتصادی مرتبط با بورس کالای ایران تامین مالی بورس کالای ایران و فعالان بخش

خصوصی و تعاونی عمدتاً از محل منابع داخلی یا تسهیلات بانکی صورت خواهد گرفت و تامین مالی دستگاه‌های اجرایی باید از طریق بودجه‌های

سنواتی انجام شود. برآورد منابع مالی لازم برای اجرای سیاست‌ها و تامین آن از طرق ممکن شرط مهمی برای تحقق اهداف مورد نظر خواهد بود.

۴- ساز و کار نظارت و ارزیابی و ضمانت اجرای سیاست‌ها:

با فرض اینکه راهبردها و سیاست‌های اجرایی به درستی تعیین شده و اراده لازم برای اجرای آن‌ها وجود داشته باشد، مهم‌ترین شرایط لازم برای اجرای آن‌ها و تحقق اهداف به شرح زیر است:

درک صحیح سیاست‌گذار و مجریان از اهداف، راهبردها و سیاست‌ها

تامین منابع لازم از جمله منابع مالی و انسانی ارزیابی و نظارت مستمر بر اجرای سیاست‌ها و بازبینی سیاست‌ها در صورت لزوم

تحقق شرط اول؛ مستلزم انجام مطالعات نظری و تجربی لازم، پیش‌بینی راهکارهای ترویج و آموزش مجریان، تعریف راهبردها و سیاست‌ها

در قالب پارادایم نظری حاکم مورد پذیرش در بدنه دستگاه‌های اجرایی و حتی فعالان بخش غیردولتی است که عمدتاً مسئولیت بورس کالای ایران است.

تحقق شرط دوم مستلزم برآورد هزینه‌ها و پیش‌بینی روش‌های تامین مالی قبل از شروع برنامه است. به خصوص پیش‌بینی منابع بودجه‌ای لازم برای انجام مسئولیت‌های دستگاه‌های اجرایی

عمومی و دولتی و تعهد دولت برای پرداخت به موقع آن بسیار حائز اهمیت است. تحقق شرط سوم نیز مستلزم تعریف شاخص‌های کمی و کیفی قابل

سنجش، تعریف نهاد یا نهادهای ناظر و رصد میزان تحقق اهداف در طول برنامه است. این کار عمدتاً می‌تواند از سوی بورس کالای ایران و سازمان

بورس و اوراق بهادار تهران صورت گیرد.]

زمانی برای اصلاح قیمت‌گذاری سیمان

صنعت سیمان به عنوان یکی از صنایع پایه، نقشی اساسی در توسعه زیربنای اقتصادی هر کشور برعهده دارد و یکی از مهم‌ترین عناصر توسعه اقتصادی در کشورها محسوب می‌شود. بررسی الگوهای تولید و مصرف سیمان بیان‌کننده این واقعیت است که رابطه‌ای کاملاً مثبت بین فرآیند رشد اقتصادی با مصرف و تولید سرانه سیمان وجود دارد. در جهان امروز، سیمان از اصلی‌ترین مصالح ساختمانی به شمار می‌آید و پیش‌نیاز برنامه‌های ساخت و ساز و توسعه محسوب شده و نقش گسترده‌ای در فعالیت‌های زیرساختی، بخش ساختمان، پروژه‌های بزرگ عمرانی، ایجاد فرصت‌های شغلی، صادرات و... دارد.

از همین رو، در بسیاری از کشورها به خصوص در کشورهای صنعتی یک کالای استراتژیک محسوب شده و حتی دارای اهمیتی بیشتر از فولاد است. این نقش در کشورهای در حال توسعه نظیر ایران به دلیل نیاز بیشتر به ساخت زیربناها و توسعه فیزیکی اهمیتی دوچندان می‌یابد.

سیمان به عنوان یکی از پرمصرف‌ترین محصولات دنیا، بالاترین میزان تولید در میان محصولات صنعتی در جهان را به خود اختصاص داده است. در حال حاضر در بیش از ۱۵۰ کشور جهان این محصول تولید می‌شود و ۸۸ درصد گزارش سازمان زمین‌شناسی آمریکا، کشور ایران با تولید بیش از ۷۰ میلیون تن در سال ۲۰۱۳ میلادی پس از جمهوری خلق چین، هند و ایالات متحده آمریکا، چهارمین تولیدکننده بزرگ سیمان و بزرگ‌ترین صادرکننده آن در جهان بوده است.

کشور ایران به لحاظ جغرافیایی در منطقه‌ای واقع شده که سلسله کوه‌های آهکی آن را احاطه کرده است و در نتیجه مواد اولیه برای تولید سیمان در داخل کشور به وفور یافت می‌شود، به همین دلیل، در غالب نقاط کشور امکان ایجاد کارخانه سیمانی وجود دارد. در حال حاضر ۶۸ واحد تولیدی فعال سیمان با ظرفیت اسمی حدود ۷۸ میلیون تن و تولید سالانه حدود ۷۰ میلیون تن سیمان در کشور فعالیت می‌کنند. بنابراین صنعت سیمان یکی از صنایع استراتژیک اقتصاد ایران محسوب می‌شود.

بنابراین با توجه به استراتژیک بودن این صنعت و نقش مهم آن در روند توسعه کشور و نیز تاثیر قیمت آن در قیمت تمام شده بسیاری

از طرح‌ها در صنایع پیشین و پسین، قیمت آن همواره مورد توجه دولت بوده است. با توجه به روند قیمت سیمان در کشور، می‌توان دریافت که قیمت‌گذاری آن در ایران رویه یکسانی نداشته و بیشتر دولتی بوده است.

در سال‌های اخیر تأثیرات منفی ناشی از تحریم‌ها علیه ایران، رکود اقتصادی حاکم بر کشور و به ویژه در بخش مسکن و کاهش بودجه عمرانی دولت، کاهش تقاضا و مصرف سیمان به نسبت تولید را در داخل کشور به دنبال داشته

است. بنابراین هم‌اکنون صنعت سیمان کشور با وضعیت نامتوازی رویه‌رو شده است؛ به گونه‌ای که به گزارش انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان در سال ۱۳۹۳ مازاد موجودی کلینکر در کشور به بیش از ۱۵ میلیون تن رسیده است.

دوران گذار با توجه به مازاد عرضه سیمان در کشور و پذیرش این کالا در بورس کالای ایران و نیز توجه به این نکته که مطابق با بند ۱۲ بخشنامه شماره ۵۶۹۱۷/ت ۵۰۵۸۲ ه هیات وزیران در

سحر نمایشی

گزارشگر / روزنامه نگار اقتصادی

تاریخ ۲۵ مرداد ۱۳۹۳، قیمت‌گذاری کالاهایی که امکان پذیرش و معامله آنها در بورس کالا وجود دارد به جز کالاهای اساسی و انحصاری، ممنوع است، در این برهه از زمان امکان کشف قیمت این محصول براساس مکانیزم عرضه و تقاضا در بورس کالای ایران مهیاست و نیازی به قیمت‌گذاری این کالا در دوره گذار نیست.

بورس کالای ایران به عنوان یکی از نهادهای مهم مالی کشور، ضمن اینکه محیط مناسبی را برای تعامل سازنده فعالان اقتصادی فراهم می‌کند، امکان پایش مستمر بازار را نیز برای سیاست‌گذاران کالایی و مالی کشور میسر می‌کند. بخشودگی مالیاتی معادل ۱۰ درصد از مالیات بر درآمد حاصل از فروش کالاها در بورس کالا (ماده ۶ قانون توسعه ابزارهای مالی)، عدم نیاز به برگزاری مناقصه برای خرید و فروش کالاهای پذیرفته شده در بورس کالا (ماده ۱۷) و خروج کالاهای پذیرفته شده در بورس از نظام قیمت‌گذاری (ماده ۱۸) از جمله مزایایی است که محیط بورس کالای ایران برای حضور فعالان اقتصادی دارد.

توقف تداوم عرضه

مبتنی بر این مزایا سیمان در سال ۱۳۸۹ در بورس کالای ایران پذیرش شد. میزان عرضه سیمان در این سال‌ها نزدیک به ۱/۵ میلیون تن بوده که ۷۲ درصد از آن یعنی بیش از یک میلیون تن در دو رینگ داخلی و صادراتی مورد معامله قرار گرفت. با این حال به دلیل مسائلی از جمله عدم تحقق ماده ۱۸ قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید مبنی بر خروج از نظام قیمت‌گذاری دولت، مشکلات مربوط به تودیع تضامین و عرضه اندک انواع پرمقتضای سیمان، در خرداد سال ۱۳۹۱ معاملات این کالا در بورس کالای ایران متوقف شد.

بسترهای جدید

اما هم اکنون با توجه به تغییر شرایط صنعت سیمان و مزاد عرضه این کالا در کشور و فراهم کردن سازوکارهایی برای تسهیل در تودیع تضامین در بورس کالای ایران، شرایط برای معامله این کالا در بورس کالای ایران و استفاده از کارکردهای آن فراهم است.

بنابراین بورس کالای ایران بنا بر رسالتی که بر عهده دارد، با فراهم شدن شرایط، پیگیر

عرضه مجدد سیمان در بورس کالای ایران بوده و اقدامات گسترده‌ای را در سطوح مختلف انجام داده است. این شرکت با برگزاری جلسات متعدد و چند جانبه برای بررسی وضعیت سیمان و ورود این محصول به بورس کالای ایران، اقدامات لازم برای تعامل بیشتر با نهادهای حاکمیتی از جمله سازمان بازرسی کل کشور، وزارت صنعت، معدن و تجارت، سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان و انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان را به عمل آورد و متعاقب آن در جلسات کمیته‌های فرعی تنظیم بازار به ریاست قائم مقام محترم رئیس دبیرخانه ستاد هدفمندی یارانه‌ها و با حضور نمایندگان بورس کالای ایران و انجمن کارفرمایان صنعت سیمان، از سرگیری

در سال‌های اخیر تاثیرات منفی

ناشی از تحریم‌ها علیه ایران، رکود اقتصادی حاکم بر کشور و به ویژه در بخش مسکن و کاهش بودجه عمرانی دولت، کاهش تقاضا و مصرف سیمان به نسبت تولید را در داخل کشور به دنبال داشته است. بنابراین هم‌اکنون صنعت سیمان کشور با وضعیت نامتوازنی روبه‌رو شده است؛ به گونه‌ای که به گزارش انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان در سال ۱۳۹۳ مزاد موجودی کلینکر در کشور به بیش از ۱۵ میلیون تن رسیده است

عرضه سیمان در بورس کالا مورد بررسی قرار گرفت و بورس کالا موفق به اخذ موافقت ستاد تنظیم بازار در مورد عدم مداخله قیمتی دولت در کشف قیمت سیمان شد.

شروع مجدد

حاصل تمامی نشست‌های تخصصی و بررسی‌ها و پیشنهادهای کارشناسی نیز در گزارشی با عنوان «ارزیابی اجمالی بازار سیمان و پیشنهادهایی در خصوص شروع مجدد معاملات آن در بورس کالای ایران» جمع‌بندی شد و برای صدور دستورات مقتضی به قائم‌مقام و معاون محترم بازرگانی داخلی وزارت صنعت، معدن و تجارت ارسال شد.

اما اقدامات بورس کالای ایران در همین جا متوقف نشده و برنامه‌هایی برای توسعه بازار بین‌المللی و صادرات سیمان مزاد شرکت‌ها از طریق رینگ صادراتی را در دستور کار دارد.

در این راستا درخواست ایجاد تالار نمایندگی کارگزاران بورس کالا در اقلیم کردستان عراق را برای صادرات کالاها به ویژه سیمان از رینگ صادراتی بورس کالای ایران به اقلیم کردستان عراق ارائه کرد که جلسات متعددی در این خصوص برگزار شده است و این موضوع همچنان در جریان است.

رایزنی‌های جدید

بورس کالای ایران برای عرضه و معامله سیمان در رینگ داخلی گام‌هایی برداشته است. در این خصوص می‌توان به جلسه مشترک بورس کالای ایران، انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان و مدیران هلدینگ خصوصی سیمان اسپندار اشاره کرد که مذاکرات حاکی از تمایل شدید به استفاده از کارکردهای نظارتی بورس کالای ایران بر معاملات سیمان در استان مازندران بود.

بنابراین ایجاد تالار نمایندگی کارگزاران بورس کالا در استان مازندران نیز در دست پیگیری و بررسی‌های بیشتر است.

بنابراین با توجه به اقدامات فوق باید عنوان کرد که بورس کالای ایران بنا بر رسالت و ماهیت وجودی خود، مجدداً از سرگیری عرضه سیمان را در اولویت کاری خود قرار داده و انجام مکاتبات و رایزنی‌های لازم با نهادهای مرتبط را در دستور کار دارد. [